

**STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI
TERYTORIALNYCH W MIEJSKIM OBSZARZE
FUNKCJONALNYM POZNANIA
NA LATA 2021-2027**

wersja 1.1

Poznań, aktualizacja 2024 r.

Fundusze Europejskie
dla Wielkopolski

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Spis treści

Wykaz skrótów	6
Wprowadzenie	9
1. Podstawy realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych	10
1.1 Warunki realizacji ZIT	10
1.2 Zasięg realizacji ZIT	16
1.3 Proces tworzenia Strategii ZIT	18
1.4 Opis procesu konsultacji społecznych, zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz podmiotów, reprezentujących społeczeństwo obywatelskie	22
1.5 Procedury obowiązujące we wdrażaniu Strategii ZIT w MOF Poznania	25
2. Synteza diagnozy Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania oraz analizy problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych (SWOT)	28
3. Wizja rozwoju MOF Poznania i cele strategiczne Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w MOF Poznania	66
3.1 Wizja rozwoju MOF Poznania do 2027 r.	66
3.2 Cele strategiczne Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w MOF Poznania ...	68
4. Projekty zintegrowane Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w MOF Poznania	82
P1. Publiczne e-usługi w Metropolii Poznań	83
P1.1 Wsparcie rozwoju e-usług publicznych w samorządach lokalnych Metropolii Poznań	83
P1.2 Metropolitalny System Informacji Przestrzennej II	85
P1.3 Rozbudowa i unowocześnienie systemu PEKA	88
P2. Adaptacja do zmian klimatu w Metropolii Poznań	91
P2.1. Adaptacja do zmian klimatu poprzez ochronę zasobów wodnych na obszarze Metropolii Poznań	91
P3. Zrównoważona mobilność miejska w Metropolii Poznań	95
P4. Edukacja dla przyszłości w Metropolii Poznań	99
P4.1 Wspieranie rozwoju uczniów oraz wzmacnianie kompetencji dydaktycznych i wychowawczych nauczycieli w szkołach kształcenia ogólnego Metropolii Poznań	99
P4.2 Podnoszenie konkurencyjności i jakości szkolnictwa zawodowego na obszarze Metropolii Poznań	102
P4.3 Centrum Dialogu – wsparcie uczniów i ich rodziców oraz nauczycieli szkół z terenu MOF Poznania	105
P5. Zdrowe i aktywne społeczeństwo w Metropolii Poznań	108

P5.1	Poprawa ergonomii pracy w przedsiębiorstwach i instytucjach na terenie Metropolii Poznań.....	108
P5.2	Zintegrowane Centrum Opieki i Teleopieki w Metropolii Poznań.....	111
P5.3	Poprawa dostępu do usług społecznych, wspierających rodzinę i rodzinną pieczę zastępczą na terenie Metropolii Poznań.....	114
P5.4	Aktywizacja i integracja społeczności lokalnych poprzez wsparcie działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego	117
P6.	Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania.....	120
P6.1	Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFRR).....	120
P6.2	Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFS+).....	120
P7.	Kultura i turystyka w Metropolii Poznań.....	123
5.	Źródła finansowania projektów	125
6.	Wskaźniki realizacji projektów.....	127
7.	Monitoring i ewaluacja.....	135
	Spis literatury.....	136
	Spis rycin.....	137
	Spis tabel.....	137
	Załączniki.....	137

Wykaz skrótów

APP	Akty Planowania Przestrzennego
BIP	Biuletyn Informacji Publicznej
BTK	bilet Bus-Tramwaj-Kolej
B&R	Parking typu bike & ride (parkuj i jedź) dla rowerów
CBM	Centrum Badań Metropolitalnych
CEIDG	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
CP	Cel Polityki
CS	Cel Szczegółowy
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny +
ePUAP	Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej
EUR	Euro
EZD	Elektroniczne Zarządzanie Dokumentacją
FEnIKS 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
FEW 2021+	Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027
FS	Fundusz Spójności
ICT (TIK)	Information and Communication Technologies (Technologie Informacyjne i Komunikacyjne)
IT	Information Technology (Technologia Informacyjna)
ITS	Intelligent Transportation System (Inteligentny System Transportowy)
IZ FEW 2021+	Instytucja Zarządzająca programem Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027
jst	jednostka/i samorządu terytorialnego
K&R	Parking typu kiss & ride (pocałuj i jedź)

KM FEW 2021+	Komitetu Monitorującego programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027
KPO	Krajowy Plan Odbudowy
LAN	Local Area Network (lokalna sieć komputerowa)
MeSIP	Metropolitalny System Informacji Przestrzennej
MFiPR	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
MOF	Miejski Obszar Funkcjonalny
NGO	Non-Government Organization (organizacja pozarządowa)
P&R	Parking typu park & ride (parkuj i jedź)
PKM	Poznańska Kolej Metropolitalna
PST	Poznański Szybki Tramwaj (Pestka)
RM	Rada Metropolii
SMP	Stowarzyszenie Metropolia Poznań
STEM	Science, Technology, Engineering, Mathematics (nauka, technologia, inżynieria i matematyka)
TIK	Technologia Informacyjno-Komunikacyjna
UE	Unia Europejska
UMWW	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
UoDPPiW	Ustawa o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie
UP	Umowa Partnerstwa
UZPPR	Ustawa o Zasadach Prowadzenia Polityki Rozwoju
WHO	World Health Organization (Światowa Organizacja Zdrowia)
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZS	Zarząd Stowarzyszenia Metropolia Poznań
ZTM	Zarząd Transportu Miejskiego w Poznaniu

ZWP	Zintegrowane Węzły Przesiadkowe
ZWW	Zarząd Województwa Wielkopolskiego

Wprowadzenie

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne są instrumentem rozwoju terytorialnego, mającym na celu przede wszystkim realizację zintegrowanych projektów z zakresu zrównoważonego rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych, odpowiadających na wspólne potrzeby, problemy i wyzwania rozwojowe obszaru realizacji ZIT, wpływających na zwiększanie kapitału współpracy na tych obszarach.

Interwencja prowadzona w ramach instrumentu ZIT w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 będzie nastawiona na realizację **projektów zintegrowanych**.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne będą służyły realizacji działań wynikających ze **strategii terytorialnych** zgodnie z art. 28-30 Rozporządzenia ogólnego oraz art. 9 i 11 Rozporządzenia 2021/1058. Zatem Strategia ZIT będzie podstawowym dokumentem w zakresie udzielania wsparcia w ramach ZIT z FEW 2021+. Określa ona zintegrowane działania służące rozwiązywaniu problemów gospodarczych, środowiskowych, demograficznych i społecznych, które mają wpływ na funkcjonowanie i rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych. Jest ona w dużej mierze kontynuacją, przyjętej przez członków Stowarzyszenia Metropolia Poznań w 2015 r., Strategii ZIT w MOF Poznania na lata 2014-2020 r. Strategia jest także realizacją celów statutowych Stowarzyszenia, w tym przede wszystkim zapisu art. 11 pkt. 1 mówiącego o „prowadzeniu działań wspierających wdrażanie wspólnie wypracowanej strategii rozwoju”.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych zawiera propozycję projektów zintegrowanych przyczyniających się do realizacji sformułowanych celów, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT w perspektywie do 2027 r. Strategia określa propozycję działań, które w perspektywie 2027 r. mają przyczynić się do wzrostu gospodarczego, poprawy adaptacyjności do zmian klimatu, poprawy konkurencyjności transportu niskoemisyjnego, zapewnienia ujednoczonego systemu informacji przestrzennej, polepszenia dostępności do usług społecznych i zdrowotnych, podniesienia jakości edukacji, a co się z tym wiąże poprawy jakości życia mieszkańców całej Metropolii Poznań.

Realizacji zapisów strategii podejmują się jednostki samorządu terytorialnego, członkowie Stowarzyszenia Metropolii Poznań: Miasto Poznań, Powiat Poznański, miasta i gminy: Buk, Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Kostrzyn, Kórnik, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Oborniki, Pobiedziska, Puszczykowo, Rokietnica, Skoki, Stęszew, Suchy Las, Swarzędz, Szamotuły, Śrem, Tarnowo Podgórne.

1. Podstawy realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

Niniejsze opracowanie zostało napisane w oparciu o następujące dokumenty prawne:

- 1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231, 30.06.2021), zwane „rozporządzeniem ogólnym”;
- 2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju regionalnego i Funduszu Spójności (Dz. Urz. UE L 231, 30.06.2021), zwane „rozporządzeniem 2021/1058”;
- 3) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające Rozporządzenie (UE) nr 1296/2013 (Dz. Urz. UE L 231, 30.06.2021);
- 4) Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U. 2022 poz. 1079), zwana „ustawą wdrożeniową”;
- 5) Umowa partnerstwa na lata 2021-2027, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 30 czerwca 2022 r., zwana „Umową Partnerstwa”;
- 6) Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027;
- 7) Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.

1.1 Warunki realizacji ZIT

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne to forma współpracy samorządów, współfinansowana ze środków Funduszy Europejskich, służąca realizacji zintegrowanych działań mających na celu zrównoważony rozwój obszarów miejskich.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne są instrumentem rozwoju terytorialnego, które będą służyły realizacji działań wynikających ze strategii terytorialnych zgodnie z art. 28-30 Rozporządzenia ogólnego oraz art. 9 i 11 Rozporządzenia 2021/1058. Na gruncie prawa krajowego szczegóły dotyczące ZIT reguluje art. 34 ustawy wdrożeniowej.

ZIT mają za zadanie **wspierać rozwój terytorialny i promować partnerski model współpracy** między jednostkami samorządu terytorialnego w MOF. Celem wdrażania instrumentu ZIT jest:

- 1) budowanie partnerstwa i współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego oraz wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy Związkami ZIT zarówno w poszczególnych województwach, jak i na szczeblu krajowym i międzynarodowym;
- 2) wspieranie rozwoju kompetencji samorządu terytorialnego, niezbędnych do przygotowania i wdrażania strategii, w tym strategii ZIT lub strategii rozwoju ponadlokalnego;

3) wspieranie realizacji projektów i zdolności do pozyskania środków z różnych źródeł.¹

Istotą ZIT w perspektywie finansowej 2021-2027 jest realizacja projektów zintegrowanych przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów i skoordynowanego zaspokajania potrzeb obszaru objętego ZIT.² Zgodnie z *Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027* **projekt zintegrowany** to projekt, który wpisuje się w cele rozwoju obszaru funkcjonalnego, objętego instrumentem i jest ukierunkowany na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych – oznacza to, że projekt ten ma wpływ na więcej niż 1 gminę w MOF oraz jego realizacja jest uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej strategii.

Projekt zintegrowany powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków:

- 1) jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej;
- 2) deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, np. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury, w przypadku projektów „twardych” lub objęcie wsparciem, w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin MOF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

ZIT są realizowane w wybranych obszarach tematycznych, wskazanych w programach regionalnych lub krajowych. Obszary dedykowane ZIT w MOF Poznania na lata 2021-2027 wskazane przez IZ FEW 2021+ wraz z dostępną alokacją w ramach programu FEW 2021+ prezentuje tabela 1. Zakres wsparcia ZIT jest ściśle ukierunkowany i dotyczy czterech celów polityki:

- 1) **Cel Polityki 1.** Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa, dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej;
- 2) **Cel Polityki 2.** Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa, dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej;
- 3) **Cel Polityki 4.** Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;
- 4) **Cel Polityki 5.** Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych.

Tab. 1 Zakres wsparcia ZIT w MOF Poznania w perspektywie 2021-2027

Cel polityki	Fundusz	Cel szczegółowy	Alokacja UE (EUR)
CP1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa, dzięki wspieraniu	EFRR	Cs1.ii Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych	17 172 287

¹ *Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*

² *Umowa partnerstwa*

<p>innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p>		<p>i instytucji publicznych</p>	
<p>CP2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa, dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>		<p>Cs2.iv Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>	<p>27 863 448</p>
		<p>Cs2.viii Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>	<p>58 109 129</p>
<p>CP4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>EFS+</p>	<p>Cs4.d Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia</p>	<p>1 025 854</p>
		<p>Cs4.f Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych,</p>	<p>4 255 319</p>

		w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	
		Cs4.k Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami; skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	3 649 365
		Cs4.l Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	5 301 843
CP5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych	EFRR	Cs5.i Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	1 225 931

Źródło: Opracowanie własne.

Na realizację ZIT w MOF Poznania w ramach FEW 2021+ wydzielona została kwota **118 603 175,96 EUR**, w tym 104 370 794,85 EUR w ramach EFRR (88% ogólnej alokacji ZIT) oraz 14 232 381,11 EUR w ramach EFS+ (12% alokacji ZIT). Precyzyjny podział alokacji na cele szczegółowe przedstawiono w tabeli 1.

W celu zapewnienia synergii działań zwłaszcza w obszarze rozwoju systemów mobilności miejskiej dodatkowym źródłem wsparcia w Strategii ZIT będą środki pochodzące z programów krajowych, w tym przede wszystkim w ramach programu FEnIKS 2021-2027. Będą one pełnić rolę komplementarną do projektów z zakresu mobilności miejskiej, wdrażanych w ramach ZIT a finansowanych z programów regionalnych. Dla MOF Poznania zarezerwowana została kwota 450 mln PLN.

W związku z możliwością finansowania działań w obszarze turystyki i kultury w ramach programu FEW 2021-2027 oraz w ramach programu FEnIKS 2021-2027 w Strategii ZIT dodany został obszar turystyka i kultura oraz wydzielono projekt zintegrowany P7. Kultura i turystyka w Metropolii Poznań. Dla tego projektu powstała lista projektów planowanych do zgłoszenia w organizowanych naborach (Zał. nr 1 do Strategii ZIT).

Zgodnie z art. 34, ust. 6 ustawy wdrożeniowej **warunkami realizacji ZIT są:**

- 1) powołanie związku ZIT, o którym mowa w ust. 5;
- 2) opracowanie i uchwalenie przez podmioty, o których mowa w ust. 5, strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 rozporządzenia ogólnego, zwanej dalej „strategią ZIT”, z zastrzeżeniem ust. 9, oraz jej pozytywne zaopiniowanie przez właściwą instytucję zarządzającą programem w terminie 60 dni od dnia otrzymania – w zakresie możliwości finansowania strategii ZIT w ramach tego programu;
- 3) opracowanie i uchwalenie do dnia 31 grudnia 2025 r. strategii rozwoju ponadlokalnego, o której mowa w art. 10g ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w przypadku miejskiego obszaru funkcjonalnego, o którym mowa w ust. 2, miasta będącego siedzibą władz samorządowych województwa lub wojewody, a do czasu jej uchwalenia opracowanie i uchwalenie strategii ZIT.

Pierwszy podstawowy warunek realizacji ZIT jakim jest zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa tzw. Związku ZIT w przypadku MOF Poznania jest spełniony. Od 2011 r. na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania działa Stowarzyszenie Metropolia Poznań, zrzeszające miasto Poznań, powiat poznański oraz 21 gmin członkowskich. **Obszar realizacji ZIT** w województwie wielkopolskim został określony uchwałą Zarządu Województwa Wielkopolskiego Nr 6129/2023 z dnia 26 stycznia 2023 r. i pokrywa się z obszarem działalności stowarzyszenia. **Celem Stowarzyszenia** jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów członków stowarzyszenia, a w szczególności wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego Aglomeracji oraz współpracy gmin i powiatów w tym zakresie. Stowarzyszenie stanowi zinstytucjonalizowaną płaszczyznę deklarowanej oddolnie współpracy gmin i powiatów w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 poz. 599 ze zm.) oraz ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. 2022 poz. 1526). **Stowarzyszenie pełni funkcję Związku ZIT na podstawie ustawy wdrożeniowej.** Zadania statutowe Stowarzyszenia wpisują się w realizację nadrzędnego celu instrumentu ZIT, jakim jest budowanie partnerstwa i współpracy.

Drugi i trzeci warunek realizacji ZIT dotyczy opracowania przez Związek ZIT Strategii ZIT oraz Strategii ponadlokalnej tj. dokumentów strategicznych w oparciu, o które instrument ten ma być wdrażany. Dopuszczone jest realizowanie instrumentu ZIT zarówno w oparciu o Strategię ZIT, jak i Strategię rozwoju ponadlokalnego. Przy czym, w przypadku miast wojewódzkich, strategia rozwoju ponadlokalnego jest dokumentem obligatoryjnym i musi zostać opracowana i uchwalona do 31 grudnia 2025 r. Strategia ponadlokalna została wprowadzona do systemu dokumentów strategicznych w wyniku nowelizacji ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (art. 9 ust. 6). W przypadku opracowywania dwóch dokumentów należy pamiętać o zachowaniu spójności pomiędzy nimi. Stowarzyszenie opracowało niniejszą Strategię ZIT w celu jak najszybszego rozpoczęcia wdrażania instrumentu ZIT. Jednocześnie biuro jest w trakcie opracowywania strategii ponadlokalnej, której proces przygotowywania wymaga więcej czasu m.in. ze względu na konieczność ujęcia w niej modelu funkcjonalno-przestrzennego. Przyjęcie Strategii ponadlokalnej planowane jest na 2025 r. Od początku opracowywania obydwu dokumentów zwracana jest uwaga na zachowanie synergii pomiędzy jego treściami.

Stowarzyszenie Metropolia Poznań postanowiło przygotować dla obszaru realizacji ZIT ***Plan Zrównoważonej Mobilności dla Metropolii Poznań do 2040 roku (SUMP dla Metropolii Poznań)***. Projekt został wpisany na listę projektów komplementarnych do Strategii ZIT w MOF Poznania na lata 2014-2020 i jego dofinansowanie możliwe będzie dzięki przyznaniu w 2021 r. dodatkowych środków dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na wsparcie miast w realizacji projektów transportu publicznego w osi VI POIiŚ (Priorytet Inwestycyjny 4v). Projekt zgłoszony został w naborze w trybie pozakonkursowym organizowanym w ramach Działania 6.1 *Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach* POIiŚ 2014-2020, Typ projektu: *Opracowanie dokumentacji planistycznej w zakresie zrównoważonej mobilności miejskiej (Plany Zrównoważonej Mobilności Miejskiej –SUMP)*. Dokument ten powstanie, zgodnie z założeniami, w IV kwartale 2023 r. W ramach prac nad opracowaniem przeprowadzone zostaną analizy stref funkcjonalnych obszaru metropolitalnego, w celu zindywidualizowania pakietów działań oraz kierunków rozwoju zrównoważonej mobilności. Ponadto uwzględni się powiązania wynikające z istniejącej i planowanej sieci PKM, wszystkie możliwe formy przemieszczania się oraz interakcje między transportem i zagospodarowaniem przestrzennym. Istotnym aspektem dla Planu są kwestie infrastrukturalne, organizacyjne i operacyjne, ponieważ zamierza się tworzyć kompleksową logikę zmian, a nie jedynie planuje rozwój infrastruktury. Podstawowym celem dokumentu jest dążenie do obniżenia negatywnego wpływu transportu na środowisko, klimat i ludzi, poprzez zwiększanie udziału przyjaznych środowisku środków transportu (transport publiczny, rower, komunikacja piesza, carsharing, carpooling) oraz zmniejszanie zapotrzebowania na transport (w tym głównie indywidualny transport drogowy)/przemieszczanie się. Punktem wyjścia do opracowania SUMP dla Metropolii Poznań jest dokument pt. *Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Miasta Poznania z 2021 r.*

1.2 Zasięg realizacji ZIT

ZIT jest instrumentem dedykowanym miejskim obszarom funkcjonalnym. Zgodnie z zapisami ustawy wdrożeniowej ZIT-y są realizowane w **miejskich obszarach funkcjonalnych wskazanych jako obszary strategicznej interwencji w strategii rozwoju województwa**, a ich zasięg terytorialny może zostać zmieniony w drodze uchwały zarządu województwa.

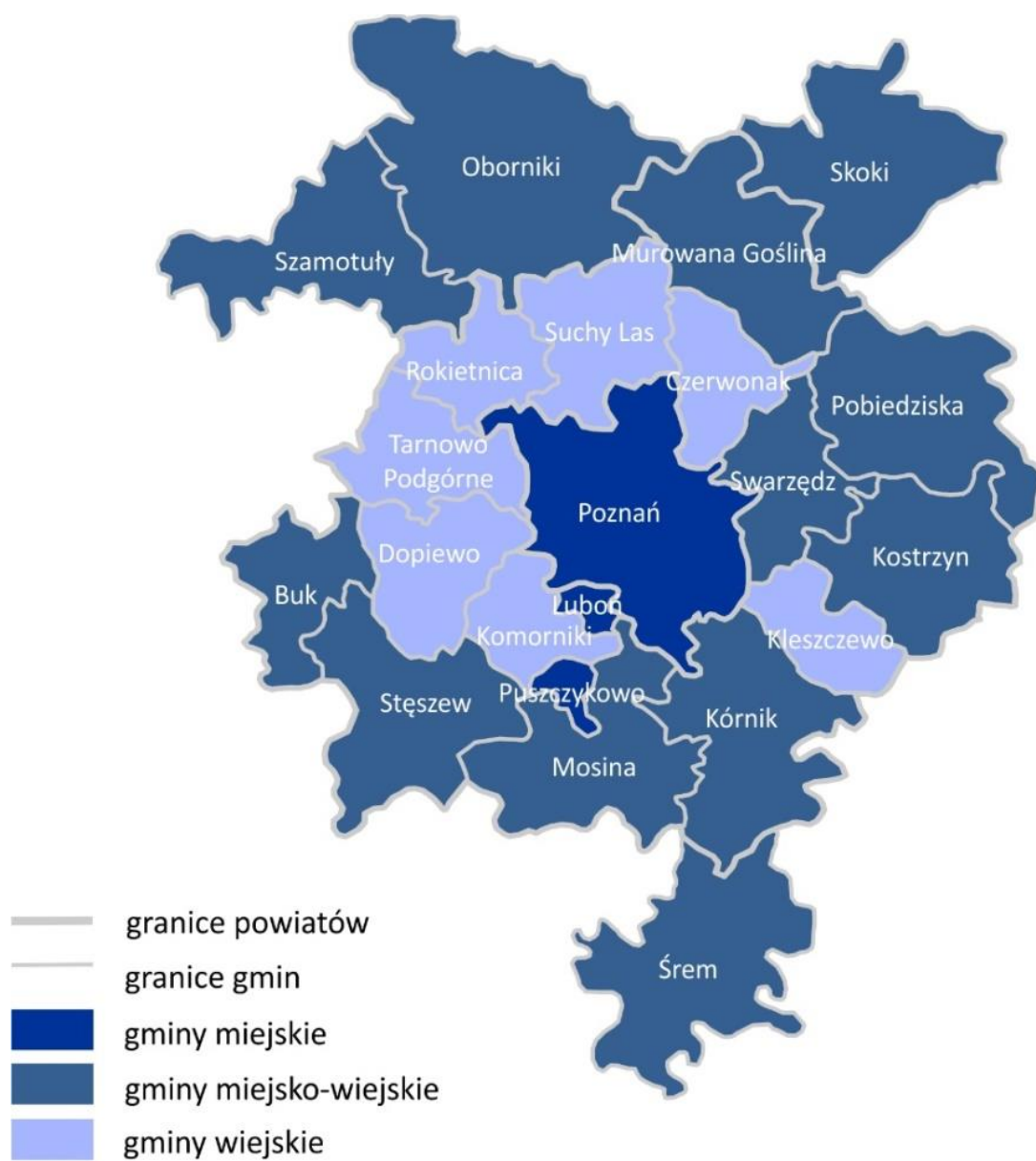
Obszar MOF Poznania został określony Uchwałą Zarządu Województwa Wielkopolskiego Nr 6129/2023 z dnia 26 stycznia 2023 r. w sprawie: wyznaczenia zasięgu realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla obszaru funkcjonalnego Miasta Poznania w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027. Obszar ten obejmuje terytorium 22 gmin, będących członkami Stowarzyszenia Metropolia Poznań: Poznań, Buk, Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Kostrzyn, Kórnik, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Oborniki, Pobiedziska, Puszczykowo, Rokietnica, Skoki, Stęszew, Suchy Las, Swarzędz, Szamotuły, Śrem, Tarnowo Podgórne. Członkiem Stowarzyszenia jako jednostka samorządowa jest również Powiat Poznański, którego terytorium (obejmujące 17 gmin) w całości wchodzi w skład obszaru realizacji Strategii ZIT.

Delimitacja obszaru MOF Poznania pozostaje niezmienna, decyzją samorządów zrzeszonych w ramach Metropolii Poznań, w stosunku do perspektywy finansowej 2014-2020 i zasięg realizacji Strategii ZIT 2021+ pokrywa się z obszarem działalności Stowarzyszenia Metropolia Poznań.

Miejski Obszar Funkcjonalny Poznania, zwany także Metropolią Poznań, obejmuje 21 jednostek administracyjnych szczebla gminnego, Powiat Poznański oraz Poznań – miasto na prawach powiatu. W jego skład, w całości, wchodzi Miasto Poznań, Powiat Poznański wraz z 17 gminami na jego terenie (Buk, Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Kostrzyn, Kórnik, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Pobiedziska, Puszczykowo, Rokietnica, Stęszew, Suchy Las, Swarzędz, Tarnowo Podgórne) oraz 4 gminy należące do powiatów ościennych (Śrem, Szamotuły, Skoki i Oborniki). Jeżeli chodzi o jednostki administracyjne szczebla gminnego, to wskazać należy, że wśród nich: 2 to gminy miejskie, 12 gmin miejsko-wiejskich i 7 gmin wiejskich. Zasięg MOF Poznania obrazuje rycina 1.

Według stanu na 2020 r. obszar ten, o powierzchni 3 082 km², zamieszkują **1 055 044 osoby**, co daje gęstość zaludnienia 342 os./km², czyli blisko trzykrotnie większą od średniej dla całej Polski. Obszar Metropolii Poznań zajmuje 10% powierzchni województwa wielkopolskiego oraz stanowi 30,17% jego populacji.

Ryc. 1 Zasięg Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania

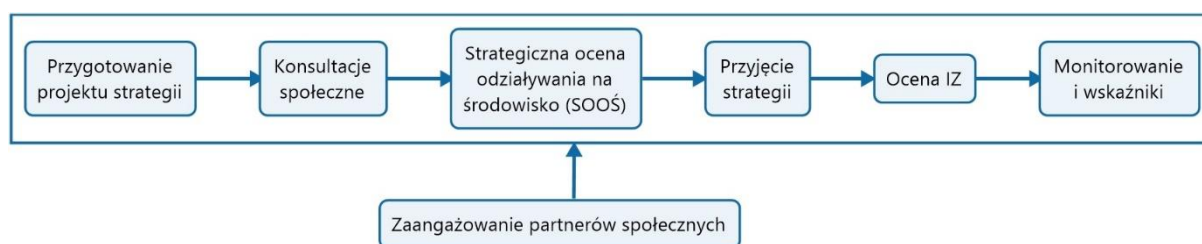
Źródło: Opracowanie własne.

1.3 Proces tworzenia Strategii ZIT

Opracowanie i uchwalenie strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 rozporządzenia ogólnego, jest jednym z podstawowych warunków realizacji ZIT. Strategia powinna zostać pozytywnie zaopiniowana przez właściwą instytucję zarządzającą programem w terminie 60 dni od dnia otrzymania – w zakresie możliwości finansowania strategii ZIT w ramach tego programu.³ W przypadku finansowania strategii ZIT zarówno z programu regionalnego, jak i programu krajowego, wymagana jest również opinia ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego pod względem jej zgodności z UP w terminie 60 dni od dnia jej otrzymania. Dodatkowo, w przypadku strategii rozwoju ponadlokalnego, konieczna jest opinia Zarządu Województwa w zakresie zgodności strategii ponadlokalnej ze strategią rozwoju województwa, termin na wydanie takiej opinii to 30 dni.⁴

Schemat procesu przygotowania i przyjęcia strategii ZIT prezentuje rycina 2 i został on określony w *Zasadach realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*. Przygotowanie Strategii ZIT w MOF Poznania odbywa się zgodnie z tym schematem.

Ryc. 2 Schemat procesu przygotowania i przyjęcia strategii

Źródło: *Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*.

Proces tworzenia Strategii ZIT rozpoczęto jesienią 2021 r. po przedstawieniu przez IZ FEW 2021+ zasad wdrażania instrumentu ZIT w Wielkopolsce w perspektywie finansowej 2021-2027. W oparciu o zaprezentowane założenia Stowarzyszenie Metropolia Poznań przystąpiło do jej opracowywania przy jednoczesnym wykorzystaniu doświadczeń z wdrażania ZIT w perspektywie 2014-2020. **Do tworzenia Strategii ZIT korzystano ze wsparcia ekspertów z poszczególnych dziedzin dedykowanych ZIT 2021+,** w tym pracowników naukowych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (tworzących Centrum Badań Metropolitalnych), którzy bardzo dobrze znają uwarunkowania obszaru MOF Poznania. Do wypracowania koncepcji projektów zintegrowanych zaproszono także przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, których poproszono o zidentyfikowanie potrzeb projektowych na swoim obszarze i z którymi odbyły się spotkania konsultacyjne prezentujące propozycje projektów zintegrowanych.

Kluczowym aspektem przygotowania strategii, zgodnie z zasadą partnerstwa oraz dobrą praktyką, jest **zapewnienie szerokiej partycypacji partnerów społecznych** (daleko

³ Ustawa wdrożeniowa (art. 34, ust. 6 pkt 2)

⁴ *Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*

wykraczającej poza proces konsultacji społecznych) na wszystkich etapach prac nad strategią, od projektu aż po przyjęcie dokumentu przez odpowiedni organ Związku ZIT. W tym celu zdecydowano o powołaniu *Rady Doradczej do spraw przygotowania i wdrażania Strategii ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na lata 2021-2027*, która angażuje w proces tworzenia dokumentu partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami i osób z niepełnosprawnościami oraz równości płci i niedyskryminacji.

Harmonogram prac nad Strategią ZIT 2021+:

- 1) październik 2021 r. – spotkanie Związku ZIT z Marszałkiem Województwa Wielkopolskiego rozpoczynające dialog IZ FEW 2021+ ze Związkami ZIT na temat założeń wsparcia ZIT w perspektywie finansowej 2021-2027 (przedstawienie zasad wsparcia, zakresu tematycznego wraz z dostępną alokacją);
- 2) październik-listopad 2021 r. – przeprowadzenie w samorządach ankiet, dotyczących potrzeb projektowych w obszarach, dla których dedykowana jest alokacja ZIT w ramach FEW 2021+;
- 3) styczeń 2022 r. – przystąpienie do opracowywania Strategii ZIT przez Stowarzyszenie Metropolia Poznań przy współpracy z ekspertami z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (CBM) oraz rozpoczęcie prac nad powołaniem organu doradczego;
- 4) marzec-kwiecień 2022 r. – spotkania konsultacyjne z przedstawicielami jst:
 - a. w obszarze mobilności miejskiej i adaptacji do zmian klimatu (9 marca 2022 r.),
 - b. w obszarze e-usług i społeczeństwa (26 kwietnia 2022 r.);
- 5) maj-czerwiec 2022 r. – przedstawienie założeń wsparcia i propozycji podziału środków Zarządowi Stowarzyszenia Metropolia Poznań oraz członkom Rady Metropolii Poznań;
- 6) czerwiec-lipiec 2022 r. – powołanie *Rady Doradczej do spraw przygotowania i wdrażania Strategii ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na lata 2021-2027* i prezentacja pierwszych wyników prac;
- 7) lipiec-sierpień 2022 r. – robocze konsultacje projektu *Strategii ZIT* z UMWW oraz jst Metropolii Poznań;
- 8) styczeń-luty 2023 r. – przedstawienie projektu *Strategii ZIT Radzie Doradczej ds. przygotowania i wdrażania Strategii ZIT dla MOF Poznania na lata 2021-2027* i konsultacje społeczne dokumentu;
- 9) marzec-czerwiec 2023 r. – przygotowanie dokumentu pt. *Prognoza oddziaływania na środowisko projektu dokumentu pt. Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania na lata 2021-2027* wraz z przeprowadzeniem postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;
- 10) czerwiec 2023 r. – przyjęcie *Strategii ZIT* przez Radę Metropolii Poznań i przekazanie *Strategii ZIT* wraz z uchwałą Rady do IZ FEW 2021+ i ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego celem jej zaopiniowania zgodnie z ustawą wdrożeniową;
- 11) sierpień 2023 r. – wydanie opinii w sprawie *Strategii ZIT* przez IZ FEW 2021+ i ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego.

Zgodnie z art. 34 ust. 15 ustawy wdrożeniowej **Strategia ZIT określa w szczególności:**

- 1) syntezę diagnozy obszaru realizacji ZIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
- 2) cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu i powiązane z realizacją właściwego programu;
- 3) listę projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
- 4) źródła jej finansowania;
- 5) warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii ZIT;
- 6) opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii ZIT oraz sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Niniejsza strategia zawiera wszystkie elementy wymagane ustawą wdrożeniową.

Lista projektów

W toku prac nad strategią została wypracowana lista projektów zintegrowanych, która została opisana w rozdziale 4. Stanowi ona wypadkową potrzeb projektowych gmin, wyników raportu diagnostycznego i powiązań funkcjonalnych, istniejących na obszarze wdrażania ZIT. Lista została wypracowana przy szerokim udziale przedstawicieli jst tworzących Związek ZIT, a także partnerów społecznych, zgodnie z zasadą partnerstwa. Propozycje projektów zintegrowanych bezpośrednio wynikają z celów Strategii i dotyczą interwencji, dla których możliwe będzie finansowanie w ramach właściwych programów tj. FEW 2021+ oraz FEnIKS 2021-2027. W przypadku EFRR są to przede wszystkim projekty planowane do realizacji w trybie niekonkurencyjnym. W przypadku EFS+, w ramach którego przewidziano tryb konkurencyjny, są to przedsięwzięcia docelowo grupujące większą liczbę projektów. Z uwagi na specyfikę tych projektów, ich wybór zostanie dokonany w wyniku konkursów, przy zastosowaniu odpowiednich kryteriów, pozwalających na wyłonienie projektów najbardziej zintegrowanych i partnerskich. Lista projektów stanowi załącznik nr 1 do Strategii ZIT.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

W styczniu 2023 r. Stowarzyszenie Metropolia Poznań wystąpiło do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Poznaniu z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) dla projektu dokumentu pt. *Strategia ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na lata 2021-2027 (Strategia ZIT)* działając na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1029 ze zm.), zwanej dalej ustawą ooś. Wskazane organy zajęły stanowisko, iż projekt Strategii ZIT wymaga przygotowania prognozy oddziaływania na środowisko w pełnym zakresie. W związku z powyższym Stowarzyszenie Metropolia Poznań zleciło przygotowanie dokumentu: *Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu Strategii Zintegrowanych*

Inwestycji Terytorialnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania na lata 2021-2027. Zgodnie z art. 54 ustawy ooś przeprowadzono opiniowanie projektu Strategii ZIT wraz z prognozą oddziaływania na środowisko z właściwymi organami (tj. Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska oraz Wielkopolskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym) oraz przeprowadzono konsultacje społeczne zgodnie z przepisami działu III rozdziałów 1 i 3 ustawy ooś. W czerwcu 2023 r. zakończono proces opiniowania i konsultowania projektu Strategii ZIT wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. Wielkopolski Państwowy Inspektor Sanitarny zaopiniował dokumenty pozytywnie zgodnie z pismem nr DN-NS.9011.497.2023 z dnia 14 czerwca 2023 r. Z kolei Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska wydał opinię dotyczącą projektu Strategii ZIT zwracając jednocześnie uwagę, że zajął stanowisko w przedmiotowej sprawie i ponowna opinia będzie możliwa wyłącznie w przypadku wprowadzenia istotnych zmian w projekcie dokumentu (pismo z nr WOO-III.410.340.2023.AM.1 z dnia 7 czerwca 2023 r.). Zgodnie z art. 55 ust. 4 ustawy ooś po zatwierdzeniu Strategii ZIT ostateczna wersja dokumentu wraz z podsumowaniem została przekazana właściwym organom.

Pod koniec 2023 r. rozpoczęto procedurę aktualizacji dokumentu i w związku z zapisami ustawy ooś (art. 46 ust. 2) przystąpiono do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko aktualizowanej Strategii ZIT.

1.4 Opis procesu konsultacji społecznych, zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz podmiotów, reprezentujących społeczeństwo obywatelskie

Integralnym elementem przygotowania i wdrażania Strategii ZIT w MOF Poznania jest włączenie w te procesy podmiotów zewnętrznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Umożliwia to ukierunkowanie rozwoju Metropolii Poznań na dziedziny odpowiadające uwarunkowaniom subregionalnym, specyficznym potrzebom społeczności lokalnych oraz stwarza możliwość aktywnego włączenia w procesy planowania i wdrażania narzędzi terytorialnych - przedstawicieli mieszkańców i organizacji działających w sferze publicznej. Zaangażowanie mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących pozostaje także w zgodzie z zasadami przejrzystości, partycypacji obywatelskiej, demokracji lokalnej i współdziałania w realizacji interesu lokalnego.

Strategia ZIT powinna określać w szczególności opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii ZIT oraz sprawozdanie z jej konsultacji społecznych.⁵

Horyzontalna zasada partnerstwa jest wyraźnie zaznaczona w rozporządzeniu ogólnym 2021/1060 (art. 8 oraz art. 29 ust. 1 pkt d) oraz w Umowie Partnerstwa jako priorytet we wdrażaniu instrumentów terytorialnych - emanacją tych priorytetów jest ciało opiniodawcze/doradcze działające w ramach wdrażania ZIT. Z kolei ramy jej realizacji określa Europejski Kodeks postępowania ws. partnerstwa, rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r., a także Wytyczne Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2021-2027.

Rada Doradcza do spraw przygotowania i wdrażania Strategii ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na lata 2021-2027

Mając na względzie konieczność właściwego przygotowania się do nowej perspektywy finansowej 2021-2027 oraz wynikający z postanowień Umowy Partnerstwa wymóg zaangażowania w przygotowanie i wdrażanie Strategii ZIT partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji - zdecydowano o powołaniu **Rady Doradczej do spraw przygotowania i wdrażania Strategii ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na lata 2021-2027**. Organ ten został powołany na mocy uchwały nr 5/2022 Rady Metropolii Stowarzyszenia Metropolia Poznań z dnia 14 czerwca 2022 roku.

⁵ Ustawa wdrożeniowa (art. 34 ust. 15 pkt 6)

Rada wykonuje swoje zadania w okresie wdrażania Strategii ZIT w perspektywie 2021-2027 tj. do roku 2030. Natomiast do zadań Rady należy w szczególności:

- 1) opiniowanie projektu Strategii ZIT 2021+, w szczególności listy projektów zaproponowanych do realizacji;
- 2) opiniowanie zmian Strategii ZIT;
- 3) udział w procesie monitorowania postępów wdrażania Strategii ZIT.

Uchwały podejmowane przez Radę Doradczą wraz z załączonymi rekomendacjami nie mają charakteru wiążącego - ich pomocniczy charakter ma na celu bardziej efektywne i umocowane w lokalnych uwarunkowaniach przygotowanie i wdrażanie Strategii ZIT 2021+.

Wybór członków, wchodzących w skład Rady, nastąpił etapami zapewniającymi szeroki dostęp ekspertów. Część członków organu została powołana spośród kandydatów zgłoszonych przez członków Stowarzyszenia Metropolia Poznań na podstawie wewnętrznych procedur kwalifikacyjnych poszczególnych samorządów. Do Rady Doradczej powołano również osoby reprezentujące partnerów społeczno-gospodarczych oraz organizacje społeczne i obywatelskie. Osoby te zostały zgłoszone przez podmioty i organizacje w odpowiedzi na otwarty nabór przeprowadzony przez Stowarzyszenie w marcu 2022 r. Przy wyborze członków kierowano się kryteriami: doświadczenia w obszarze dotyczącym realizacji Strategii ZIT, wiedzy i kompetencji zawodowych, woli aktywnego udziału i zaangażowania w konsultowanie przedkładanych materiałów oraz posiadania nieposzlakowanej opinii. Ponadto członkiem Rady jest Dyrektor Biura Stowarzyszenia Metropolia Poznań, który jednocześnie pełni funkcję Przewodniczącego tego organu.

Uczestnictwo w Radzie ma charakter społeczny, a zasady pracy i zakres umocowania członków w Radzie określone zostały w Regulaminie Rady.

Do tej pory odbyły się dwa posiedzenia Rady Doradczej w dniach 07 lipca 2022 r. oraz 16 lutego 2023 r. Podczas pierwszego inauguracyjnego spotkania (07 lipca 2022 r.) przyjęto regulamin nowego organu, precyzujący zasady pracy i zakres umocowania członków w Radzie, a także przedstawiono w formie prezentacji stan prac nad przygotowaniem Strategii ZIT w MOF Poznania na lata 2021-2027. Dla członków Rady szczególnie interesujące były zaprezentowane możliwości wsparcia planowane ze środków ZIT dla organizacji pozarządowych, które działają aktywnie zarówno w sferze społecznej, jak i obywatelskiej na terenie Metropolii Poznań. Podczas drugiego posiedzenia (16 lutego 2023 r.) zaprezentowano projekt Strategii ZIT 2021+ wraz listą projektów oraz jednogłośnie przyjęto uchwałę nr 1/2023 w sprawie zaopiniowania projektu Strategii ZIT w MOF Poznania na lata 2021-2027 wraz z rekomendacjami. Przez członków Rady została przegłosowana rekomendacja dotycząca fizjoterapeutycznych wizyt patronażowych dla niemowląt.

Konsultacje publiczne

W toku przygotowania Strategii ZIT w MOF Poznania dokument był konsultowany przez szerokie grono interesariuszy. Biuro Stowarzyszenia Metropolia Poznań prowadziło rozeznanie w zakresie szerokiego spectrum możliwych inwestycji planowanych przez samorzady z terenu MOF Poznania w obszarach strategicznej interwencji wskazanych w dokumencie FEW 2021+.

Biuro Stowarzyszenia Metropolia Poznań przeprowadziło także cykl spotkań konsultacyjnych, przeznaczonych w sposób szczególny dla podmiotów samorządowych wchodzących w skład Stowarzyszenia:

- 1) dnia 9 marca 2022 r. odbyło się spotkanie dotyczące zakresów interwencji ZIT, związanych z mobilnością miejską oraz adaptacją do zmian klimatu;
- 2) dnia 26 kwietnia 2022 r. odbyło się spotkanie dotyczące zakresów interwencji ZIT związanych z usługami społecznymi i zdrowotnymi, edukacją, e-usługami publicznymi, społeczeństwem obywatelskim i integracją społeczną oraz przystosowaniem do zmian na rynku pracy itp.

W terminie od 18 stycznia do 23 lutego 2023 roku Stowarzyszenie Metropolia Poznań przeprowadziło otwarte konsultacje społeczne projektu dokumentu pt. *Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania na lata 2021-2027*. Szczegółowe informacje na temat przebiegu konsultacji społecznych oraz zestawienie wszystkich uwag, wniosków i opinii wraz ze sposobem rozstrzygnięcia zostały zamieszczone w **Raporcie z konsultacji społecznych**, który **stanowi załącznik nr 2 do Strategii ZIT**.

Raport zawiera także informacje nt. konsultacji społecznych oraz posiedzeń Rady Doradczej przeprowadzonych podczas aktualizacji dokumentu.

1.5 Procedury obowiązujące we wdrażaniu Strategii ZIT w MOF Poznania

Realizacja ZIT zwiększa wpływ miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie na kształt i sposób realizacji działań na ich obszarze, w tym w szczególności działań wspieranych w ramach polityki spójności, poprzez realizację projektów zintegrowanych, przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów oraz skoordynowanego świadczenia usług publicznych na rzecz mieszkańców MOF.

Podstawowym zadaniem Związku ZIT jest kreowanie polityki rozwoju na obszarze realizacji ZIT i koordynowanie realizacji projektów, wynikających ze strategii ZIT/strategii rozwoju ponadlokalnego, w szczególności tych współfinansowanych ze środków polityki spójności. Związki ZIT wspólnie reprezentują władze miast i obszarów, powiązanych z nimi funkcjonalnie wobec władz krajowych i regionalnych.⁶

Funkcję Związku ZIT na terenie MOF Poznania pełni Stowarzyszenie Metropolia Poznań, które działa od 2011 r. Stowarzyszenie stanowi zinstytucjonalizowaną płaszczyznę deklarowanej oddolnie współpracy gmin i powiatów w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 poz. 599 ze zm.) oraz ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. 2022 poz. 1526). Członkami Stowarzyszenia są: Miasto Poznań, Powiat Poznański wraz z 17 gminami na jego terenie (Buk, Czerwonak, Dopiewo, Kleszczewo, Komorniki, Kostrzyn, Kórnik, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Pobiedziska, Puszczykowo, Rokietnica, Stęszew, Suchy Las, Swarzędz, Tarnowo Podgórne) oraz 4 gminy należące do powiatów ościennych (Śrem, Szamotuły, Skoki i Oborniki).

Celem Stowarzyszenia jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów członków stowarzyszenia, a w szczególności wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego Aglomeracji oraz współpracy gmin i powiatów w tym zakresie.

W myśl zapisów statutu Stowarzyszenie realizuje swe cele poprzez:

- 1) prowadzenie działań wspierających wdrażanie wspólnie wypracowanej strategii rozwoju Aglomeracji,
- 2) inspirowanie działań umożliwiających efektywne i skuteczne zarządzanie Aglomeracją,
- 3) reprezentowanie interesów członków Stowarzyszenia we wszystkich wspólnych sprawach,
- 4) inicjowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych, dotyczących samorządów terytorialnych, a przede wszystkim Aglomeracji,
- 5) propagowanie wymiany doświadczeń w zakresie wykonywanych zadań własnych gmin i powiatów oraz zadań im zleconych przez administrację rządową,
- 6) inspirowanie i podejmowanie wspólnych inicjatyw gospodarczych, mających wpływ na rozwój gmin i powiatów wchodzących w skład Stowarzyszenia,

⁶ *Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*

- 7) inspirowanie i podejmowanie wspólnych inicjatyw służących kulturalnemu i społecznemu rozwojowi gmin i powiatów, nawiązywaniu przez nie kontaktów zagranicznych oraz wymiany naukowej i kulturalnej,
- 8) prowadzenie działalności informacyjnej, konsultacyjnej i programowej, mającej na celu wspólne rozwiązywanie problemów w zakresie poszczególnych dziedzin działalności samorządu gminnego i powiatowego,
- 9) inicjowanie i wspieranie prac naukowo-badawczych dotyczących funkcjonowania Aglomeracji i jej rozwoju,
- 10) prowadzenie monitoringu procesów społeczno-gospodarczych i środowiskowych w Aglomeracji,
- 11) prowadzenie działalności wydawniczej, szkoleniowej i promocyjnej, związanej z realizacją celów Stowarzyszenia.

Władzami Stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków zwane Radą Metropolii oraz Zarząd i Komisja Rewizyjna. Rada Metropolii jest organem stanowiącym i kontrolnym Stowarzyszenia, a w jej skład wchodzi wójtowie, burmistrzowie, prezydenci, starostowie jednostek samorządu terytorialnego należących do Stowarzyszenia, jako ich reprezentanci. Zarząd Stowarzyszenia składa się z pięciu osób: prezesa, dwóch wiceprezesów oraz dwóch członków. Z mocy Statutu prezesem zarządu jest Prezydent Miasta Poznania, jednym z wiceprezesów jest Starosta Poznański. Drugi wiceprezes oraz pozostali członkowie Zarządu wybierani są spośród wójtów i burmistrzów gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia. Stowarzyszenie wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Stowarzyszenia. Na jego czele stoi Dyrektor Biura Stowarzyszenia.

W perspektywie finansowej 2014-2020 Stowarzyszenie pełniło funkcję Instytucji Pośredniczącej dla ZIT w MOF Poznania realizowanych w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014+.

W obecnej perspektywie finansowej Stowarzyszenie pełni funkcję Związku ZIT na podstawie ustawy wdrożeniowej. Zadania statutowe Stowarzyszenia wpisują się w realizację nadrzędnego celu instrumentu ZIT, jakim jest budowanie partnerstwa i współpracy. Związek ZIT odpowiada za przygotowanie Strategii ZIT, jej monitorowanie i wdrażanie oraz inicjuje i koordynuje projekty zintegrowane na terenie obszaru funkcjonalnego Poznania.

Zgodnie z zapisami Statutu Stowarzyszenia Metropolia Poznań § 24 pkt 13 „Rada Metropolii jest najwyższą władzą Stowarzyszenia. **Do wyłącznych kompetencji Rady Metropolii należy: (...) przyjmowanie dokumentów strategicznych, w tym Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (...)**”. W związku z powyższym Strategia ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na lata 2021-2027 jest przyjmowana uchwałą Rady Metropolii, a szczegółowa procedura jej zatwierdzania i aktualizacji znajduje się poniżej.

Procedura zatwierdzania i aktualizacji Strategii ZIT:

1. Przygotowanie projektu Strategii ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na lata 2021-2027 (Strategia ZIT 2021+).
2. Przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu Strategii ZIT 2021+.
3. Przedstawienie projektu Strategii ZIT 2021+ Radzie Doradczej ds. przygotowania i wdrażania Strategii ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na lata 2021-

2027 (Rada Doradcza). Podjęcie przez Radę Doradczą uchwały w sprawie zaopiniowania projektu Strategii ZIT 2021 + wraz z rekomendacjami.

4. Przekazanie projektu Strategii ZIT 2021+ do roboczych konsultacji do Instytucji Zarządzającej programem Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (IZ FEW 2021+) i Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR).
5. Przekazanie Strategii ZIT 2021+ na posiedzenie Zarządu Stowarzyszenia Metropolia Poznań (ZS), a następnie na posiedzenie Rady Metropolii (RM).
6. Podjęcie przez Radę Metropolii uchwały ws. przyjęcia Strategii ZIT 2021+.
7. Przekazanie Strategii ZIT 2021+ wraz z uchwałą RM i pismem przewodnim do IZ FEW 2021+ i ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego celem jej zaopiniowania zgodnie z ustawą wdrożeniową.
8. Po otrzymaniu pozytywnej opinii IZ FEW 2021+ oraz ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego upublicznienie Strategii ZIT 2021+ na stronach SMP. W przypadku otrzymania uwag od IZ FEW 2021+/MFiPR, przygotowanie poprawionej wersji Strategii ZIT 2021+ i powrót do pkt. 5.

Przedstawiciele Związku ZIT biorą udział w pracach **Komitetu Monitorującego programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027** w charakterze członka. Członkiem KM FEW 2021+ z ramienia Związku ZIT w MOF Poznania jest Dyrektor Biura. W skład KM FEW 2021+ wchodzi partnerzy publiczni oraz społeczno-gospodarczy reprezentujący najważniejsze z punktu widzenia zakresu merytorycznego Programu instytucje i organizacje. Komitet Monitorujący FEW 2021+ jest głównym realizatorem zasady partnerstwa na poziomie regionalnym, jako podmiot konsultacyjno-kontrolny oraz podstawową platformą współpracy różnych sektorów, grup i środowisk.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa, aby umożliwić zaangażowanie partnerom społeczno-gospodarczym w przygotowanie i realizację Strategii ZIT, Rada Metropolii w czerwcu 2022 r. powołała **Radę Doradcą do spraw przygotowania i wdrażania Strategii ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na lata 2021-2027**. Szczegółowe informacje na temat powołania i działalności Rady zostały zawarte w pkt. 1.4.

2. Synteza diagnozy Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania oraz analizy problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych (SWOT)

Zgodnie z zapisami ustawy wdrożeniowej Strategia ZIT powinna zawierać syntezę diagnozy obszaru realizacji ZIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Niniejszy rozdział zawiera wnioski płynące z diagnozy oraz analizy potrzeb i potencjałów rozwojowych. Diagnoza obszarów dedykowanych Zintegrowanym Inwestycjom Terytorialnym w MOF Poznania na lata 2021-2027 została opracowana na potrzeby Strategii ZIT w 2022 r. i stanowi odrębny dokument.

W syntezie diagnozy poszczególnych obszarów realizacji ZIT w MOF Poznania zastosowano analizę SWOT. Polega ona na podsumowaniu diagnozy poprzez określenie mocnych stron (Strengths), słabych stron (Weaknesses), szans (Opportunities) i zagrożeń (Threats), mogących wpłynąć na sytuację rozwojową w danym obszarze. Mocne strony oraz szanse to pozytywne czynniki, natomiast słabe strony i zagrożenia – negatywne. Na podstawie takiej analizy wskazano wewnętrzne potrzeby, bariery oraz potencjały rozwojowe, z uwzględnieniem zewnętrznych uwarunkowań i trendów, które docelowo posłużyły wypracowaniu m.in. kierunków rozwoju, czy typów interwencji w poszczególnych obszarach.

Diagnoza odnosi się do wszystkich dziedzin bezpośrednio dotyczących lub mających wpływ na zakres Strategii ZIT i została ograniczona do obszarów wsparcia ZIT wydzielonych dla MOF Poznania w ramach FEW 2021+. Natomiast diagnoza wszystkich obszarów znajdzie się w Strategii ponadlokalnej przygotowywanej dla Metropolii Poznań.

Gospodarka – publiczne e-usługi

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">▪ korzystne uwarunkowania społeczno-gospodarcze▪ relatywnie wysokie dochody własne jst▪ niski poziom bezrobocia▪ duże doświadczenie jst we wdrażaniu e-usług publicznych (w tym innowacyjnych i nieklasycznych – m.in. PEKA, SIP Poznania, MeSIP)▪ wykorzystanie przez część gmin MOF Poznania nowych e-usług publicznych dostępnych za pośrednictwem np. ePUAP, mInstytucja▪ duże zainteresowanie gmin MOF Poznania rozwojem e-usług publicznych bazujących na systemach informacji przestrzennej▪ wysoki udział Wielkopolski	<ul style="list-style-type: none">▪ duże zróżnicowanie gmin MOF Poznania pod względem uwarunkowań społeczno-gospodarczych i przygotowania do świadczenia e-usług publicznych▪ niskie (poniżej przeciętnej) wydatki na administrację publiczną i ograniczone możliwości teleinformatyczne▪ relatywnie niski odsetek jednostek administracji publicznej wykorzystujących EZD i mapy numeryczne▪ wiele e-usług publicznych dostępnych na niskim poziomie interaktywności▪ przeciętne zainteresowanie jst (zintegrowanym) rozwojem e-usług publicznych (oprócz e-usług w zakresie

w pozyskiwaniu środków UE na projekty w obszarze e-usług i telekomunikacji	informacji przestrzennej) i ograniczona aktywna promocja e-usług publicznych oferowanych przez jst <ul style="list-style-type: none"> ▪ brak zestandaryzowanych danych dotyczących poziomu rozwoju e-usług publicznych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój e-usług publicznych na szczeblu krajowym ▪ fundusze oraz środki UE i krajowe ▪ duża liczba ludności i ponadprzeciętna liczba podmiotów gospodarczych ▪ wysoki odsetek osób korzystających z internetu i ponadprzeciętna liczba osób korzystających z e-usług publicznych ▪ rosnące zainteresowanie e-usługami publicznymi ze strony mieszkańców i przedsiębiorców ▪ rosnąca popularność smartfonów, aplikacji mobilnych oraz płatności bezdotykowych ▪ zjawiska nieprzewidywalne (pandemia COVID-19) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wysokie koszty implementacji ▪ brak koordynacji rozwoju e-usług publicznych na szczeblu krajowym i regionalnym ▪ opieszałość organów centralnych w przygotowywaniu zunifikowanych rozwiązań dla jst ▪ nadchodząca recesja lub kryzys gospodarczy na rynkach globalnych ▪ zmiany prawne (w tym podatkowe) skutkujące zmniejszeniem poziomu niezależności finansowej samorządu terytorialnego i pogorszeniem się bieżącej sytuacji budżetowej ▪ wzrost cen dóbr i usług (szczególnie paliw i energii, które wpływają m.in. na koszty funkcjonowania usług publicznych) oraz potencjalne przerwy w dostawach energii

Mocne strony

Jedną z ważniejszych, mocnych stron MOF Poznania w zakresie rozwoju e-usług publicznych i e-administracji jest **bardzo korzystna na tle kraju sytuacja społeczno-gospodarcza**. Przejawia się to głównie **relatywnie wysokim poziomem dochodów własnych per capita jednostek samorządu terytorialnego** będących pochodną m.in. dużej liczby podmiotów gospodarczych, działających na tym obszarze w przeliczeniu na mieszkańca oraz rekordowo **niskiego poziomu bezrobocia**. W MOF Poznania na 1000 mieszkańców przypada 185 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON i 211 dużych podmiotów na 1 mln mieszkańców, co stawia MOF Poznania na 2. pozycji (po MOF Warszawy) wśród wszystkich 24 analizowanych MOF w Polsce. Z kolei stopa bezrobocia w Poznaniu i powiecie poznańskim na poziomie 1,5% jest najniższą wartością notowaną w kraju w marcu 2022 r. Stąd też m.in. przeciętna wielkość dochodów własnych gmin w przeliczeniu na mieszkańca wynosi nieco ponad 4 tys. zł, a wielkość dochodów z podatku od osób fizycznych kształtuje się na poziomie 1,8 tys. zł, co w obu przypadkach stawia MOF Poznania na 4. pozycji w kraju (po MOF Warszawy, Wrocławia i Krakowa). Korzystne uwarunkowania społeczno-gospodarcze, a w tym przede wszystkim uwarunkowania dochodowe, stanowią elementarny warunek rozwoju e-usług publicznych. Niemniej sytuacja ekonomiczna i gospodarcza w kraju i na świecie związana m.in. z inflacją i kryzysem energetycznym sprawia, że gminy są w coraz trudniejszej kondycji finansowej.

Dodatkowym elementem wzmacniającym rozwój e-usług publicznych (czy szerzej e-administracji) jest **duże doświadczenie wielkopolskich samorządów, w tym głównie Poznania, w zakresie pozyskiwania środków europejskich na projekty związane z rozwojem e-usług i telekomunikacji**. To zaś w połączeniu z bardzo dużym wieloletnim doświadczeniem gmin MOF Poznania (w tym przede wszystkim samego Poznania) w zakresie tworzenia i wdrażania e-usług publicznych stanowi bardzo mocną stronę rozwoju e-usług publicznych. Poznań od niemal 20 lat jest prekursorem wdrażania innowacyjnych rozwiązań w zakresie e-administracji, w tym tworzonych z własnych środków finansowych i przy wykorzystaniu własnego personelu technicznego usług. Te wieloletnie doświadczenia gmin w zakresie tworzenia i wykorzystywania e-usług publicznych przekładają się na bieżące dostosowywanie się (części gmin) do pojawiających się możliwości w tym zakresie. Część gmin wykorzystuje istniejące narzędzia i usługi dostępne na portalach i aplikacjach krajowych (np. ePUAP, mInstytucja).

Warto podkreślić, że mocną stroną MOF Poznania jest także **rozwój niekonwencjonalnych e-usług publicznych**. Wśród nich należy wymienić przede wszystkim tworzony obecnie Metropolitalny System Informacji Przestrzennej (MeSIP) oraz funkcjonującą od 2014 r. PEKA. Oba projekty wymagają dalszego rozwoju. Pierwszy (MeSIP) wymaga m.in. bieżącego zasilania danymi przestrzennymi, a drugi PEKA wymaga m.in. modernizacji i dostosowania do współczesnych wymagań obywateli i przewoźników. Dodatkowo znaczna część gmin MOF Poznania wykazuje **duże zainteresowanie rozwojem właśnie e-usług publicznych, bazujących na systemach informacji przestrzennej** (mapach numerycznych), które znacznie ułatwią i przyspieszą procesy planistyczne w skali całego obszaru Metropolii Poznań.

Słabe strony

Słabą stroną poziomu rozwoju e-usług publicznych w gminach tworzących MOF Poznania jest relatywnie **duże zróżnicowanie gmin pod względem uwarunkowań społeczno-gospodarczych**, które przekładają się także na zróżnicowane możliwości rozwoju e-usług publicznych i e-administracji. Część gmin, zwłaszcza tych położonych w centralnej części, charakteryzuje się ponadprzeciętną w skali kraju korzystną sytuacją społeczno-gospodarczą (wysokie dochody, duża liczba przedsiębiorstw), co niewątpliwie wpływa na pozycję całego MOF Poznania w tym zakresie. Jednak część gmin, głównie tych położonych peryferyjnie, nie posiada takich dobrych uwarunkowań lub są one dużo mniej korzystne. Przejawia się to m.in. koniecznością modernizacji sieci, sprzętu i oprogramowania teleinformatycznego. Te zróżnicowane uwarunkowania przekładają się na możliwości finansowe, personalne i kadrowe związane z rozwojem e-usług publicznych.

Niemniej mimo stosunkowo korzystnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych (w tym dochodowych) całego MOF Poznania w skali kraju, gminy MOF Poznania cechują się relatywnie **niskim poziomem wydatków na administrację publiczną, w tym niskim poziomem wydatków majątkowych inwestycyjnych**. W przeliczeniu na mieszkańca gminy MOF Poznania przeznaczają na administrację publiczną ok. 380,00 zł (przy średniej krajowej rzędu 443,00 zł per capita), co plasuje ten obszar dopiero na 20. (z 24 analizowanych) pozycji w kraju. Wydatki na administrację publiczną stanowią nieco ponad 5,5% ogólnej sumy wydatków samorządów gminnych (przy średniej krajowej 7%). Tym samym MOF Poznania znajduje się na 21. pozycji w kraju. Z kolei wielkość wydatków majątkowych inwestycyjnych w administracji publicznej

gmin MOF Poznania w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosi 15,50 zł (przy średniej krajowej na poziomie 17,00 zł per capita), co stawia go na 17. pozycji w kraju. W MOF Poznania wydatki majątkowe inwestycyjne stanowią 4% ogólnej sumy wydatków majątkowych inwestycyjnych, co zbliżone jest do średniej krajowej i plasuje MOF Poznania na 13. pozycji w kraju. Ograniczone inwestycje w tym zakresie nie sprzyjają rozwojowi e-usług publicznych.

Gminy MOF Poznania (podobnie jak inne gminy w Wielkopolsce) cechują się **relatywnie niskim poziomem wykorzystania EZD i map numerycznych w bieżącej działalności** oraz borykają się z koniecznością modernizacji infrastruktury teleinformatycznej, co przekłada się na niewielki odsetek usług publicznych dostępnych w całości przez internet.

Wiele e-usług publicznych dostępnych jest na niskim poziomie interaktywności – cechują się niską dojrzałością. Tym samym ich dostępność ograniczona jest do udostępniania na stronach internetowych informacji oraz niezbędnych formularzy i wniosków wymaganych w procedurze realizacji usług publicznych. Możliwość wypełnienia i odesłania formularzy on-line oraz ewentualne wniesienie wymaganych opłat ogranicza się w większości przypadków głównie do tych usług, które dostępne są za pośrednictwem platformy ePUAP. Z racji faktu, że część gmin MOF Poznania od samego początku rozwoju e-administracji była liderami tworzenia różnego rodzaju e-usług publicznych, to obecnie gminy te mogą wymagać istotnego wsparcia finansowego i teleinformatycznego, nie tylko w zakresie tworzenia nowych oraz bardziej nowoczesnych i zaawansowanych e-usług publicznych, lecz także w zakresie modernizacji istniejącego zaplecza teleinformatycznego. Rosnące wymagania dotyczące mocy obliczeniowej, możliwości przesyłania i gromadzenia znacznej liczby danych cyfrowych, a także zapewnienia bezpieczeństwa przesyłanych i gromadzonych danych, z pewnością wymagać będą poniesienia znacznych nakładów finansowych. Rozwój e-administracji, zwłaszcza w zakresie przenoszenia różnych usług publicznych na wyższe poziomy interaktywności (formularze i płatności on-line) wymagać będzie także ciągłego procesu szkoleń pracowników sektora publicznego. Dotyczy to także e-usług publicznych, bazujących na informacji przestrzennej oraz powszechnie wykorzystywanych w transporcie publicznym. Choć gminy MOF Poznania posiadają w tym względzie wieloletnie doświadczenie, to wielkość środków finansowych niezbędnych do modernizacji i rozbudowy istniejących rozwiązań o nowe funkcjonalności (w tym nowe e-usługi) z pewnością przewyższa możliwości samorządów lokalnych i wymagać będzie wsparcia ze strony środków zewnętrznych.

Słabą stroną rozwoju e-usług publicznych w części gmin MOF Poznania jest **ograniczone zainteresowanie władz samorządowych ich rozwojem**. Dotyczy to głównie najmniejszych jednostek, w których przy relatywnie wysokich kosztach implementacji rozwiązań e-administracji, korzyści z jej wdrożenia są stosunkowo najmniejsze. Z kolei nieco większym problemem jest stosunkowo **niska aktywność w zakresie promocji e-usług publicznych na szczeblu samorządów lokalnych (ale też i w pewnym sensie na szczeblu krajowym)**. Wyjaśnieniem tego problemu, poza ograniczeniami finansowymi, jest także **brak koordynacji działań w skali kraju, tj. brak jednolitego standardu usług, jak również wysokie koszty wprowadzanych indywidualnie rozwiązań**. Częstym powodem braku zainteresowania obywateli i przedsiębiorców (zwłaszcza tych najmniejszych) jest brak świadomości możliwości realizacji e-usług publicznych. Tego typu sytuacja niestety często implikuje błędne koło – nie rozwija się e-usług publicznych, bo mieszkańcy nie są zainteresowani, a mieszkańcy nie są zainteresowani, ponieważ często nie wiedzą, że pewne usługi publiczne można realizować przez

internet. Sytuację tę nieco zmieniła pandemia COVID-19, która poprzez ogólnonarodowy lockdown wzbudziła w społeczeństwie znacznie większe zainteresowanie realizacją usług publicznych przez internet.

Ostatnią słabą stroną, o której należy wspomnieć, jest **brak zestandaryzowanej, bieżącej i aktualnej informacji w zakresie rozwoju e-usług publicznych i de facto pozostałych dziedzin życia społeczno-gospodarczego Metropolii Poznań**. Ograniczone zasoby informacji o bieżącym stanie i sytuacji społeczno-gospodarczej gmin MOF Poznania sprowadzające się często do ogólnych danych publikowanych przez GUS z blisko dwuletnim opóźnieniem sprawiają, że bieżące diagnozowanie tak dynamicznie zmieniającego się organizmu miejskiego obszaru funkcjonalnego następuje z wieloma trudnościami i często jest niepełne. Może to skutkować nieprecyzyjnym planowaniem rozwoju różnych sfer działalności i na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców, w tym także w zakresie rozwoju e-usług publicznych i e-administracji.

Szanse

Jedną z ważniejszych szans rozwoju e-usług publicznych jest **dostęp do środków europejskich ukierunkowanych na rozwój e-usług publicznych i e-administracji oraz działania władz centralnych w tym zakresie**. W Polsce w ciągu ostatnich dwóch dekad dokonano szeregu zmian prawno-organizacyjnych, umożliwiających informatyzację sektora publicznego, co wiązało się z istotną modernizacją i reformą jego funkcjonowania. Z kolei dzięki możliwości wykorzystania funduszy europejskich ukierunkowanych na rozwój e-administracji proces ten realnie przyspieszył i umożliwił realizację wielu projektów w tym zakresie. W Polsce w latach 2004-2020 w obszarze e-usług i telekomunikacji zrealizowano 11,6 tys. projektów o łącznej wartości 35,1 mld zł. To właśnie m.in. dzięki tym środkom przez ostatnie 20 lat sektor publiczny w Polsce przeszedł znaczne przeobrażenia. Dotyczy to także, a może przede wszystkim, pojawienia się i coraz bardziej intensywnego wykorzystania nowych kanałów dystrybucji usług publicznych (usług administracyjnych i informacji) za pośrednictwem ICT. Upowszechniono wiele e-usług publicznych zarówno dla obywateli, jak i przedsiębiorstw. Dzięki uruchomionej w 2005 r. i nadal rozwijanej Elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej (ePUAP) obywatele i przedsiębiorcy uzyskali zintegrowany dostęp do szerokiego wachlarza usług administracyjnych, które można realizować przez internet. Dzięki temu część usług świadczonych przez samorządy lokalne została zestandaryzowana i można je realizować bez względu na miejsce zamieszkania. W kolejnych latach pojawiały się nowe e-usługi publiczne, takie jak np. CEIDG, e-Podatki i e-Deklaracje (a od 2019 r. Twój e-PIT) czy Geoportal. Dodatkowo planowane zmiany prawne np. w zakresie powszechnego wdrożenia e-doręczeń, które w najbliższej dekadzie powinny stać się jedną z dominujących form w zakresie wydawanych postanowień administracyjnych, także przyspieszą proces cyfryzacji sektora publicznego. Stąd też postępujące zmiany prawne, a także dostępne środki z programów europejskich, stanowią istotną szansę, którą samorządy MOF Poznania mogą wykorzystać do dalszego rozwoju e-usług publicznych.

Uwarunkowania te są o tyle ważne, że MOF Poznania cechuje się **dużą liczbą ludności i ponadprzeciętną liczbą podmiotów gospodarczych**, a więc potencjalnych klientów sektora publicznego. Udział osób korzystających z usług administracji publicznej przez internet w MOF Poznania wynosił 73%, co było najwyższą wartością w kraju wśród badanych obszarów funkcjonalnych i co warto podkreślić, udział ten był wyższy od wartości notowanych w MOF Warszawy (69%), MOF Wrocławia (67%), czy MOF Trójmiasta (57%). Mieszkańcy MOF

Poznania najczęściej wyszukiwali informacje na stronach administracji publicznej (53%) oraz wysyłali wypełnione formularze on-line (54%).

Niewątpliwie istotny **wpływ na znaczne przyspieszenie rozwoju e-usług, ale także wzrost zainteresowania obywateli i przedsiębiorców ich wykorzystaniem miała pandemia COVID-19**. Dotyczy to nie tylko „klasycznych” e-usług administracyjnych, ale przede wszystkim e-usług w obszarze edukacji, ochrony zdrowia czy kultury. Wymuszona konieczność realizacji wielu usług z zakresu ochrony zdrowia przez internet sprawiła, że wielu obywateli dotychczas niekorzystających z e-usług publicznych w pewnym sensie przekonała się do tej formy świadczenia usług, ale i nabyła szereg umiejętności związanych z korzystaniem z e-usług (np. obsługa Internetowego Konta Pacjenta). Dodatkowo duża część przedsiębiorstw i różnych instytucji publicznych zintensyfikowała swoją działalność przez internet poprzez szersze wykorzystanie cyfrowych możliwości interakcji. Sytuacja ta sprawiła, że znaczna część osób relatywnie szybko uzyskała odpowiednie umiejętności i zainteresowała się taką formą świadczenia usług.

Tym samym można przyjąć, że zarówno rosną kompetencje cyfrowe i możliwości technologiczne społeczeństwa, jak i świadomość możliwości korzystania z e-usług publicznych, co niewątpliwie jest ważnym katalizatorem rozwoju e-usług publicznych. Należy także pamiętać, że w społeczeństwie, zwłaszcza w dużych organizmach miejskich, **rośnie popularność urządzeń mobilnych typu smartfon czy smartwatch**, które umożliwiają korzystanie z wielu aplikacji mobilnych i płatności bezdotykowych, co powinno być także impulsem do rozwoju wszelkich e-usług publicznych w kierunku rozwiązań mobilnych. Sytuacja ta dotyczy przede wszystkim konieczności modernizacji systemu PEKA, w przypadku którego mieszkańcy MOF Poznania oczekują m.in. rozwiązań mobilnych poprawiających dostęp do informacji pasażerskiej i płatności mobilnych za przejazdy.

Zagrożenia

Wśród zagrożeń rozwoju e-usług publicznych należy wskazać przede wszystkim **relatywnie wysokie koszty ich implementacji**. Koszty te dotyczą m.in. zakupu i wyposażenia urzędów w infrastrukturę teleinformatyczną, oprogramowanie, zabezpieczenia, częstokroć koszty obsługi przez podmioty zewnętrzne, szkolenia pracowników i bieżące utrzymanie. Duże i zamożniejsze jednostki samorządowe, posiadające relatywnie wyższe dochody częściej są skłonne do ponoszenia tych kosztów, gdyż będą odczuwały więcej korzyści z implementacji rozwiązań w zakresie e-administracji, niż małe i mniej zamożne samorządy. Wysoki koszt przy niewielkich korzyściach z implementacji e-usług publicznych, przy ograniczonych budżetach jest, często jest elementem ograniczającym możliwości rozwoju w przedmiotowym zakresie.

Pomimo dwóch dekad doświadczeń w cyfryzacji sektora publicznego i tworzenia e-usług publicznych nadal obserwowana jest **względna słabość w zakresie kompleksowego i strategicznego podejścia do rozwoju e-administracji na szczeblu centralnym**. W połączeniu z ograniczonym przepływem informacji do jst w zakresie planowanych, przygotowywanych (a czasami nawet realizowanych) projektów w zakresie e-usług publicznych sprawia, że samorządy lokalne niechętnie podejmują się własnych inicjatyw w tym zakresie.

Pewnym zagrożeniem w zakresie rozwoju e-usług publicznych **jest opieszałość i opóźnienia w pracach legislacyjnych, umożliwiających wdrażanie nowych rozwiązań w zakresie**

e-usług publicznych. To w połączeniu z kilkumiesięcznymi procedurami planowania i projektowania rozwiązań oraz uwarunkowaniami prawnymi w zakresie zamówień publicznych sprawia, że sektor publiczny odpowiada na wyzwania współczesności artykułowane przez obywateli i przedsiębiorców z kilkuletnim opóźnieniem. Stąd też planowane i projektowane rozwiązania teleinformatyczne i technologiczne po kilku latach od realizacji okazują się niewydolne, przestarzałe i nieatrakcyjne dla obywateli i przedsiębiorców.

Do zagrożeń zewnętrznych zaliczyć należy także **nadchodzącą recesję lub kryzys gospodarczy na rynkach globalnych, czy też zmiany prawne (w tym podatkowe), skutkujące zmniejszeniem poziomu niezależności finansowej samorządu terytorialnego i pogorszeniem się bieżącej sytuacji budżetowej.** Efektem tych zmian jest zmniejszenie dochodów własnych, wzrost wydatków bieżących i inwestycyjnych oraz ograniczenie inwestycji poprawiających jakość życia i prowadzenie działalności gospodarczej. Budżety jednostek administracji publicznej coraz bardziej będą obciążone konsekwencjami tych trudnych uwarunkowań, co z pewnością nie będzie sprzyjało rozwojowi e-usług publicznych.

Wśród zagrożeń odnoszących się do ogólnej sytuacji samorządów należy wskazać również **wzrost cen dóbr i usług (szczególnie paliw i energii, które wpływają m.in. na koszty funkcjonowania usług publicznych) oraz potencjalne przerwy w dostawach energii.** Agresja Rosji na Ukrainę doprowadziła do zmian na rynku energii prowadząc do historycznych wzrostów cen. Dodatkowo rosnąca inflacja oraz związany z tym wzrost cen towarów i usług oraz braki na rynku surowców energetycznych przyczyniają się do wzrostu kosztów związanych z bieżącym funkcjonowaniem jst Metropolii Poznań, a także powodują trudności w realizacji wielu projektów, w tym w zakresie e-usług.

Środowisko przyrodnicze - adaptacja do zmian klimatu

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • duży odsetek terenów o wysokich walorach przyrodniczych • objęcie znacznych fragmentów terenu Metropolii Poznań formami ochrony przyrody • wysoki poziom bioróżnorodności (ochrona siedlisk i gatunków) • silny system ujęć wody pitnej • poprawa jakości wód powierzchniowych • inwestycje w obszarze gospodarki wodno-ściekowej • znaczna aktywność organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych na terenie MP • Poznań jako silny ośrodek akademicki 	<ul style="list-style-type: none"> • pogarszający się bilans wodny (zwiększone ryzyko w trakcie suszy) • wysoki poziom uszczelnienia powierzchni (zwłaszcza na obszarach miejskich) • uwarunkowania fizjograficzne (zróżnicowane spadki terenu, morfologii koryta) • niedostateczne umiejscowienie zagadnień adaptacji do zmian klimatu w gminnych strategiach i politykach sektorowych • brak Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego na całej powierzchni MP • niedobory w zakresie zielonej i niebieskiej infrastruktury • postępujący ubytek i

	<p>fragmentaryzacja terenów cennych przyrodniczo</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozdrobnienie obszarów leśnych oraz niska lesistość • obecna duża tendencja do kanalizowania wód opadowych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość wykorzystania funduszy UE z obszaru ochrony środowiska i ochrony klimatu na rzecz ochrony zasobów wodnych i wzmocnienia bioróżnorodności • zwiększająca się świadomość ekologiczna i klimatyczna liderów samorządowych oraz mieszkańców w obszarze zmian klimatu • zwiększony zakres współpracy z administracjami ochrony środowiska i organizacjami społecznymi • zwiększenie liczby i skali działań proekologicznych i proklimatycznych w ramach „partnerstwa publiczno-społecznego” (jst – NGO’sy) 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby opadów w ciągu roku, skutkujący gwałtownymi powodziami, spowodowanymi deszczami nawalnymi, podtopieniami • osuszanie terenów podmokłych, niwelowanie naturalnych zagłębień i likwidacja oczek wodnych powodujące zmniejszanie się obszarów retencji powierzchniowej • regulacja cieków wodnych i ich sztuczne utwardzenia, prowadzące często do szybszego odpływu wód do zlewni • wzrost liczby najcieplejszych dni w roku, skutkujący zagrożeniami zdrowotnymi dla ludności i nadmiernym powstawaniem „wysp ciepła” • powiększająca się skala i obszary suszy • zagrożenie zwiększonej śmiertelności ludzi z powodu ekstremalnych zjawisk pogodowych • wzrost cen dóbr i kryzys energetyczny • nadchodząca recesja lub kryzys gospodarczy na rynkach globalnych • zmiany prawne (w tym podatkowe) skutkujące zmniejszeniem poziomu niezależności finansowej samorządu terytorialnego i pogorszeniem się bieżącej sytuacji budżetowej

Mocne strony

Analizując sytuację na obszarze całej Metropolii Poznań, a także z perspektywy poszczególnych gmin, **adaptacja do zmian klimatu na tym obszarze powinna polegać głównie na zatrzymywaniu wody w glebie, roślinności i zbiornikach wodnych** oraz zwiększaniu ogólnodostępnych terenów zieleni, szczególnie w silnie zurbanizowanych obszarach miejskich. Największy potencjał mają tereny pokryte trwałą roślinnością, w tym tereny podmokłe i lasy. Najmniejszy potencjał adaptacyjny mają obszary zabudowane, które z jednej strony przez

nieprzepuszczalność nawierzchni uniemożliwiają retencję wody, a z drugiej kumulują ciepło, wzmagając parowanie wody. W skali aglomeracji szczególnie istotne są obszary cenne przyrodniczo, które poprzez ochronę prawną dają zabezpieczenie potencjału adaptacyjnego na przyszłość.

Do mocnych stron w zakresie adaptacji do zmian klimatu w Metropolii Poznań należą przede wszystkim: **duży odsetek terenów o wysokich walorach przyrodniczych, wysoki poziom bioróżnorodności oraz objęcie znacznych terenów Metropolii Poznań formami ochrony przyrody.** Przeciętny udział lasów w gminach Metropolii Poznań wynosi 26%. Do gmin z dużym procentem obszarów zazielenionych należą: Skoki, Puszczykowo, Czerwonak, Mosina, Oborniki i Suchy Las. Natomiast najbardziej niebieską gminą jest gmina Stęszew. Dużym, naturalnym, wsparciem dla działań adaptacyjnych na obszarze Metropolii Poznań są różne formy ochrony przyrody – przeciętny ich udział w gminach wynosi 31%. Największą powierzchnię zajmują parki krajobrazowe, obszary Natura 2000 oraz obszary chronionego krajobrazu. W systemie ochrony przyrody i wzmacniania bioróżnorodności swój ogromny udział mają obszary cenne przyrodniczo nieobjęte żadną formą ochrony, które mogą jednak stanowić czynnik stabilizacji na obszarach gmin Metropolii Poznań.

Kolejną mocną stroną jest **silny system ujęć wody pitnej, na którą zapotrzebowanie wzrasta, poprawiająca się jakość wód powierzchniowych oraz inwestycje w obszarze gospodarki wodno-ściekowej.** Położenie MP w obrębie dużych zbiorników wód podziemnych stanowi główną z jej zalet lokalizacyjnych, gdyż umożliwia to efektywne zaopatrzenie w wodę mieszkańców. Związane jest to również z dużym stopniem dostępu do wody wodociągowej, która w wielu przypadkach znacznie przekracza przyjęte standardy.

Nie bez znaczenia jest także znaczna **aktywność organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych** Metropolii Poznań, które podejmują się różnorodnych działań w zakresie ochrony przyrody, w tym także ochrony wód. Z kolei **obecność w MP ośrodka akademickiego,** służącego wsparciem merytorycznym i dostępem do najnowszych osiągnięć myśli naukowej w dziedzinie przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu oraz rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych w tym obszarze sprawia, że działania podejmowane w jego obrębie mają dużą szansę powodzenia.

Słabe strony

Pierwsza wyczuwalna zmiana czynników klimatycznych dotyczy zasobów wodnych Metropolii Poznań. Są bardzo zmienne w czasie i zróżnicowane przestrzennie, na co wpływ mają przede wszystkim czynniki klimatyczne i uwarunkowania fizjograficzne. Generalnie **problem niedoborów wody** dotyczy obszaru całego województwa wielkopolskiego, ale poprzez koncentrację liczby ludności i wodochłonnych sektorów gospodarki na terenie Metropolii Poznań, tu są najbardziej wyczuwalne. Wielkopolska posiada najmniejsze zasoby wodne w skali całego kraju, dlatego okresowe deficyty wody i związane z nimi zagrożenia, wynikające z braku dostępu do odpowiedniej ilości wody, są dziś jednym z największych wyzwań wodno-gospodarczych regionu.

Zatem **pogarszający się bilans wodny Metropolii Poznań i zwiększone ryzyka w trakcie susz** uznać należy za jedną z najważniejszych słabych stron adaptacji do zmian klimatu. Analizując trend zmian klimatycznych wiadomo, że ten stan będzie się pogłębiał w zakresie

wzrostu temperatur, który pociąga za sobą wzrost parowania terenowego latem i wiosną oraz spadek infiltracji i alimentacji wód podziemnych w półroczu chłodnym. W efekcie, zasoby wodne dostępne w półroczu ciepłym są mniejsze, co wywołuje problemy w zaopatrzeniu w wodę. Stan ten w półroczu ciepłym dodatkowo potęguje zwiększone parowanie, głównie z wolnej powierzchni wody. Ponadto wydłużenie sezonu wegetacyjnego roślin powoduje zwiększenie ich zapotrzebowania na wodę, szczególnie w rolnictwie. Większe ilości wody będą również pobierały ujęcia komunalne i gospodarcze zarówno do celów użytkowych, jak i przemysłowych. Rozwijająca się zabudowa i postępujące zjawisko uszczelniania zlewni prowadzić będzie do mniejszej retencji gruntowej, ograniczając odnawialność zasobów wód podziemnych, a wzrastająca transpiracja i parowanie sprawią, że coraz mniej wody dotrze do zlewni rzecznych.

Wysoki poziom uszczelnienia powierzchni, zwłaszcza na obszarach miejskich oraz **zróźnicowane spadki terenu**, powodujące zagrożenie powodziowe i mniejszą retencję gruntową, ograniczającą odnawialność zasobów wód podziemnych, identyfikowane są jako kolejne słabe strony w obszarze adaptacji do zmian klimatu w Metropolii Poznań. Uszczelnienie gruntu jest cechą decydującą o wrażliwości terenu na zmiany klimatu. Średnia wartość uszczelnienia w gminach MP wynosiła w 2018 r. 8%. Jeśli chodzi o miasta, to najbardziej zabudowane są Buk i Luboń (po ok. 40%) oraz Swarzędz (34%) i Szamotuły (33%). Na wsiach największe uszczelnienie zanotowano w Tarnowie Podgórnym (15%) oraz Suchym Lesie i Komornikach (11%). W gminie Komorniki zanotowano też najwyższe przyrosty poziomu uszczelnienia. Za postępującą urbanizacją bardzo często nie nadąża rozwój systemu odprowadzania wód. Odpływ wód powinien następować naturalnymi wodami, a nie spływać od razu do kanalizacji. Najczęściej w konsekwencji gwałtownego opadu zalane zostają intensywnie zabudowane obszary, gdyż studzienki kanalizacyjne nie nadążają z odbiorem wody. Jest to efekt „zabetonowania” i nie możliwości absorpcji wody w sposób naturalny. Podtopienia o charakterze kanalizacyjnym uzależnione są od szeregu czynników. Jednak w rzeczywistości istotne znaczenie posiada zwłaszcza: drożność przewodów kanalizacyjnych, ich prawidłowa konstrukcja, a także zachowanie sprawności urządzeń i funkcjonowania sieci. Powodzie błyskawiczne rzeczne są efektem zwiększonego zasilania rzeki, które w połączeniu z uwarunkowaniami fizjograficznymi zlewni (jak spadki terenu i uszczelnienie zlewni) determinują występowanie powodzi. Zjawiska te występują zazwyczaj w lokalizacjach do tego wysoce predysponowanych np. w miejscu dopływów lub zrzutów wody z wylotów kanalizacyjnych. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym powstawaniu powodzi błyskawicznych na rzekach może być nagłe zmniejszenie zdolności odpływu wody ze zlewni, które z kolei może być uwarunkowane fizjograficznie np. poprzez zróźnicowane spadki terenu lub morfologię koryta, meandry, ale także może wynikać z przyczyn antropogenicznych, jak np. niewłaściwe funkcjonowanie obiektów piętrzących lub regulujących przepływ.

Kolejną słabą stroną jest **niedostateczne umiejscowienie zagadnień adaptacji do zmian klimatu w gminnych strategiach i politykach sektorowych**, które w dalszym ciągu nie zawierają wystarczającej liczby zasad postępowania na terenach posiadających potencjał ekologiczny. Ponadto sytuację **pogarsza brak Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego na całej powierzchni Metropolii Poznań**, co skutkuje chaosem przestrzennym i kłopotami adaptacyjnymi (zabudowa terenów podmokłych, presja deweloperska na obszary wrażliwe, nadmierne uszczelnianie powierzchni i zbyt szybki spływ powierzchniowy).

Gdy mowa o słabych stronach nie można pominąć także takich problemów jak: **postępujący ubytek i fragmentaryzacja terenów cennych przyrodniczo** i stanowiących naturalny stabilizator dla zasobów wodnych, **niedobory w zakresie zielonej i niebieskiej infrastruktury**, jak również rozdrobnienie obszarów leśnych. Wiele gmin cechuje niska lesistość i bardzo niski przyrost powierzchni lasów. Ponadto zagrożeniem jest także niekontrolowana suburbanizacja, zwłaszcza w pobliżu form ochrony przyrody (np. w okolicach Wielkopolskiego Parku Narodowego). Na terenie MP bardzo ważne jest ograniczenie likwidacji oraz tworzenie nowych zadrzewień, zwłaszcza w przestrzeni silnie zurbanizowanej.

Szanse

Umiejscowienie zagadnień, związanych z adaptacją do zmian klimatu w programach krajowych oraz regionalnych w nowej perspektywie finansowej na lata 2021-2027, daje duże szanse na efektywne **wykorzystanie Funduszy UE z obszaru ochrony środowiska i ochrony klimatu** na rzecz ochrony zasobów wodnych i wzmocnienia bioróżnorodności. W nowej perspektywie finansowej szczególną uwagę zwraca się na sprostanie wyzwaniom środowiskowym i klimatycznym, w szczególności na transformację w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu do 2050 r.

Z drugiej strony **zwiększająca się świadomość klimatyczna i ekologiczna liderów samorządowych, a także ścisła i zintegrowana współpraca jest** sprawią, że znaczna część inicjatyw w zakresie adaptacji do zmian klimatu może zostać w najbliższych latach zrealizowana i dofinansowana. Szansy upatruje się także w zwiększeniu liczby i skali działań proekologicznych i proklimatycznych w ramach „partnerstwa publiczno-społecznego” (jst – NGO’sy).

Nie bez znaczenia dla realizacji przedsięwzięć w obszarze adaptacji do zmian klimatu jest także **wzrost świadomości ekologicznej i klimatycznej mieszkańców MP**, skutkujący zmianami we wzorcach zachowań konsumpcyjnych i komunikacyjnych na bardziej ekologiczne (less waste itp.).

Zagrożenia

Zmiana struktury opadów atmosferycznych charakteryzuje się obecnie wydłużeniem okresów bezopadowych, a jednocześnie znaczną intensyfikacją opadów wraz z wydłużającym się okresem ich występowania. Zmiana ta przynosi konsekwencje hydrologiczne m.in. w zmianie reżimu odpływu rzek i przebiegu ekstremalnych zjawisk hydrologicznych, jakimi są **powodzie**. **Wzrost ilości opadów w ciągu roku, skutkujący gwałtownymi powodziąmi z tytułu deszczy nawalnych i podtopieniami**, należy uznać za największe zagrożenie w zakresie adaptacji do zmian klimatu. Zagrożenie tzw. powodziąmi błyskawicznymi rośnie wraz z intensywnością opadów w ocieplającym się klimacie. Czynniki przyspieszające i pogłębiające te zagrożenia to:

- zmiany zachodzące w pokryciu terenu, związane m.in. z usunięciem naturalnej pokrywy roślinnej i glebowej, a także przykryciem jej powierzchnią uszczelnioną, co skutkuje zmianą typów infiltracyjnych gruntów (zmniejszenie infiltracji i ograniczenia zasilania wód podziemnych, a zatem również do obniżenia ich poziomu, zmniejszenia zasilania cieków, a w konsekwencji ich zanikania);

- osuszanie terenów podmokłych, niwelowanie naturalnych zagłębień i likwidacja oczek wodnych powoduje zmniejszanie się obszarów naturalnej retencji;
- regulacja cieków poprzez ich prostowanie, umacnianie i przykrywanie, budowa systemów odwadniających i kanalizacji deszczowej wzdłuż dróg przyczynia się do szybszego odprowadzania wody w zlewni.

Postępujące zmiany klimatu i urbanizacja powodują m.in. skrócenie czasu koncentracji odpływu, dużą częstość wezbrań oraz bardzo gwałtowne lokalne zmiany stanów i przepływów wody, szczególnie w ciekach miejskich. Występują także wezbrania, które dotychczas nie występowały przy tej samej wielkości i natężeniu opadu. W przestrzeniach miejskich zagrożenie powodziąmi błyskawicznymi jest największe. Woda opadowa trafiająca na powierzchnię terenu zależnie od uwarunkowań hipsometrycznych gromadzi się w obniżeniach terenowych, tworząc tym samym podtopienia i powódzie w zagłębieniach bezodpływowych. Odwodnienie obszarów bezodpływowych nadal może stanowić zagrożenie, ponieważ systemy odprowadzania wód opadowych są projektowane na zbyt małą przepustowość, w porównaniu do rosnącej intensywności ulewnych deszczy, powodując podtopienia związane z awariami sieci wodno-kanalizacyjnej. Ostatecznie woda opadowa spływa po powierzchni terenu lub poprzez sieć kanalizacji i trafia do odbiornika – najczęściej rzeki, gdzie akumulowany jest spływ z powierzchni całej zlewni. Szczególnie w zlewniach zurbanizowanych, gdzie zdolności infiltracyjne i retencyjne obszaru są zmniejszone, objętość wody trafiającej do rzeki jest większa, a skróceniu ulega czas koncentracji fali wezbraniowej, powodując powódzie błyskawiczne rzeczne. Jednym z charakterystycznych miejsc narażonych na występowanie podtopień w zagłębieniach bezodpływowych są obniżenia terenowe wykonane na potrzeby infrastrukturalne, zlokalizowane bezpośrednio pod mostami i wiaduktami. Należy podkreślić, że miejsca te bardzo często wyposażone są w dodatkowy system odwadniania, jednakże wpusty kanalizacyjne nie są odpowiednio eksploatowane, a kratki kanalizacyjne niedrożne.

Drugim zagrożeniem jest **wzrost najcieplejszych dni w roku, skutkujący zagrożeniami zdrowotnymi dla ludności**. Narastający poziom temperatur powierzchniowych, które w pewnych miejscach przyjmują postać tzw. „**miejskich wysp ciepła**”, powoduje dyskomfort zamieszkiwania, poszerza skalę chorób i zgonów (zwłaszcza w odniesieniu do osób najstarszych i najmłodszych), stwarza problemy związane z dostępnością do wody i generuje problemy gospodarcze np. w sektorze gospodarki rolnej i leśnej.

Wyczerpanie zasobów wodnych generuje kolejny problem jakim jest **susza**. Jest ona, obok powodzi, jednym z najbardziej dotkliwych, ekstremalnych zjawisk naturalnych, oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. Związana jest ona bezpośrednio z niewystarczającą ilością bieżących zasobów wodnych i rozumiana jest jako zjawisko naturalne, wywołane przez długotrwały brak opadów atmosferycznych, przejawiający się okresowym obniżeniem poziomu wód powierzchniowych, czy podziemnych. Susza może skutkować ograniczeniami w możliwości korzystania z wód, dostępu do usług wodnych lub możliwości prowadzenia produkcji rolnej lub leśnej. O spodziewanym wzroście intensywności i częstotliwości występowania susz świadczy wzrost dobowych temperatur, któremu będzie towarzyszyć wzrost sum opadów o charakterze nawalnym. Wysokie wartości dobowe z opadów nawalnych, przy wskazywanym wzroście temperatury, nie zrównoważą intensywnej letniej wielkości parowania. Zdecydowana większość obszaru Metropolii z uwagi na panujące warunki klimatyczne narażona jest na występowanie suszy atmosferycznej, a w konsekwencji także rolniczej i hydrologicznej. Najbardziej narażonymi na suszę sektorami są rolnictwo oraz środowisko przyrodnicze i zasoby naturalne

w zdecydowanej większości gmin. Przewidywane kierunki zmian klimatu, skutkujące wzrostem zagrożenia występowania zjawiska suszy, mają istotne znaczenie przy określaniu kierunków adaptacji do tych zmian, w tym ustalaniu działań służących przeciwdziałaniu skutkom susz.

Wśród zagrożeń odnoszących się do ogólnej sytuacji samorządów zwłaszcza w kontekście możliwości współfinansowania wielu projektów, w tym w obszarze adaptacji do zmian klimatu, należy wskazać przede wszystkim **wzrost cen dóbr i usług (szczególnie paliw i energii, które wpływają m.in. na koszty funkcjonowania usług publicznych) oraz potencjalne przerwy w dostawach energii**. Agresja Rosji na Ukrainę doprowadziła do zmian na rynku energii prowadząc do historycznych wzrostów cen. Dodatkowo rosnąca inflacja oraz związany z tym wzrost cen towarów i usług oraz braki na rynku surowców energetycznych przyczyniają się do wzrostu kosztów związanych z bieżącym funkcjonowaniem jst Metropolii Poznań. Dodatkowo **nadchodząca recesja lub kryzys gospodarczy na rynkach globalnych, czy też zmiany prawne (w tym podatkowe) skutkują zmniejszeniem poziomu niezależności finansowej samorządu terytorialnego i pogorszeniem się bieżącej sytuacji budżetowej**. Efektem tych zmian jest zmniejszenie dochodów własnych, wzrost wydatków bieżących i inwestycyjnych oraz ograniczenie inwestycji poprawiających jakość życia i prowadzenie działalności gospodarczej. Wszystko to sprawia, że samorzady będą miały ograniczone możliwości współfinansowania projektów.

Transport i mobilność miejska - infrastruktura transportu miejskiego, w tym infrastruktura rowerowa

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowany układ transportowy • korzystny układ sieci kolejowej (linie prowadzące do centrum miasta) • wysokie parametry i dobry stan techniczny linii kolejowych • funkcjonujący od 2018 r. system Poznańskiej Kolei Metropolitalnej • efektywna w skali kraju sieć tramwajowa • rozwinięty gminny transport autobusowy • rozbudowany system zintegrowanych węzłów przesiadkowych wraz z towarzyszącą infrastrukturą rowerową • integracja systemów transportowych w wymiarze taryfowym w oparciu o kartę PEKA i BTK bilet • dobry poziom dostępności przestrzennej przy wykorzystywaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wysoki i rosnący poziom ruchu samochodowego • znaczny odsetek dróg lokalnych nieutwardzonych • brak obwodnic wybranych miejscowości w Metropolii Poznań oraz kolizje dróg i torów kolejowych na przejazdach kolejowych (szczególnie w Poznaniu) • ograniczona liczba przystanków kolejowych (szczególnie w Poznaniu) • ograniczona przepustowość sieci kolejowej w ramach Poznańskiego Węzła Kolejowego • niski stopień funkcjonalności stacji Poznań Główny • niski stopień integracji transportu kolejowego w wymiarze przestrzennym z pozostałymi formami przemieszczania się

<p>transportu szynowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzrost długości i spójności liniowej infrastruktury rowerowej, wzrost gęstości sieci rowerowej • istniejące programy rowerowe w niektórych gminach (np. Suchy Las) • rozpoczęcie działań prorowerowych innych niż budowa infrastruktury 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczony zasięg przestrzenny sieci tramwajowej • niski stopień konkurencyjności wybranych odcinków sieci tramwajowej • nierównomierne rozmieszczenie ZWP w Metropolii Poznań • brak jednego organizatora w ramach systemu transportu zbiorowego • brak integracji taryfowej kolei w wymiarze biletu jednorazowego • niski poziom dostępności przestrzennej przy wykorzystaniu transportu zbiorowego jednostek pozbawionych dostępu do transportu szynowego • brak spójnego systemu dróg rowerowych w Metropolii Poznań • brak powiązania wielu węzłów przesiadkowych z otoczeniem poprzez infrastrukturę rowerową • niski standard budowy i utrzymania infrastruktury rowerowej, a także użytkowania i bezpieczeństwa • brak jednolitych standardów tworzenia infrastruktury na terenie Metropolii Poznań oraz brak skoordynowanych gminnych i regionalnych programów rozwoju infrastruktury rowerowej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość wykorzystania obwodnicy towarowej do prowadzenia ruchu pasażerskiego i poprawy stopnia integracji transportu kolejowego z transportem tramwajowym • wykorzystanie elementów dawnej infrastruktury kolejowej lub wodnej dla celów prowadzenia ruchu rowerowego • dalszy rozwój systemu PKM i integracja z publicznym transportem zbiorowym poprzez rozbudowę systemu węzłów przesiadkowych z towarzyszącą infrastrukturą rowerową 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost cen dóbr i usług (szczególnie paliw i energii, które wpływają m.in. na koszty funkcjonowania usług publicznych) oraz potencjalne przerwy w dostawach energii • nadchodząca recesja lub kryzys gospodarczy na rynkach globalnych • zmiany prawne (w tym podatkowe) skutkujące zmniejszeniem poziomu niezależności finansowej samorządu terytorialnego i pogorszeniem się bieżącej sytuacji budżetowej • ograniczenie metropolitalnego ruchu

<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacją polityki transportowej UE, która przekłada się na możliwość dofinansowywania projektów transportowych • zmiana organizatora systemu regionalnych połączeń autobusowych • powołanie związku transportowego dla obszaru Metropolii Poznań • wzrost popularności postaw proekologicznych, prozdrowotnych, jak i prorowerowych • wzrost cen paliw i niski koszt eksploatacji roweru 	<p>kolejowego wskutek rozwoju systemu połączeń znaczenia krajowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie finansowania systemu PKM (wycofanie się części gmin z projektu) • ograniczenie pracy przewozowej w transporcie zbiorowym z uwagi na pandemię COVID-19 i wprowadzenie pracy zdalnej • niewłaściwe postrzeganie roweru przez społeczeństwo oraz sprzeciw wobec wdrażania rozwiązań, które mogłyby budzić niezadowolenie społeczne
---	---

Mocne strony

Do mocnych stron systemu transportowego w Metropolii Poznań należy zaliczyć **rozbudowany układ transportowy**. Na szczególną uwagę zasługuje sieć połączeń drogowych w tym przede wszystkim ukończony niemalże w całości podstawowy układ sieci drogowej o znaczeniu krajowym. Ponadto mocną stroną układu drogowego w Metropolii Poznań jest m.in. duża gęstość sieci oraz korzystny ramowy (pierścieniowy) układ wokół miasta głównego. Na tle podobnych jednostek w kraju należy wskazać również na dobre (choć mimo to w wielu miejscach niedostateczne) parametry techniczne dróg.

W kontekście istniejącej infrastruktury warto także wskazać na **sieć kolejową**, którą w Poznaniu i powiecie cechuje duża spójność oraz **bardzo korzystny gwiazdzisty układ** (wszystkie linie prowadzą promieniście do głównego dworca w Poznaniu). Dodatkowo Poznań posiada obwodnicę kolejową, która tworzy $\frac{3}{4}$ ringu wokół miasta (brakuje domknięcia od strony zachodniej). Miasto i Metropolia Poznań są również bardzo korzystnie położone w układzie sieci krajowej. Sprawia to, że Metropolia Poznań dzięki stosunkowo dużej liczbie połączeń kolejowych, jest jednym z najważniejszych węzłów kolejowych w Polsce. Stacja Poznań Główny zajmuje drugie miejsce (dane: 2021) pod względem liczby odprawianych pasażerów w kraju. Poznański węzeł kolejowy skupia linie prowadzące w 9 kierunkach. Stan techniczny infrastruktury kolejowej, wykorzystywanej w ruchu pasażerskim, jest bardzo dobry. W ostatnich latach zmodernizowano wszystkie linie prowadzące w kierunku Poznania.

Ważnym elementem systemu transportu zbiorowego w Metropolii Poznań jest funkcjonująca od czerwca 2018 r. **Poznańska Kolej Metropolitalna**. Istniejący system połączeń w ramach PKM uzupełnia takt pociągów regionalnych, rozszerzając w ten sposób ofertę przewozową na obszarze Poznania i jego strefy podmiejskiej. Aktualnie PKM oferuje połączenia na 9 liniach kolejowych (w ramach 5 tras) prowadzących do stacji Poznań Główny. W przyszłości planuje się włączenie do sieci PKM linii kolejowych prowadzących do Śremu i Międzychodu.

Mocną stroną systemu transportowego jest też **efektywna na wybranych odcinkach sieć tramwajowa miasta Poznania**. Trasa PST posiada na większości swojej długości parametry premetra oraz w ramach sieci istnieje także odcinek poprowadzony w tunelu (trasa na Franowo).

Dzięki temu prędkość handlowa tramwaju jest relatywnie wysoka. Zgodnie z wynikami licznych rankingów Poznań posiada najszybszą sieć tramwajów w Polsce. Warto także w kontekście transportu gminnego wskazać na rozwój sieci transportu zbiorowego w ostatnich latach, szczególnie na obszarze jednostek gminnych. Transport gminny autobusowy funkcjonuje obecnie na obszarze 19 spośród 22 jednostek tworzących Stowarzyszenie Metropolia Poznań, w gminach: Poznań, Śrem, Szamotuły, Oborniki, Luboń, Puszczykowo, Mosina, Komorniki, Dopiewo, Tarnowo Podgórne, Rokietnica, Suchy Las, Czerwonak, Murowana Goślina, Pobiedziska, Swarzędz, Kostrzyn, Kleszczewo i Kórnik. Warto w tym kontekście wskazać także funkcjonowanie w ramach systemu połączeń autobusowych regionalnych, który zapewnia dostęp do centrum Poznania i różnorodnych usług w granicach miasta i Metropolii Poznań z wielu mniejszych miejscowości, zlokalizowanych poza siecią kolejową.

Ważnym elementem systemu transportu zbiorowego, mającym wpływ na jego spójność i konkurencyjność jest **system węzłów przesiadkowych**. W ostatnich latach z uwagi na możliwości finansowania infrastruktury wchodzącej w skład ZWP, w Metropolii Poznań powstało wiele tego typu obiektów. W efekcie realizacji projektów strategicznych, w ramach ZIT dla MOF Poznania, powstały 53 węzły przesiadkowe (2 z nich znajdują się jeszcze na etapie budowy). Zdecydowana większość (51) została utworzona na obszarze działalności Stowarzyszenia Metropolia Poznań, 2 węzły powstały w gminach niebędących członkami Stowarzyszenia Metropolii Poznań (Czempiń, Środa Wlkp.) przy stacjach końcowych (lub granicznych) minimalnego zasięgu PKM. Celem budowy węzłów było przede wszystkim ułatwienie dostępu do sieci połączeń w ramach transportu zbiorowego. Budowie węzłów przesiadkowych towarzyszyły inwestycje w infrastrukturę rowerową, polegające na budowie ścieżek rowerowych, odprowadzających od węzłów oraz budowie parkingów B&R. Działania te wpłynęły na wzrost bezpośredniości, czyli skrócenia podróży rowerem.

Mocną stroną systemu transportowego jest **też integracja transportu zbiorowego w wymiarze taryfowo - biletowym**. Aktualnie istniejący system taryfowy w Metropolii Poznań umożliwia przemieszczanie się w ramach wspólnego biletu okresowego (taryfa ZTM, oferta BUS-Tramwaj-Kolej) i jednorazowego (tylko taryfa ZTM). W ramach ZTM integracja taryfowa została wprowadzona w oparciu o formę prawną porozumień międzygminnych. Wspólna taryfa obowiązuje na terenie 18 gmin (w tym 3 poza obszarem Metropolii Poznań) w podziale na 4 strefy. Istniejąca sieć transportowa oraz realizowana dzięki niej oferta skutkuje **względnie dobrym poziomem dostępności czasowej centrum Metropolii Poznań**. Szczególnie dobry poziom dostępności cechuje miejscowości zlokalizowane wokół sieci transportu szynowego. Z uwagi na fakt wysokiej gęstości tego typu sieci w Metropolii Poznań warto podkreślić, iż niewątpliwie stanowi to mocną stroną istniejącego systemu transportowego.

W obszarze infrastruktury rowerowej mocnymi stronami jest **wzrost długości sieci infrastruktury liniowej** o 161% w latach 2014-2022 spowodowany podejmowanymi w ostatnich latach działaniami przez różne podmioty na obszarze Metropolii Poznań, w tym zarządców dróg, jak również **wzrost gęstości sieci** z 9,1 km/100 km² do 24 km/100 km². Wynik ten osiągnięto dzięki budowie nowej infrastruktury rowerowej oraz zmianom w organizacji ruchu, polegającym na wprowadzaniu elementów takich jak: pasy dla rowerów i kontrapasy, strefy „tempo 30”, kontraruch itp. Mocną stroną jest także ogólny **wzrost spójności i bezpośredniości infrastruktury liniowej**, gdyż większość gmin uzyskało wydłużenie infrastruktury o ponad 100% w porównaniu z 2014 r.

Do mocnych stron należy również zaliczyć istniejące **programy rowerowe** w niektórych gminach (np. Pobiedziska, Suchy Las, Śrem, Luboń czy Szamotuły). Ważne jest także rozpoczęcie działań prorowerowych innych niż budowa infrastruktury, jak np. wprowadzanie ograniczeń oraz uspokajanie ruchu samochodowego, sprzyjające tworzeniu stref bezpiecznych.

Słabe strony

Istotnym problemem funkcjonowania systemu transportowego Metropolii Poznań jest **wysoki i rosnący poziom ruchu samochodowego** (zmniejszający poziom bezpieczeństwa i powodujący presję na środowisko). Znaczące wykorzystanie samochodu w przemieszczeniach na obszarze metropolii powoduje trudności w sprawnej realizacji przewozów autobusowych i tramwajowych. Opóźnienia w funkcjonowaniu systemów publicznego transportu zbiorowego na skutek zatorów drogowych, będących skutkiem wzrostu natężenia ruchu dotyczą przede wszystkim Poznania oraz większych miast i miejscowości zlokalizowanych na obszarze MP.

Odnosząc się do słabych stron systemu transportowego w Metropolii Poznań należy wskazać w kontekście istniejącego układu drogowego przede wszystkim **na znaczący odsetek** (około 50%) **dróg gruntowych** spośród szlaków zarządzanych przez gminy. Szczególnie dużo dróg **o nawierzchni nieutwardzonej** znajduje się w silnie urbanizujących się gminach pierwszego pierścienia wokół miasta Poznania. Istotnym problemem z punktu widzenia mniejszych miejscowości Metropolii Poznań jest także **brak obwodnic**, co skutkuje mieszanym ruchem lokalnym i tranzytowym oraz znacząco wpływa na stopień bezpieczeństwa i jakość życia mieszkańców. W mieście Poznań należy wskazać na brak III i IV ramy komunikacyjnej, których powstanie będzie miało istotny wpływ na przenoszenie ruchu tranzytowego. Dodatkowo na przykładzie odcinka drogi DK92 na terenie Poznania występuje **kolizja pojazdów kołowych i kolei** ze względu na wspólny poziom układu drogowego oraz torów kolejowych. Problem stanowi także rosnąca skala potrzeb przewozowych przekładająca się na wzrost natężenia ruchu na drogach lokalnych.

Z punktu widzenia rozwoju połączeń, realizowanych przy wykorzystaniu kolei, słabą stroną jest **ograniczona dostępność systemu, wynikająca z niewielkiej liczby stacji i przystanków kolejowych** (szczególnie na terenie Poznania), które są w nieznacznym stopniu skomunikowane m.in. z podmiejskimi liniami autobusowymi. Do słabych stron sieci kolejowej w Metropolii Poznań należą także: **ograniczona przepustowość węzła poznańskiego** (szczególnie odcinków: Poznań Wschód – Poznań Główny oraz Poznań Główny – Poznań Jeżyce (POD)), brak możliwości obsługi kilku gmin w ramach Metropolii Poznań (w tym jednostek silnych gospodarczo m.in.: Śremu, Tarnowa Podgórnego czy znacznej części gminy Komorniki), brak symetrii układu kolejowego w Poznaniu, brak czynnej infrastruktury kolejowej pomiędzy trasami kolejowymi nr 351 i 3 oraz brak połączenia szynowego lotniska Ławica z centrum Poznania. Istotnym problemem jest także kwestia skomunikowania pociągów na stacji Poznań Główny, która stanowi trudny przestrzennie węzeł przesiadkowy.

W kontekście problemów funkcjonowania transportu szynowego należy wspomnieć także o **niskim stopniu integracji sieci kolejowej i tramwajowej**. W Metropolii Poznań przesiadka z kolei na tramwaj jest możliwa jedynie w przypadku 4 lokalizacji. Obok Poznania Głównego, który jest największym i najważniejszym węzłem przesiadkowym, tramwaj dociera w okolice stacji Poznań Górczyn i Poznań Starołęka, a także przystanku Poznań Dębiec. Powyższy układ

wpływa na możliwości wykorzystania obu sieci i predestynuje główny dworzec w mieście do pełnienia funkcji głównego węzła przesiadkowego, co jest utrudnione z uwagi na ograniczenia jego funkcjonalności.

Słabą stroną istniejącej **sieci tramwajowej** miasta jest jej **ograniczony zasięg przestrzenny**. Tramwaj w Poznaniu obsługuje w zasadzie obszar śródmieścia, rzadko docierając do granic miasta. Problemem są też niektóre odcinki linii poprowadzone ulicami klasy G bez wydzielenia z ruchu samochodowego, co naraża pasażerów na utknięcie w zatorach drogowych. Ponadto wadą niektórych tras tramwajowych jest ich niska konkurencyjność czasowa względem transportu indywidualnego.

Do słabych stron istniejącego systemu transportowego należy zaliczyć też **problem nierównomiernego rozmieszczenia węzłów przesiadkowych** na analizowanym obszarze. Zgodnie z założeniami projektu „P1 Poznańska Kolej Metropolitalna (PKM). Integracja systemu transportu publicznego wokół transportu szynowego w MOF Poznania” największa liczba węzłów powstała w okolicach stacji i przystanków kolejowych. Aż 7 węzłów zaplanowano w okolicach obiektów przy linii 356 w kierunku Wągrowca, 6 węzłów na stacjach i przystankach na linii 271 prowadzącej w stronę Wrocławia i 354 w kierunku Piły oraz 4 węzły przy liniach nr 3 w kierunku Nowego Tomyśla, 353 w stronę Gniezna i 351 prowadzącej do Wroniek. Najmniejsza liczba ZWP powstała przy linii 272 w kierunku Jarocina. Powyższe informacje wskazują na znaczne różnice w rozmieszczeniu węzłów w poszczególnych częściach strefy podmiejskiej Poznania.

W kontekście zarządzania publicznym transportem zbiorowym istotną wadą systemu **jest brak jednego organizatora transportu zbiorowego** w Metropolii Poznań. Przekłada się to na nie do końca zasadny rozkład sieci, część połączeń autobusowych w ramach ZTM dubluje połączenia kolejowe. Problemem z punktu widzenia rozwoju całego systemu jest też brak związku transportowego w kontekście funkcjonowania transportu gminnego (współpraca opiera się na podstawie porozumień międzygminnych). Powyższe kwestie związane z zarządzaniem systemem przekładają się na ograniczenie stopnia integracji w wymiarze taryfowym. Podstawową wadą systemu taryfowego w transporcie zbiorowym w Metropolii Poznań jest jego ograniczenie do systemu abonamentowego, **brakuje integracji w wymiarze biletu jednorazowego w kontekście połączeń kolejowych**. Problem stanowi także brak możliwości zakupu biletu BTK w formie elektronicznej, zakupu można dokonać jedynie w kasach spółek Kolei Wielkopolskich lub PolRegio, bądź u obsługi konduktorskiej. Z kolei w ramach oferty największego organizatora transportu w Metropolii Poznań (ZTM Poznań) istnieje możliwość przemieszczania się w ramach sieci ZTM (oferta biletu jednorazowego i miesięcznego), jednakże podobnie jak w przypadku BTK nie ma możliwości skorzystania z transportu łączonego z koleją w wymiarze biletu jednorazowego.

Istniejący system transportu zbiorowego jest konkurencyjny z punktu widzenia jednostek położonych przy liniach kolejowych, niestety wyraźnie gorsza dostępność cechuje lokalizacje położone w większej odległości od linii kolejowych, co skutkuje znacznie niższym poziomem konkurencyjności transportu zbiorowego w stosunku do transportu indywidualnego. Dotyczy to także gmin tzw. pierwszego pierścienia, zlokalizowanych w niewielkiej odległości od miasta.

Za najważniejszą słabą stroną w **obszarze infrastruktury rowerowej** należy uznać **brak spójnego systemu dróg rowerowych w Metropolii Poznań**. Przejawia się to m.in. dużym zróżnicowaniem rozwoju infrastruktury w gminach Metropolii Poznań i dużym zróżnicowaniem gęstości, która w gminach Metropolii Poznań kształtuje się na poziomie od 1,3 km/km² (Skoki) do 129,4 km/km² (Poznań) oraz długości sieci w obszarze Metropolii Poznań. Najdłuższą sieć infrastruktury rowerowej ma miasto Poznań, natomiast najkrótszą gmina Skoki. Obserwuje się także dużą różnorodność obsługiwanej przez infrastrukturę rowerową powierzchni i ludności gmin Metropolii Poznań. W najbliższej odległości do 300 m od infrastruktury znajduje się nieco ponad 11% powierzchni Metropolii Poznań, ale zamieszkaanej przez ponad 62% ludności. Najlepszy dostęp do infrastruktury rowerowej mają mieszkańcy Poznania, z kolei naj słabszy dostęp mają mieszkańcy gminy Kleszczewo. Spójność i bezpośredniość zapewniana jest głównie w kształtujących się sieciach gminnych (np. Poznań, Śrem, Szamotuły).

Planowanie i realizacja dróg dla rowerów przebiegających przez obszary pozbawione celów podróży bądź niełączących żadnych z nich nie sprzyja atrakcyjności i nie przyciągnie potencjalnych użytkowników. W szczególności dotyczy to słabego powiązania wielu węzłów przesiadkowych z otoczeniem poprzez infrastrukturę rowerową, co skutkuje **słabym powiązaniem infrastruktury rowerowej z siecią publicznego transportu zbiorowego**. Część infrastruktury rowerowej powstaje w sposób przypadkowy, niejako „przy okazji” inwestycji w sieć drogową i nie odzwierciedla rzeczywistych kierunków i celów ruchu rowerowego. Rozwój infrastruktury rowerowej związanej z budową węzłów przesiadkowych przy kolei metropolitalnej oraz dogęszczaniem i uzupełnianiem sieci w obszarach niektórych gmin Metropolii Poznań wpłynął na wzrost bezpośredniości, czyli skrócenia podróży rowerem. Wzrost ten nie jest jednak istotnie zauważalny w skali całego obszaru. Nadal widoczny jest brak powiązania wielu węzłów przesiadkowych z otoczeniem poprzez infrastrukturę rowerową, a większość gmin ma infrastrukturę odcinkową, nietworzącą spójnej sieci.

Problemem w skali Metropolii Poznań jest **jakość tworzonej infrastruktury dla rowerów**. Powinna ona być wygodna, atrakcyjna i bezpieczna. Niestety ciągle budowane są drogi dla rowerów z kostki betonowej zamiast zalecanej nawierzchni asfaltowej. Ponadto występuje wiele dróg poprowadzonych po niewygodnych, wyeksploatowanych chodnikach, a także słabo lub źle oznakowanych, niespełniających standardów dotyczących szerokości. Wygodzie użytkownika nie sprzyja również „esowanie” infrastruktury poprzez przenoszenie jej z jednej strony jezdni na drugą. Zwiększa to liczbę potencjalnych kolizji z innymi użytkownikami ruchu i obniża bezpieczeństwo korzystania z infrastruktury. W obszarze Metropolii Poznań występują także przykłady niewłaściwej organizacji ruchu, zmuszającej rowerzystów do przeprowadzania rowerów przez każdą jezdnię poprzeczną, czy też uniemożliwiającej im legalne korzystanie z infrastruktury. Prowadzi to do subiektywnie odczuwalnego **niskiego poziomu zarówno bezpieczeństwa, jak i wygody użytkownika infrastruktury rowerowej**.

Za słabą stroną należy także uznać **brak jednolitych standardów tworzenia infrastruktury rowerowej** dla obszaru Metropolii Poznań, a także skoordynowanych gminnych i regionalnych programów rozwoju tej infrastruktury. Zróżnicowanie stopnia rozwoju infrastruktury rowerowej oraz jej jakości wskazuje również na fakt, że nie wszędzie rower jest postrzegany jako sposób przemieszczania się, sprzyjający mobilności mieszkańców. Z kolei w zapisach dokumentów gminnych rower często traktowany jest jako rekreacyjny środek transportu niemający zastosowania w okresach chłodniejszych, czego wyrazem są proponowane układy

ścieżek rowerowych niekoniecznie łączących codzienne cele podróży. Bardzo często obserwuje się przypadkowe tworzenie niektórych elementów infrastruktury rowerowej i nacisk głównie na budowę liniowej infrastruktury rowerowej i działania zmierzające do odseparowania ruchu rowerowego od pozostałych uczestników, czy niedogodną organizację ruchu.

Szanse

System transportowy Metropolii Poznań cechuje duży potencjał rozwojowy. Wskazując na szanse rozwoju systemu należy wskazać na szereg elementów (przede wszystkim w wymiarze zewnętrznym), które mogą przyczynić się do poprawy obecnej sytuacji transportowej. Z uwagi na rozkład istniejącej sieci transportowej należy wskazać na znaczący **potencjał rozwojowy i możliwość wykorzystania obwodnicy towarowej do prowadzenia ruchu pasażerskiego**. Wskazuje się zatem na konieczność budowy północno-wschodniej obwodnicy Poznania. Planuje się, że w ciągu linii tworzących obwodnicę (nr 394 i 395) powstanie łącznie 9 nowych przystanków (Franowo, Kobylepole, Zieliniec, Koziegłowy, Naramowice, Piątkowo, Suchy Las, Pokrzywno i Bogucin). W ramach inwestycji realizowanej przez PKP PLK zakłada się także poprawę stanu technicznego ciągów oraz budowę łącznicy linii 395 z linią 354. Dodatkowo 2 ze wskazanych przystanków (tj. Franowo i Piątkowo) mają powstać w okolicy pętli tramwajowych, co umożliwi integrację z transportem miejskim. W przypadku infrastruktury rowerowej szansą upatruje się w **możliwościach wykorzystania elementów dawnej infrastruktury kolejowej lub wodnej dla celów prowadzenia ruchu rowerowego**.

Dużą szansą na rozwój systemu transportowego w Metropolii Poznań są też **dalsze działania na rzecz rozbudowy projektu Poznańskiej Kolei Metropolitalnej**. Aktualnie PKM oferuje połączenia na 9 liniach kolejowych (w ramach 5 tras) prowadzących do stacji Poznań Główny. W przyszłości planuje się włączenie do sieci PKM linii kolejowych prowadzących do Śremu i Międzychodu. Docelowo kolej metropolitalna ma pełnić funkcję głównej osi transportowej na obszarze miasta Poznania i jego strefy podmiejskiej. Funkcjonowanie systemu PKM ma doprowadzić do usprawnienia transportu zbiorowego poprzez realizację połączeń z częstotliwością co 30 minut w godzinach szczytu, pomiędzy gminami zlokalizowanymi w strefie podmiejskiej a stacją Poznań Główny. Rozbudowie PKM ma towarzyszyć integracja z publicznym transportem zbiorowym poprzez rozbudowę systemu węzłów przesiadkowych z towarzyszącą infrastrukturą rowerową.

Istotna szansa prorozwojowa związana jest z **kontynuacją polityki transportowej UE, która przekłada się na możliwość dofinansowywania projektów transportowych**, zgodnych z koncepcją zrównoważonego transportu. Dotyczy to przede wszystkim systemów funkcjonujących w ramach sieci połączeń transportu szynowego oraz projektów związanych z rozwojem tzw. mobilności niskoemisyjnej.

Istotne znaczenie w kontekście rozwoju sieci może mieć **zmiana funkcjonowania regionalnego transportu autobusowego**, który zgodnie z ideą przedstawioną przez Wielkopolski Transport Regionalny ma pełnić funkcję uzupełniającą w stosunku do transportu gminnego poprzez realizację szybkich połączeń autobusowych, zapewniających dobry poziom konkurencyjności transportu zbiorowego i umożliwiający dobrą dostępność usług zlokalizowanych w Poznaniu, dla mieszkańców terenów pozbawionych dostępu do sieci kolejowej.

W kontekście poprawy zarządzania systemem transportu zbiorowego szansą na rozwój mogłoby być **powołanie wspólnego organizatora systemu transportu zbiorowego na obszarze Metropolii Poznań**. Po latach współpracy opartej na formule porozumień międzygminnych warto zastanowić się nad wdrożeniem całościowej koncepcji organizacyjnej poprzez utworzenie związku transportowego. Powyższe działanie pozwoliłoby na optymalizację funkcjonowania systemu.

Kluczowy dla rozwoju mobilności niskoemisyjnej jest obserwowany w ostatnich latach **wzrost popularności postaw proekologicznych, prozdrowotnych, jak i prorowerowych**. Przejawia się to m.in. we wzroście wielkości ruchu rowerowego, wzroście popularności turystyki rowerowej, czy też wzroście popularności działań promujących gospodarkę i transport niskoemisyjny. Działania te wynikają m.in. z narastającej świadomości ograniczania przepustowości sieci drogowej i poszukiwania alternatywnych środków transportu oraz konieczności zmian organizacji ruchu poprzez ograniczanie dostępu ruchu samochodowego do obszarów centrów miast. Wszystkim wymienionym inicjatywom sprzyja wzrastająca aktywność organizacji społecznych, w tym prorowerowych.

Wśród szans w obszarze infrastruktury rowerowej można wskazać **wzrost cen paliw**, które mogą zniechęcić mieszkańców do jazdy samochodem i wybrania roweru jako środka transportu cechującego się niskim kosztem eksploatacji.

Zagrożenia

Wśród zagrożeń odnoszących się do ogólnej sytuacji samorządów zwłaszcza w kontekście możliwości współfinansowania wielu projektów, w tym transportowych, należy wskazać przede wszystkim **wzrost cen dóbr i usług (szczególnie paliw i energii, które wpływają m.in. na koszty funkcjonowania usług publicznych) oraz potencjalne przerwy w dostawach energii**. Agresja Rosji na Ukrainę doprowadziła do zmian na rynku energii prowadząc do historycznych wzrostów cen. Dodatkowo rosnąca inflacja oraz związany z tym wzrost cen towarów i usług oraz braki na rynku surowców energetycznych przyczyniają się do wzrostu kosztów związanych z bieżącym funkcjonowaniem jst Metropolii Poznań, a także powodują trudności w realizacji wielu projektów zwłaszcza infrastrukturalnych.

Do zagrożeń zewnętrznych zaliczyć należy także **nadchodzącą recesję lub kryzys gospodarczy na rynkach globalnych, czy też zmiany prawne (w tym podatkowe) skutkujące zmniejszeniem poziomu niezależności finansowej samorządu terytorialnego i pogorszeniem się bieżącej sytuacji budżetowej**. Efektem tych zmian jest zmniejszenie dochodów własnych, wzrost wydatków bieżących i inwestycyjnych oraz ograniczenie inwestycji poprawiających jakość życia i prowadzenie działalności gospodarczej. Wszystko to sprawia, że samorządy będą miały ograniczone możliwości współfinansowania projektów.

Z punktu widzenia istniejącego systemu połączeń kolejowych głównym zagrożeniem dla rozwoju systemu połączeń lokalnych i regionalnych jest **zwiększenie wykorzystania sieci (której ograniczenia są zauważalne) dla prowadzenia ruchu znaczenia krajowego**. Powyższe działanie przełożyłoby się na brak możliwości zwiększenia ruchu regionalnego i skutkowałoby ograniczeniem możliwości rozwoju systemu PKM.

W kontekście kolei metropolitalnej istotne zagrożenie wiąże się z aspektem finansowym. Z uwagi na współfinansowanie systemu przez wiele samorządów istnieje zagrożenie związane z brakiem jednomyślności w tej kwestii i wycofywaniem się poszczególnych jednostek z finansowania projektu. Związane jest to także z problemem zapotrzebowania na usługi transportowe w kontekście danej jednostki.

Istotnym zagrożeniem jest także kwestia **pandemii COVID-19**, która wpłynęła i nadal może wpłynąć na postrzeganie środków transportu zbiorowego jako potencjalnych skupisk ludności i w ten sposób ogranicza wielkość potoków pasażerskich. Ponadto **zmniejszenie liczby użytkowników transportu publicznego** poza ww. zagrożeniami wynikało także z **wprowadzenia pracy zdalnej**. Wraz z rozpoczęciem pandemii coraz więcej instytucji decydowało się na wprowadzanie pracy zdalnej, a część firm zdecydowała się na przedłużenie tej formy świadczenia pracy.

Wśród zagrożeń dotyczących infrastruktury rowerowej można wskazać **niewłaściwe postrzeganie roweru przez społeczeństwo**. Bardzo często rower postrzegany jest jako rekreacyjny środek transportu, niemający zastosowania w okresach chłodniejszych, a także jako środek transportu o charakterze socjalnym. Problemem jest także niedostrzeganie roweru jako sposobu przemieszczania się sprzyjającego mobilności mieszkańców. Obserwuje się również subiektywnie odczuwalny niski poziom zarówno bezpieczeństwa, jak i wygody użytkowania infrastruktury rowerowej, co może wynikać ze zbyt słabego powiązania infrastruktury rowerowej z siecią publicznego transportu zbiorowego oraz niską jakością tworzonej infrastruktury, bardzo często niespełniającej warunków CROW. Z kolei na bezpieczeństwo wpływ ma wprowadzanie innych niż rowery środków transportu.

Zagrożeniem wpływającym na rozwój infrastruktury rowerowej jest **także sprzeciw wobec wdrażania rozwiązań, które mogłyby budzić niezadowolenie społeczne**, takich jak np. reorganizacja ruchu lub regulacja parkowania, także brak świadomości możliwości podejmowania dalszych działań. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w prosamochodowej polityce władz i realizacji inwestycji rowerowych „przy okazji” inwestycji w sieć drogową, nie zawsze ukazującej rzeczywiste kierunki i cele ruchu rowerowego.

Spółeczeństwo - edukacja

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • polepszająca się dostępność miejsc wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3-6 lat • zróżnicowana oferta przedszkoli pod względem organu prowadzącego (przedszkola publiczne i niepubliczne) • zwiększenie liczby i dostępności szkół podstawowych i ponadpodstawowych 	<ul style="list-style-type: none"> • nierówności międzygminne w zakresie dostępności do przedszkoli i szkół różnego typu • silna polaryzacja miasta Poznania jako ośrodka edukacji • problemy związane z zapewnieniem płynności kadrowej w szkołach jako efekt m.in. senioralizacji kadry pedagogicznej

<ul style="list-style-type: none"> • szeroka oferta kształcenia oraz związana z tym możliwość podejmowania nauki przez uczniów w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych niesamorządowych • wysokie wyniki uczniów Metropolii Poznań z każdego przedmiotu obowiązkowego zdawanego na egzaminie ósmoklasisty na tle województwa wielkopolskiego, zwłaszcza wyniki z j. angielskiego • polepszenie bazy materialnej przedszkoli i szkół różnego typu • szeroka oferta zajęć dodatkowych w szkołach • silna ranga Poznania jako ośrodka szkolnictwa ponadpodstawowego oraz wzmacnianie się potencjału szkół ponadpodstawowych poza Poznaniem • znaczna dynamika rozwoju sektora niesamorządowego w dziedzinie szkolnictwa kształcenia ogólnego w Poznaniu • szeroka oferta edukacyjna szkół zawodowych, współpraca szkół z przedsiębiorcami i uczelniami oraz tworzenie klas patronackich 	<p>i odchodzenia nauczycieli z zawodu</p> <ul style="list-style-type: none"> • duże zróżnicowanie międzygminne w zakresie osiągniętych przez uczniów wyników edukacyjnych (egzamin ósmoklasisty) • niskie wyniki edukacyjne uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z matematyki • konieczność dojeżdżania uczniów do szkół szczebla ponadpodstawowego poza gminę zamieszkania • negatywna ocena funkcji wychowawczych szkoły oraz możliwości rozwoju indywidualnych pasji uczniów • słabe wsparcie szkół w zakresie wyboru dalszej ścieżki kształcenia w ocenie absolwentów • słabe przygotowanie uczniów do zawodu w ocenie przedsiębiorców • niezaspokojone potrzeby związane z poprawą stanu infrastruktury i zakupem specjalistycznego sprzętu do nauki zawodu w szkołach ponadpodstawowych • wysoki deficyt kadry informatycznej na obszarze Metropolii Poznań
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy Metropolii Poznań • lokalizowanie się na tym obszarze nowych firm z różnych branż, w tym zagranicznych • powstawanie nowych specjalizacji zawodowych • duży potencjał instytucjonalny związany z diagnozowaniem sektora edukacji • dostosowywanie profilu kształcenia do aktualnych wyzwań rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • marginalizacja szkół samorządowych na skutek niekontrolowanego odpływu uczniów najzdolniejszych do szkół niesamorządowych • problemy szkół związane z funkcjonowaniem po pandemii COVID19, w tym psychospołeczne i zdrowotne skutki pandemii wśród dzieci i młodzieży • trudności dydaktyczne i wychowawcze w obliczu przyjęcia do szkół dzieci z Ukrainy • problemy szkół związane z kryzysem energetycznym

Mocne strony

Do mocnych stron związanych z rozwojem wychowania przedszkolnego zaliczyć należy **zwiększającą się liczbę przedszkoli na obszarze Metropolii Poznań**, a wraz z nią **wzrost liczby miejsc wychowania przedszkolnego i pracujących w nich nauczycieli**. W okresie zaledwie 10 ostatnich lat (2011-2020) liczba miejsc wychowania przedszkolnego w Metropolii Poznań zwiększyła się o 29%, a liczba nauczycieli wychowania przedszkolnego w przeliczeniu na etaty wzrosła o 37,2%. W związku z tym zdecydowanie **poprawiła się dostępność miejsc wychowania przedszkolnego**, mierzona liczbą dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedną placówkę wychowania przedszkolnego. W latach 2011-2020 we wszystkich gminach Metropolii Poznań (za wyjątkiem miasta Poznania) wzrósł odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. Odsetek ten jest w Metropolii Poznań aż o 6,9 p.p. większy niż w województwie wielkopolskim, co jest zrozumiałe, biorąc pod uwagę wysoki poziom urbanizacji tego obszaru, silny rynek pracy i dużą aktywność zawodową mieszkańców, w tym kobiet.

Oprócz przedszkoli prowadzonych przez samorządy, na rynku usług edukacyjnych w Metropolii Poznań funkcjonuje wiele przedszkoli niepublicznych, często płatnych, ale także dotowanych przez samorządy. Tak **zróżnicowana oferta** pozwala rodzicom wybrać najlepsze przedszkole dla swoich dzieci, co należy uznać za silną stronę wychowania przedszkolnego w Metropolii Poznań.

W 2020 r. na obszarze Metropolii Poznań zlokalizowane były ogółem 292 szkoły podstawowe, z czego 140 w Poznaniu i 152 w pozostałych gminach Metropolii Poznań. Względem 2011 r. **liczba tych szkół zwiększyła się w Metropolii Poznań** o ok. ¼. W 2011 r. w Metropolii Poznań nauczyciele w szkołach podstawowych (dla młodzieży, bez specjalnych) zatrudnieni byli w wymiarze 3983,91 pełnych etatów, w 2020 r. liczba ta wynosiła natomiast 7316,1 (wzrost o 83%). Zmiana sieci szkolnej (zwiększenie liczby szkół podstawowych) w związku z reformą oświatową spowodowała **polepszenie dostępności do szkół dla dzieci i młodzieży**.

Na obszarze Metropolii Poznań funkcjonują **zróżnicowane szkoły podstawowe pod względem organu prowadzącego**, co jest cechą charakterystyczną sektora edukacji, funkcjonującego w tzw. systemie mieszanym świadczenia usług edukacyjnych. Możliwość dowolnego wyboru szkoły należy uznać za duży atut, także w kontekście rosnących aspiracji mieszkańców. W Poznaniu w szkołach samorządowych w 2020 r. kształciło się 80,6% uczniów, w pozostałych gminach Metropolii Poznań odsetek uczniów kształcących się w szkołach samorządowych w 2020 r. wynosił aż 95,5%, co świadczy o dominującej roli szkół samorządowych w kształceniu uczniów szkół podstawowych w gminach poza Poznaniem.

Uczniowie Metropolii Poznań z każdego przedmiotu zdawanego na egzaminie ósmoklasisty osiągają wyniki wyższe niż uczniowie województwa wielkopolskiego (wynik średni procentowy). Zaobserwować można także wysokie wyniki z języka angielskiego, nieco słabsze z języka polskiego i zdecydowanie najslabsze wyniki uczniów z matematyki. W gminach Metropolii Poznań średnie wyniki % z matematyki są o 10 p.p. niższe niż wyniki z języka polskiego i aż o 20 p.p. niższe niż wyniki z języka angielskiego. Uczniów cechują zatem **wysokie kompetencje językowe**, co należy uznać za duży potencjał.

Mocną stroną rynku edukacyjnego w Metropolii Poznań są **bardzo dobrze wyposażone, atrakcyjne szkoły samorządowe**, pełniące często ważną funkcję instytucji integrującej społeczność lokalną. W szkołach tych uczniowie mają możliwość podejmowania różnych aktywności, a także objęci są pomocą psychologiczno-pedagogiczną, logopedyczną i pielęgniarską. W szkołach organizowane są **liczne zajęcia dodatkowe** dla dzieci m.in.: teatralne, sportowe, polonistyczne, matematyczne, przyrodnicze oraz komputerowe. Dzięki remontom w ostatnich latach, w bardzo wielu szkołach poprawiły się warunki nauczania, zmodernizowano sale lekcyjne, boiska i urządzenia sportowe, place zabaw; doposażono biblioteki i sale komputerowe.

Głównym ośrodkiem kształcenia na poziomie ponadpodstawowym w Metropolii Poznań jest Poznań, gdzie naukę pobiera 32,7 tys. uczniów. Aż 57,4% uczniów uczęszczających do liceów ogólnokształcących w Poznaniu pochodziła z gmin Metropolii Poznań, co świadczy o **ponadlokalnej randze szkół ponadpodstawowych zlokalizowanych w Poznaniu**. Struktura liceów ogólnokształcących ze względu na organ prowadzący jest zróżnicowana, choć zdecydowanie największe zróżnicowanie cechuje miasto Poznań. Liczba liceów ogólnokształcących prowadzonych przez organy niesamorządowe wzrosła w Poznaniu w latach 2011-2020 z 10 do aż 26 szkół (w pozostałych gminach Metropolii Poznań licea niesamorządowe znajdują się w gminie Śrem i Swarzędz – po 1 szkole w obu gminach). W szkołach samorządowych w Poznaniu w 2020 r. uczyło się 84,7% uczniów, a w gminach Metropolii Poznań 94,5%. Poznań cechuje zdecydowanie większa dynamika rozwoju sektora niesamorządowego w dziedzinie szkolnictwa kształcenia ogólnego. Bardzo dobre licea ogólnokształcące zlokalizowane są także poza Poznaniem (w 2020 r. kształciło się w nich 3 874 uczniów). Są to szkoły dobrze wyposażone, i co również istotne, zlokalizowane blisko miejsca zamieszkania, co pozwala uczniom uniknąć codziennych dojazdów do Poznania.

Poznań stanowi główne centrum szkolnictwa zawodowego w Metropolii Poznań. Do techników w Poznaniu w 2020 r. uczęszczało łącznie 12 550 uczniów, co stanowiło 74% wszystkich uczniów techników Metropolii Poznań. Potwierdza to silną rangę miasta Poznania jako ośrodka szkolnictwa zawodowego. Technika zlokalizowane na obszarze Metropolii Poznań oferują możliwość kształcenia w bardzo wielu zawodach. W samym Poznaniu, znajduje się m.in. Technikum Gastronomiczne, Poligraficzno-Administracyjne, Technikum Samochodowe, Technikum Przemysłu Spożywczego i Technikum Środowiska. Szkoły branżowe I stopnia w Metropolii Poznań kształcą młodzież w bardzo wielu zawodach, takich jak: operator obrabiarek skrawających, mechanik i elektromechanik pojazdów samochodowych, kierowca mechanik, mechatronik, elektronik, elektryk, fryzjer, krawiec, stolarz, tapicer, dekarz, cukiernik, piekarz, fotograf, drukarz, murarz i tynkarz.

W szkołach zawodowych w Metropolii Poznań znajdują się też **klasy patronackie**. Na przykład, w Branżowej Szkole I stopnia w ZS1 w Swarzędzu prowadzone są klasy patronackie w zawodzie mechatronik, elektromechanik pojazdów samochodowych oraz automatyk – pod patronatem Volkswagen Group Polska. Szkoły podejmują także współpracę z uczelniami, np. Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu, Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wyższą Szkołą Bankową i Politechniką Poznańską. **Współpraca szkół zawodowych z otoczeniem społeczno-gospodarczym, zwłaszcza z przedsiębiorcami**, jest ważnym elementem funkcjonowania szkół na obszarze Metropolii Poznań, co pozwala na lepsze dostosowanie oferty kształcenia do wymogów pracodawców. W ostatnich latach na obszarze Metropolii Poznań widoczne jest

systematyczne polepszanie współpracy szkół z podmiotami gospodarczymi. Szkoły zawodowe w MP współpracują obecnie z wieloma firmami o strategicznym, z punktu widzenia rozwoju gospodarczego, znaczeniu dla tego obszaru, klasy patronackie i kształcenie praktyczne prowadzą m. in. takie firmy jak: Volkswagen Poznań, Solaris Bus & Coach S.A., Budimex S.A.

Słabe strony

Poznań jest niewątpliwie jednym z największych w kraju ośrodkiem dojazdów do szkół. Jednak blisko 49% uczniów szkół ponadpodstawowych to osoby, które nie są mieszkańcami miasta. Pomimo polepszającej się dostępności przedszkoli i szkół różnego typu należy podkreślić **duże zróżnicowanie międzygminne** w tym zakresie oraz występujące nierówności przestrzenne na poszczególnych obszarach. Istotne jest wyrównywanie szans edukacyjnych w kontekście przestrzennym w gminach, w których dostępność miejsc edukacji jest słabsza. **Silna polaryzacja Poznania jako miejsca edukacji** może pogłębiać tę dysproporcję, dlatego ważne jest diagnozowanie i zaspokajanie potrzeb edukacyjnych na poziomie lokalnym (gminnym).

Ważnym problemem, ale i wyzwaniem dla sektora edukacji, przy tak znacznej liczbie zatrudnionych pracowników oraz coraz częstszych trudnościach związanych z obsadzeniem wolnych stanowisk, jest podejmowanie działań mających na celu **zapewnianie płynności kadrowej w szkołach** oraz motywowanie, zwłaszcza młodych nauczycieli, a także obecnych studentów kierunków nauczycielskich, do podejmowania oraz kontynuowania ścieżki kariery zawodowej w szkolnictwie.

Rozkład przestrzenny wyników edukacyjnych potwierdza zdiagnozowaną prawidłowość wyższych wyników uzyskiwanych przez uczniów gmin w ścisłej strefie podmiejskiej oraz w Poznaniu. Konieczne jest zatem podnoszenie jakości edukacji w gminach, w których te wyniki są słabsze na tle Metropolii Poznań. Zaobserwować można także **zdecydowanie najniższe wyniki uczniów szkół podstawowych w Metropolii Poznań z matematyki.** W gminach Metropolii Poznań średnie wyniki % z matematyki są o 10 p.p. niższe niż wyniki z języka polskiego i aż o 20 p.p. niższe niż wyniki z języka angielskiego. Na obszarze Metropolii Poznań uczniowie szkół podstawowych niepublicznych uzyskują wyższe wyniki ze wszystkich zdawanych przedmiotów, niż uczniowie szkół publicznych. Ponadto w sektorze szkół niepublicznych nie są widoczne aż tak znaczące dysproporcje pomiędzy przedmiotami jak w przypadku szkół publicznych (tu jednak także słabiej wypada matematyka).

Ze względu na przeważający powiatowy charakter organizacji szkolnictwa kształcenia ogólnego, dostępność szkół ponadpodstawowych na obszarze Metropolii Poznań w gminach jest zróżnicowana. Przykładowo, licea ogólnokształcące (bez specjalnych, dla młodzieży) w 2020 r. znajdowały się w Poznaniu (57 liceów), Śremie (3), Swarzędzu i Szamotułach (po 2 licea w obu gminach) oraz po 1 liceum w gminach: Luboń, Puszczykowo, Czerwonak, Kórnik, Pobiedziska, Tarnowo Podgórne i Oborniki. Podobnie, szkoły zawodowe także nie znajdują się w każdej gminie. Wzmacnianie potencjału edukacyjnego szkół poza Poznaniem oraz promocja ich oferty kształcenia może wpłynąć na ograniczenie dojazdów uczniów do Poznania, które często stanowią utrudnienie dla młodzieży, biorąc pod uwagę czas i środki finansowe konieczne do poniesienia na dojazdy.

Uczniowie Metropolii Poznań niestety osiągają niższe wyniki maturalne z języka polskiego i matematyki niż uczniowie województwa wielkopolskiego (aż o 7 p.p.). Maturzyści

zdecydowanie najlepsze wyniki uzyskują z języka angielskiego (średni wynik – 81% dla Metropolii Poznań), a następnie z języka polskiego (średnia 55%). Niestety **najniższe wyniki uczniowie osiągają z matematyki** (średnia dla Metropolii Poznań 52%). Uczniów techników dla młodzieży w Metropolii Poznań w porównaniu z województwem wielkopolskim cechuje niższa zdawalność egzaminów maturalnych.

Wyniki badań przeprowadzonych w 2015 r. w ówczesnych szkołach podstawowych i gimnazjach w aglomeracji poznańskiej wskazują na **negatywną ocenę możliwości rozwijania pasji i zainteresowań uczniów oraz aspekty związane z tworzeniem więzi pomiędzy rodziną, szkołą a uczniem w zakresie funkcji wychowawczych**. Ważne jest zatem wzmacnianie współpracy pomiędzy szkołą, uczniami a rodzicami. Pomimo negatywnej oceny możliwości rozwoju indywidualnych pasji, rodzice uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych pozytywnie ocenili możliwość rozwijania przez dzieci swoich umiejętności i nabywania nowej wiedzy. Można zatem wysnuć wniosek, że w aglomeracji poznańskiej dużo lepiej postrzegana jest oferta dydaktyczna szkół, niż ich oferta wychowawcza.⁷

Niezwykle ważna jest pomoc uczniom związana z wyborem dalszej ścieżki kształcenia. Zarówno uczniowie gimnazjów, jak i ich rodzice, relatywnie **słabo ocenili pomoc szkoły dotyczącą kierunku kształcenia**. Pomoc szkoły w podjęciu decyzji „co po maturze” słabo ocenili także maturzyści. Jak wynika z opracowania na zlecenie Centrum Doradztwa Zawodowego dla Młodzieży w Poznaniu pt. „Potrzeby kadrowe przedsiębiorców aglomeracji poznańskiej na tle kierunków społeczno-gospodarczego rozwoju regionu. Diagnoza, prognoza, monitoring”, przedsiębiorcy z obszaru Metropolii Poznań cenią cechy psychospołeczne pracowników. Pracodawcy źle ocenili kompetencje w zakresie języka polskiego kandydatów do pracy. Ponadto zauważyli, że dzisiejsi młodzi pracownicy są zamknięci w sobie oraz trudno nawiązują relacje społeczne, wielu cechuje postawa lekceważąca w stosunku do zadań pracowniczych. Przedsiębiorcy jasno wskazali, że **absolwenci szkół bardzo często są słabo przygotowani do rozpoczęcia pracy zawodowej**.

Pomimo znacznej poprawy warunków nauczania m.in. w szkolnictwie zawodowym w Metropolii Poznań, nadal występują **potrzeby związane z poprawą stanu infrastruktury i zakupem specjalistycznego sprzętu do nauki zawodu** (w tym ICT), polepszeniem zasobów lokalowych, zwiększeniem popularności staży oraz nabywania umiejętności praktycznych przez uczniów we współpracy z pracodawcami.

Ważną informacją na temat funkcjonowania rynku pracy w Metropolii Poznań są opracowania dotyczące zawodów nadwyżkowych, zrównoważonych i deficytowych, wykonywane przez Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu. Przykładowo, jeśli chodzi o miasto Poznań, w 2019 r. zawodem maksymalnie deficytowym byli analitycy systemów komputerowych oraz kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych. W powiecie poznańskim jeszcze silniej akcentuje się **brak kadry informatycznej**. Do zawodów maksymalnie deficytowych w powiecie poznańskim zaliczono m.in. specjalistów do spraw rozwoju systemów informatycznych, programistów aplikacji, specjalistów do spraw baz danych i sieci komputerowych oraz operatorów sieci i systemów komputerowych. **Zawody związane z informatyką należą do wysoce**

⁷ Walaszek M., 2016, *Dostępność przestrzenna szkół oraz warunki i wyniki nauczania w aglomeracji poznańskiej*, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

deficytowych na obszarze Metropolii Poznań. W 2021 r. do egzaminu dodatkowego na poziomie rozszerzonym z informatyki w Metropolii Poznań przystąpiło zaledwie 465 uczniów, a z matematyki 2188 (wobec 8491 wszystkich zdających maturę). Ważnym krokiem wydaje się być zatem dalsze wzmacnianie umiejętności informatycznych i matematycznych wśród uczniów na obszarze Metropolii Poznań, tym bardziej że wyniki z matematyki na egzaminach ósmoklasisty oraz na maturze należą do najniższych spośród wszystkich obowiązkowych przedmiotów zdawanych na ww. egzaminach.

Szanse

Z uwagi na **dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy Metropolii Poznań, lokalizowanie się na tym obszarze nowych firm z różnych branży, w tym zagranicznych oraz powstawanie nowych specjalizacji zawodowych** należy uznać, że dostosowywanie ofert kształcenia zawodowego do aktualnego profilu rynku pracy powinno być zadaniem ciągłym. Jest to jedno z trudniejszych wyzwań dla współczesnych systemów edukacji, ponieważ wymaga integracji wymiaru gospodarczego (np. lokalni przedsiębiorcy, dynamika gospodarki, procesy globalizacji) oraz społecznego (np. wykształcenie i umiejętności nauczycieli, nowoczesne wyposażenie szkół, preferencje edukacyjne uczniów oraz ich indywidualne zainteresowania i pasje).

Na obszarze Metropolii Poznań funkcjonują niezwykle ważne instytucje związane z doskonaleniem wiedzy i umiejętności uczniów, a także wyborem dalszej ścieżki kształcenia. Są to m.in. Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Poznaniu, Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 i nr 2 w Poznaniu, Centrum Kształcenia Praktycznego w Swarzędzu i Centrum Doradztwa Zawodowego dla Młodzieży w Poznaniu. Ponadto Metropolia Poznań ma **duży potencjał instytucjonalny związany z diagnozowaniem sektora edukacji.** Duże znaczenie diagnostyczne mają opracowania m.in. Powiatowych Urzędów Pracy w zakresie rynku pracy, czy też Obserwatorium Gospodarki i Rynku Pracy Aglomeracji Poznańskiej. Ważną informacją na temat funkcjonowania rynku pracy są również opracowania, dotyczące zawodów nadwyżkowych oraz zrównoważonych i deficytowych, wykonywane przez Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu. Zatem szansą jest **dostosowanie profilu kształcenia do aktualnych wyzwań rynku pracy,** do czego z pewnością przyczyni się monitoring zawodów nadwyżkowych i deficytowych na rynku pracy.

Zagrożenia

Pomimo niewątpliwej korzyści związanej z funkcjonowaniem szkół niesamorządowych, na rynku edukacji ważne jest wzmacnianie potencjału szkół samorządowych, celem zapobiegania **nadmierne go odpływu najzdolniejszych uczniów ze szkół samorządowych.**

Ponadto w ostatnich latach szkoły zmagają się z różnymi wyzwaniami wymagającymi od dyrektorów, nauczycieli i uczniów dość szybkiego reagowania na zachodzące zmiany. Dotyczy to m.in. **pandemii COVID-19,** która wymusiła nauczanie w formie zdalnej oraz poważnie ograniczyła kontakty rówieśnicze, tak ważne dla rozwoju psychofizycznego młodego człowieka. Skutki tych zmian są widoczne do dziś, zwłaszcza w sferze społecznej i psychicznej dzieci. Dlatego w kontekście przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 dla psychicznego i fizycznego zdrowia dzieci i młodzieży, ważne jest kształtowanie i wspieranie ich wiedzy nt. zdrowego trybu życia (np. higiena cyfrowa, radzenie sobie ze stresem, budowanie relacji

społecznych i kompetencji społecznych), tak aby umożliwić uczniom rozwój na różnych płaszczyznach.

W 2022 r. na skutek agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę pojawiło się przed polskimi szkołami kolejne, bardzo trudne wyzwanie, związane z **koniecznością zapewnienia nauki w szkołach dzieciom z Ukrainy**. Wymagało to i nadal wymaga dostosowania metod nauczania do dzieci obcokrajowców, integracji dzieci polskich z koleżankami i kolegami z Ukrainy oraz zapewnienia im wsparcia wychowawczego i psychologicznego.

Ponadto z nowym rokiem szkolnym 2022/2023 pojawił się problem, będący pokłosiem wojny w Ukrainie a związany z **kryzysem energetycznym**. W związku z ograniczonym dostępem do surowców energetycznych oraz znacznym wzrostem ich cen mogą pojawić się utrudnienia w kontekście ogrzewania szkół, a co za tym idzie konieczność ich zamykania i przechodzenia na nauczanie zdalne.

Społeczeństwo – demografia, pomoc społeczna, usługi zdrowotne, organizacje pozarządowe, kultura i turystyka

Demografia	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • korzystne prognozy rozwoju demograficznego całego obszaru funkcjonalnego • dodatnie saldo migracji dla Metropolii Poznań • dodatni przyrost naturalny (szczególnie wysoki w większości gmin ościennych Poznania) • młodość demograficzna gmin wokół Poznania 	<ul style="list-style-type: none"> • redystrybucja przestrzenna ludności prowadząca do depopulacji Poznania i niekorzystnych prognoz demograficznych dla miasta centralnego • postępujące starzenie się społeczeństwa, w szczególności w Poznaniu i Puszczykowie
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • osiedlenie się na terenie Metropolii Poznań uchodźców wojennych z Ukrainy • wzmacnianie pozycji Metropolii Poznań jako centrum usług społecznych wyższego rzędu dla regionu i kraju 	<ul style="list-style-type: none"> • starzenie się społeczeństwa i nasilające się problemy demograficzne na rynku pracy
Pomoc społeczna	
Mocne strony	Słabe strony

<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom deprywacji lokalnej • malejąca liczba beneficjentów pomocy społecznej • niski poziom bezrobocia • dobrze rozwinięta sieć instytucjonalnej pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna liczba pracowników socjalnych (w tym również asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej) • występowanie problemów społecznych związanych z chorobami/niepełnosprawnościami, w zakresie radzenia sobie w prowadzeniu gospodarstwa domowego i w sprawach opiekuńczo-wychowawczych • rejestrowany wzrost przemocy domowej • niedostateczne wsparcie prawno – organizacyjne deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej • mała liczba rodzin zastępczych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie wzrostu gospodarczego oraz stopniowy wzrost zamożności społeczeństwa • świadomość rosnącej roli pracy socjalnej i asystentów rodziny • programowe wspieranie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej • rozwijający się sektor NGO, realizujący zlecenia programów publicznej polityki społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • dominacja programowych świadczeń pieniężnych w pomocy społecznej • odroczone w czasie negatywne skutki pandemii • inflacja oraz kryzys gospodarczy i energetyczny związany z agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę
Usługi zdrowotne	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • szeroka oferta specjalistów medycznych i klinicznych (szczególnie związanych z uczelnią medyczną UM w Poznaniu) • juwenilność mieszkańców Metropolii Poznań (zwłaszcza gmin ościennych Poznania) ograniczająca potrzeby usług leczniczych 	<ul style="list-style-type: none"> • słaba dostępność usług zdrowotnych (kadr medycznych i infrastruktury szpitalnej) • duży wskaźnik absencji chorobowych i zwolnień lekarskich w Metropolii Poznań • starzejące się społeczeństwo z rosnącymi potrzebami usług leczniczych, opiekuńczych, rehabilitacyjnych i wsparcia ergonomii pracy
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> większy nacisk na systemowe działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej, w tym w dziedzinie polepszenia ergonomii pracy większa świadomość społeczna dotycząca stylu życia i jego wpływu na zdrowie 	<ul style="list-style-type: none"> nieznane skutki pandemii COVID-19 zaniedbania lat pandemicznych w zakresie profilaktyki i leczenia chorób stanowiących główne przyczyny śmiertelności Polaków
Organizacje pozarządowe	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> duża liczba organizacji pozarządowych na terenie Metropolii Poznań zwiększająca się liczba obszarów współpracy samorządów Metropolii Poznań z organizacjami pozarządowymi 	<ul style="list-style-type: none"> stosunkowo niski poziom aktywności społecznej i obywatelskiej określonych grup społecznych (np. seniorzy, młodzież) problemy o charakterze instytucjonalnym sektora NGO związane z deficytami finansowymi, lokalowymi, osobowymi oraz problemami z zasobami wiedzy i dostępem do informacji
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> aktywizacja społeczności lokalnych, w tym osób nowo zamieszkałych na terenie Metropolii Poznań aktywizacja społeczna i obywatelska dzieci i młodzieży oraz środowisk senioralnych wsparcie rozwoju instytucjonalnego organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> często zmieniające się przepisy prawne w zakresie wymagań stawianych organizacjom pozarządowym ubiegającym się o realizację zadań publicznych brak czasu i chęci zaangażowania mieszkańców w działalność społeczną niedoinwestowanie sektora NGO w Polsce
Kultura i turystyka	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> duża różnorodność obiektów muzealnych w ofercie Metropolii Poznań wydarzenia kulturalne o międzynarodowym zasięgu wzrost dostępności teatrów w Poznaniu liczne orkiestry dęte oraz zespoły folklorystyczne, pielęgnujące tradycje regionu Metropolii Poznań wyróżniający się krajobraz kulturowy (układy urbanistyczno-architektoniczne, obiekty sakralne) 	<ul style="list-style-type: none"> spadek dostępności centrów kultury w Metropolii Poznań przeważające dwa rodzaje turystyki (biznesowa i kongresowa) w Poznaniu względnie słaba pozycja poznańskiego portu lotniczego likwidacja systemu Poznańskiego Roweru Miejskiego brak spójnego systemu dróg rowerowych w Metropolii Poznań

<ul style="list-style-type: none"> • walory przyrodnicze regionu sprzyjające rozwojowi turystyki • wzrost zarówno liczby turystów korzystających z noclegów, jak i liczby udzielanych noclegów • wydłużenie sieci infrastruktury dróg rowerowych o ponad 160% 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • planowanie inwestycji w obiekty kultury o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania • przewaga konkurencyjna w stosunku do pobliskich ośrodków miejskich i możliwość obsługi sąsiednich powiatów • zainteresowanie wśród mieszkańców turystyką i kulturą regionu w wyniku uatrakcyjnienia oferty przez Metropolię Poznań • do 2030 r. uzyskanie przez Poznań statusu międzynarodowego centrum kultury i turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost cen dóbr i usług wpływających na koszty funkcjonowania usług publicznych, w tym oferty kulturalnej Metropolii Poznań • szybkie tempo życia mieszkańców regionu • silniejsza pozycja konkurencyjnych portów lotniczych wskutek realizacji inwestycji infrastrukturalnych (m.in. CPK) i poprawy ich oferty przewozowej

Mocne strony

Demografia. Metropolia Poznań to obszar funkcjonalny o prężnym potencjale demograficznym. Liczba jej mieszkańców od lat 90. XX wieku stale rośnie z uwagi na **wysoką juvenilność, dodatni przyrost naturalny** (szczególnie wysoki w większości gmin ościennych Poznania) i **dodatnie saldo migracji, w gminach otaczających miasto centralne**. Co więcej, prognoza ludnościowa dla obszaru Metropolii Poznań wskazuje, że w 2030 r. ogólna liczba ludności w Metropolii Poznań, mimo spodziewanego spadku liczby ludności w całym kraju, powinna nawet nieco wzrosnąć i będzie wynosić ok 1,84 mln. Wzrost ten w głównej mierze będzie kształtowany przez napływ ludności.

Pomoc społeczna. Poziom deprivacji lokalnej w Metropolii Poznań identyfikowanej na podstawie wskaźników pomocy i wsparcia społecznego jest **stosunkowo niski**, dzięki czemu właściwie nie mamy w aglomeracji do czynienia z obszarami enklaw dotkniętych problemem ubóstwa, bezrobocia czy patologii społecznych. Przy czym wspomniane problemy występują tutaj nie obszarowo, a w sposób indywidualny, w poszczególnych gospodarstwach domowych w ramach społeczności lokalnych. Wysoka przedsiębiorczość mieszkańców Metropolii Poznań, niski poziom bezrobocia, duży potencjał kapitału ludzkiego i rozwój gospodarczy jednostek Poznań sprawia, że **liczba beneficjentów pomocy społecznej jest bardzo niska**. W latach 2011-2020 we wszystkich gminach MP zmalała wartość wskaźnika osób objętych pomocą społeczną (tj. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców). Wskaźnik ten w pośredni sposób pokazuje stopień wykluczenia społecznego, a jego niska wartość świadczy o niskim stopniu zagrożenia ubóstwem. **Dobrze rozwinięta jest sieć placówek instytucjonalnej pomocy społecznej:** opiekuńczej, interwencyjnej i kryzysowej.

Zadania pomocowe i wiele innych publicznych usług społecznych realizowane są przez organizacje pozarządowe, których duża liczba stanowi o wysokiej aktywności społecznej Metropolii Poznań, która jest liderem modelowych rozwiązań z zakresu ekonomii społecznej.

Usługi zdrowotne. Młodość demograficzna mieszkańców gmin Metropolii Poznań sprawia, że **wskaźniki zachorowalności i chorobowości nie są wysokie, a liczba udzielonych porad lekarskich jest niższa** niż przeciętnie w kraju. W aglomeracji poznańskiej notowana jest także wysoka dostępność infrastruktury podstawowej opieki zdrowotnej. **Poznań jest ponadto jednym z ważniejszych ośrodków akademickich, kształcących kadrę medyczną oraz prowadzących badania kliniczne** szerokiej gamy specjalizacji medycznych. Usługi zdrowotne realizowane są nie tylko w formie lecznictwa, ale także dzięki staraniom jednostek samorządowych Metropolii Poznań funkcjonują programy profilaktyki zdrowia i jego promocji, zarówno zdrowia fizycznego, jak i psychicznego.

Organizacje pozarządowe. Organizacje pozarządowe w Metropolii Poznań są bardzo ważnymi partnerami władz samorządowych i rządowych w kreowaniu i realizowaniu polityki w zaspakajaniu potrzeb różnych grup społecznych. Na obszarze aglomeracji poznańskiej funkcjonuje stosunkowo **duża liczba organizacji pozarządowych** – według danych GUS w 2020 r. działało tu prawie 5,5 tys. fundacji i stowarzyszeń (najwięcej w Poznaniu). Zlecenie zadań publicznych organizacjom pożytku publicznego na terenie aglomeracji poznańskiej jest skutecznym narzędziem wspierania aktywności społecznej mieszkańców. W ostatnich latach obserwowana jest **zwiększająca się liczba obszarów współpracy samorządów** Metropolii Poznań z organizacjami pozarządowymi. Poznań jest również jednym z pionierskich miast w dziedzinie współpracy z organizacjami pozarządowymi w formie komisji dialogu obywatelskiego. Potencjał sektora pozarządowego szczególnie w zakresie aktywizacji społecznej, obywatelskiej i wolontariackiej mieszkańców obserwowano w sposób szczególny podczas pandemii oraz w ramach zorganizowanych działań pomocowych, udzielanych uchodźcom przyjeżdżającym do województwa wielkopolskiego w wyniku wojny w Ukrainie.

Kultura i turystyka. W Metropolii Poznań działa wiele znaczących placówek kulturalnych, m.in. kilkadziesiąt muzeów, w tym przede wszystkim Muzeum Narodowe w Poznaniu. Na pozostałym obszarze do najbardziej rozpoznawalnych należą te muzea, które zlokalizowane są w Rogalinie, Kórniku i Puszczykowie. Co więcej, w Poznaniu koncentruje się życie teatralne regionu. W latach 2011-2020 wzrosła dostępność do tego typu placówek kulturalnych, co bezpośrednio wiązało się z uruchomieniem kolejnego teatru w mieście. Ambasadorami kultury Metropolii Poznań są także orkiestry dęte, jak również liczne zespoły śpiewacze i folklorystyczne pielęgnujące tradycje regionu, w tym Zespół Folklorystyczny „Szamotuły”. Ponadto ofertę kulturalną Metropolii Poznań wzmocniają wydarzenia o znaczeniu ponadlokalnym, określane jako imprezy masowe. Region charakteryzuje się także istotnymi w skali kraju zabytkowymi układami urbanistyczno-architektonicznymi, licznymi zabytkami sakralnymi, w tym w szczególności kościołami reprezentującymi różne style architektoniczne oraz takimi obiektami jak: zabytkowe zamki, pałace i dwory. W kontekście turystyki warto zaznaczyć, że Tarnowo Podgórne, Stęszew, Kórnik i Puszczykowo leżą na obszarach o dużych walorach przyrodniczych. Poza tym wyniki badań przeprowadzonych na przełomie ostatnich lat jasno wskazują na występowanie ciągłego wzrostu zarówno liczby turystów korzystających z noclegów, jak i liczby udzielonych noclegów w Metropolii Poznań. Co więcej, podejmowane w ostatnich latach działania w regionie

spowodowały wydłużenie sieci infrastruktury dróg rowerowych o ponad 160%, co osiągnięto poprzez budowę nowej infrastruktury rowerowej oraz zmiany w organizacji ruchu.

Słabe strony

Demografia. Metropolia Poznań pod względem procesów demograficznych jest wyraźnie spolaryzowana. Połowa ludności (mieszkańcy większości gmin ościennych) charakteryzuje się wysokim potencjałem demograficznym i korzystną (juwenilną) strukturą. Druga połowa (mieszkańcy Poznania i Puszczykowa) reprezentuje starość demograficzną, gdzie udział osób w wieku poprodukcyjnym jest prawie dwukrotnie wyższy niż osób w wieku przedprodukcyjnym. Od ponad dwóch dekad obserwowane są w obrębie Metropolii Poznań **procesy suburbanizacji**, z jej pozytywnymi (dla gmin) i negatywnymi (dla miasta centralnego) konsekwencjami (ujemne saldo migracji). **Starzenie się społeczeństwa obserwowane w szczególności w Poznaniu i Puszczykowie** oznacza rosnące potrzeby usług leczniczych, opiekuńczych oraz rehabilitacyjnych.

Pomoc społeczna. Gwarancją wsparcia rodzin i utrzymania ich potencjału oraz przeciwdziałania czynnikom grożącym destabilizacją i dysfunkcjonalnością rodzin są świadczenia ośrodków pomocy społecznej. Jak wskazują sprawozdania ośrodków, **niedostatecznie wykorzystywanymi formami pomocy w samorządach są instytucje asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej**, z uwagi na **zbyt małą liczbę specjalistów tej formy pracy socjalnej**. Samorzady nie posiadają wystarczających środków, aby zapewnić wszystkim osobom potrzebującym kompleksowe wsparcie. Dotyczy to szczególnie ośrodków pomocy z najwyższym współczynnikiem niedoboru etatów pracowników socjalnych. Konieczne jest zapewnienie zatrudnienia dotychczasowego personelu, zatrudnienie dodatkowego personelu oraz współpraca ze specjalistami z różnych branż. Jednym z zadań asystentów rodziny i koordynatorów pieczy zastępczej jest również wspieranie rodzin borykających się z uzależnieniem i współuzależnieniem. Podstawowym powodem przyznawania pomocy społecznej w Polsce jest ubóstwo. W przypadku Poznania i gmin Metropolii Poznań jest to długotrwała lub ciężka choroba, a ubóstwo jest drugim z kolei powodem otrzymania świadczeń pomocowych, zaś bezrobocie dopiero piątym. Dane te wskazują, że głównym czynnikiem dezaktywacji zawodowej i w związku z tym trudnego położenia socjalnego beneficjentów pomocy społecznej, nie jest zła sytuacja na rynku pracy, ale długotrwała choroba i niepełnosprawność. Identyfikując zatem problemy społeczne w Metropolii Poznań, na podstawie struktury powodów przyznawania pomocy społecznej zwraca się uwagę na **problem stanu zdrowia mieszkańców i ich niepełnosprawność** oraz (zwłaszcza w porównaniu z sytuacją w kraju i regionie) problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, jak również potrzeba ochrony macierzyństwa. Wyższy niż przeciętnie w kraju jest udział alkoholizmu i narkomanii jako powodu przyznawania pomocy społecznej w gminach Metropolii Poznań. Innym problemem społecznym jest **przemoc w rodzinie**. Zjawisko to identyfikuje się na podstawie danych Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Poznaniu, dotyczących liczby wszczętych procedur tzw. Niebieskiej Karty. Warto też wspomnieć o **problemach w zakresie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej**. Według danych GUS w 2019 r. w Metropolii Poznań pieczę zastępczą objętych było około 1200 dzieci, z czego zaledwie niecałe 20% było wychowankami instytucjonalnych domów dziecka. Ponad połowa dzieci znajdowała się w spokrewnionych rodzinach zastępczych. Niezwykle ważna w zapewnieniu dzieciom odpowiednich warunków rozwoju osobowego

i emocjonalnego jest tu zatem rola organizatora i koordynatorów pieczy zastępczej w regionie, których liczba jest często niewystarczająca i ich kontakty z rodzinami ograniczone.

Usługi zdrowotne. Od początku wieku Metropolia Poznań w porównaniu z innymi metropoliami w kraju charakteryzuje się **najniższym poziomem dostępności do specjalistycznych usług medycznych** (kadry medycznej i łóżek szpitalnych). W 2020 r. liczba lekarzy oraz pielęgniarek przypadających na 10 tys. mieszkańców dla województwa wielkopolskiego była najniższa w kraju. Także wskaźnik dostępności leczenia szpitalnego (liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców) był najniższy wśród województw w kraju. Ponadto wskazuje się **najwyższy w kraju wskaźnik absencji chorobowych i zwolnień lekarskich**. Zależność stanu zdrowia od różnorodnych czynników (m.in. infrastruktury służby zdrowia, warunków i stylu życia) wskazuje na konieczność wprowadzenia programów profilaktyki. Wreszcie starzejące się społeczeństwo (przede wszystkim w Poznaniu i Puszczykowie) implikuje rosnące potrzeby w zakresie rozwoju usług leczniczych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz kompleksowe wsparcie w zakresie poprawy ergonomii pracy wobec coraz większych niedoborów w tym zakresie.

Organizacje pozarządowe. W społecznościach lokalnych aglomeracji poznańskiej problemem pozostaje **niski poziom aktywności społecznej i obywatelskiej różnych grup społecznych**. Wpływa to znacznie na potencjał i możliwości działania organizacji pozarządowych. Badanie *Diagnoza trzeciego sektora i wolontariatu 2021* przeprowadzone na obszarze MOF Poznania w 2021 r. wskazuje, że jedynie 20% ankietowanych przyznaje się, że ma w swoim życiu doświadczenie jako wolontariusz, lecz już 2/3 osób biorących udział w badaniu wskazało gotowość poświęcenia części swojego czasu wolnego na wolontariat. Podobnie zaangażowanie obywatelskie mieszkańców Metropolii Poznań należy uznać za stosunkowo niskie. Średnia frekwencja w głosowaniach do budżetów obywatelskich w aglomeracji poznańskiej wynosi jedynie 13%⁸. Analizując kondycję sektora obywatelskiego należy wskazać również **problemy o charakterze instytucjonalnym**. Wyniki badania z 2021 r. wskazują, że NGO z terenu aglomeracji największe problemy identyfikują w zakresie: trudności w zdobywaniu funduszy na działalność i wyposażenie (47%), skomplikowaniu formalności związanych z korzystaniem ze środków zewnętrznych (40%), problemach lokalowych (27%), braku chętnych do pracy wolontariuszy (24%) oraz trudności w utrzymaniu zasobów kadrowych, o które sektor NGO konkuruje z biznesem (9%). Uzyskanie trwałej zmiany w zakresie poziomu aktywizacji społecznej i obywatelskiej wymaga podjęcia kompleksowych działań odpowiadających na zidentyfikowane problemy zarówno na poziomie społeczności lokalnych MOF Poznania, jak i samych organizacji pozarządowych.

Kultura i turystyka. Poziom dostępności do centrów kultury w Metropolii Poznań wykazywał w ostatnich latach tendencję spadkową. Co więcej, Miasto Poznań ogranicza możliwości oferty turystycznej poprzez nastawienie się przede wszystkim na turystykę biznesową i kongresową w szczególności poprzez działalność Międzynarodowych Targów Poznańskich. Ponadto aktualna pozycja poznańskiego lotniska nie odzwierciedla pozycji miasta i Metropolii Poznań w hierarchii ośrodków osadniczych w Polsce. Główny problem stanowi słabsza oferta przewozowa aniżeli konkurencyjnych lotnisk w Warszawie, Krakowie, Gdańsku, Katowicach i Wrocławiu. W rozwoju turystyki głównie w Poznaniu nie pomaga także fakt likwidacji systemu Poznańskiego Roweru

⁸ Raport: *Budżety obywatelskie w Metropolii Poznań 2020*.

Miejskiego (2022 r.). Niestety również pomimo zdecydowanej poprawy, która nastąpiła w kontekście rozwoju infrastruktury rowerowej nadal istotnym problemem jest kwestia zbyt słabo rozwiniętej sieci dróg rowerowych, co wpływa na brak spójności.

Szanse

Demografia. Stosunkowo ustabilizowana sytuacja demograficzna obszaru metropolitalnego może w przyszłości zostać w pewnym stopniu pozytywnie zrewidowana przez obserwowany **napływ uchodźców wojennych z Ukrainy**, z których część osiedli się na stałe na terenie aglomeracji poznańskiej, zdecyduje się związać swoją przyszłość z Metropolią Poznań, tworząc tutaj dodatkowy potencjał ludnościowy i gospodarczy oraz istotnie wzbogacając społeczności lokalne i metropolitalny rynek pracy. Istotną szansą dla rozwoju demograficznego subregionu jest także **wzmacnianie pozycji Metropolii Poznań jako centrum usług społecznych wyższego rzędu dla regionu i kraju**, dzięki czemu Poznań i okolice staną się pożądaną lokalizacją do zamieszkania, studiowania, podejmowania pracy oraz przyjazną dla obywateli i oferującą wysoką jakość życia.

Pomoc społeczna. Porównanie wskaźników dotyczących pomocy społecznej na przestrzeni lat po 1989 r. w sposób jednoznaczny wskazuje, że także i w przyszłości szansą na zniwelowanie problemów w tej dziedzinie będzie **utrzymanie wzrostu gospodarczego oraz stopniowy wzrost zamożności społeczeństwa**. Zniwelowanie problemu pauperyzacji społeczeństwa wpływa bowiem także na aktywizację zawodową, społeczną i obywatelską, pomaga w budowaniu aspiracji zarobkowych i rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego. Należy tu mieć jednak na uwadze, że proces ten może zostać zahamowany przez kryzys gospodarczy i energetyczny związany z agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę i z rosnącą z miesiąca na miesiąc inflacją. Szansą jest też **zwiększenie świadomości rosnącej roli pracy socjalnej oraz programowe wsparcie rozwoju asystentury rodziny i rodzinnej pieczy zastępczej**. Kompleksowość wsparcia ma kluczowy charakter dla aktywizacji zawodowej i społecznej konkretnych grup docelowych. Uczestnik nie może mieć poczucia, że dostaje tylko część wsparcia, a z innymi problemami musi radzić sobie sam, dlatego tak ważne jest objęcie go w przyszłości taką pomocą, aby odniosła ona pożądaną efekt. W związku z powyższym konieczna jest kompleksowa praca grup zagrożonych wykluczeniem społecznym z asystentami rodziny oraz koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, którzy udzielają wsparcia rodzinom oraz pomagają radzić sobie z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i prowadzeniem gospodarstwa domowego. Niebagatelne znaczenie w zapewnieniu optymalnego poziomu opieki społecznej ma **wsparcie organizacji pozarządowych**, które dzięki uzyskaniu środków z funduszy zewnętrznych będą mogły odciążyć placówki instytucjonalne i ośrodki pomocy społecznej. Co więcej, niejednokrotnie doświadczone stowarzyszenia i fundacje, dysponujące wykwalifikowanym personelem i działające w terenie, blisko ludzi, posiadają duże zaufanie mieszkańców i mogą bardzo skutecznie wesprzeć osoby znajdujące się w trudnej sytuacji społecznej, zdrowotnej czy materialnej.

Usługi zdrowotne. Szansą dla rozwoju usług zdrowotnych jest **podejmowanie systemowych działań profilaktycznych i prowadzenie odpowiedniej polityki prozdrowotnej**. Działania profilaktyczne w obszarze ergonomii pracy pomogą we wczesnym wykrywaniu chorób i w ograniczeniu absencji chorobowych, a poprawa ergonomii i prawidłowa organizacja stanowisk pracy przyczyni się do lepszej wydajności, przedłużenia pracy dojrzałego personelu, podniesienia motywacji i zredukowania rutyny pracy. Wszystkie podejmowane działania

profilaktyczne powinny również kłaść odpowiedni nacisk na **zwiększanie świadomości społecznej, dotyczącej zdrowego stylu życia i jego wpływu na zdrowie.**

Organizacje pozarządowe. Wśród szans związanych z sektorem pozarządowym należy wymienić możliwą **aktywizację społeczną i obywatelską mieszkańców** Metropolii Poznań, w tym migrantów, poprzez wsparcie działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego, mających znaczenie: aktywizacyjne, integracyjne, edukacyjne, informacyjne, upowszechniające, profilaktyczne, kulturalne, sportowe, rekreacyjne itd. Wskazane jest **podjęcie działań ukierunkowanych do różnych grup docelowych**, w tym grup narażonych na marginalizację i wykluczenie społeczne. Do bardzo istotnych działań należy także wsparcie aktywizujące dzieci i młodzież oraz środowiska senioralne. By można było osiągnąć ambitne cele w społecznościach lokalnych niezbędne jest również **wsparcie organizacji społeczeństwa obywatelskiego** z obszaru Metropolii Poznań, w tym z zakresu rozwoju instytucjonalnego, umożliwiające przeciwdziałanie konkretnym problemom, stanowiącym istotną barierę ograniczającą możliwości rozwojowe organizacji i przyczyniające się do zwiększenia zdolności działania organizacji, efektywnej realizacji ich misji oraz zwielokrotnienia pozytywnego wpływu ich aktywności na poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w MOF Poznania.

Kultura i turystyka. Mając na uwadze potrzeby mieszkańców Metropolii Poznań planuje się inwestycje w obiekty kultury o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania. Najważniejsze z nich mają być zrealizowane w Poznaniu z racji tego, że dotychczasowe siedziby instytucji kulturalnych są zbyt małe w celu m.in. prezentacji przedstawień. Metropolia Poznań z racji potencjału zbudowanej marki powinna dążyć do tworzenia wspólnej i atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców, w tym rozwoju inicjatyw w zakresie aktywności kulturalnej i turystyki. Co więcej, ze względu na swoją lokalizację i zasięg terytorialny ma aspiracje do uzyskania przewagi konkurencyjnej w stosunku do pobliskich ośrodków miejskich i powiatów w Wielkopolsce. Natomiast samo miasto Poznań ma możliwość zyskać w przyszłości status międzynarodowego centrum kultury i turystyki, co jest jednym z celów strategicznych rozwoju miasta do 2030 r.

Zagrożenia

Dla harmonijnego rozwoju szeroko pojętej sfery społecznej w Metropolii Poznań zagrożeniem jest możliwy **brak środków finansowych na realizację inwestycji i wsparcie zabezpieczenia społecznego**, wynikający z sytuacji ekonomicznej kraju, będącej także **pochodną sytuacji geopolitycznej oraz rosnącej inflacji**. Wzrost cen dóbr i usług (szczególnie paliw i energii) oraz potencjalne przerwy w dostawach energii prowadzą do zasadniczego wzrostu kosztów związanych z bieżącym funkcjonowaniem JST Metropolii oraz świadczeniem przez nie usług publicznych, przy braku możliwości skutecznej reakcji z ich strony w sytuacji np. przerw w dostawach energii. Znaczącym zagrożeniem mogą być odroczone **skutki pandemii COVID-19**, szczególnie w zakresie takich dziedzin jak edukacja, rynek pracy, pomoc społeczna i przede wszystkim usługi. Kolejnym czynnikiem, mogącym wpływać negatywnie na społeczeństwo Metropolii Poznań są **często zmieniające się przepisy i niestabilna sytuacja prawna**. Wpływać ona może negatywnie zarówno na poziom i dostępność usług opieki społecznej i zdrowotnej, jak i na rozwój sfery pozarządowej i zapewnienie harmonijnego rozwoju instytucjonalnego organizacjom pozarządowym. Ponadto zmiany prawne (w tym podatkowe) skutkują zmniejszeniem poziomu niezależności finansowej samorządu terytorialnego i pogorszeniem się bieżącej sytuacji budżetowej.

Demografia. Zagrożeniem zarówno dla sfery społecznej (system emerytalny i zabezpieczenia społecznego), jak i gospodarczej (zatrudnienie), będzie powszechny w społeczeństwach rozwiniętych **trend związany ze starzeniem się społeczeństwa**, wpływający na nasilające się problemy demograficzne na rynku pracy.

Pomoc społeczna. W tej sferze pewnym zagrożeniem może być **dominacja programowych świadczeń pieniężnych w pomocy społecznej** kosztem działań asystenckich i aktywizujących, zarówno mających na celu zniwelowanie problemów bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz wsparcie osób z niepełnosprawnościami, jak również mających na celu aktywizację zawodową i powrót na rynek pracy osób trwale bezrobotnych lub rodziców małych dzieci. Rosnąca z miesiąca na miesiąc **inflacja oraz kryzys gospodarczy i energetyczny** związany z agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę mogą w konsekwencji prowadzić do zubożenia się społeczeństwa, narastających problemów społecznych, a co za tym idzie wzrostu zapotrzebowania na usługi społeczne.

Usługi zdrowotne. Zagrożeniem w obszarze usług zdrowotnych z pewnością są **nieznane skutki pandemii COVID19**, a także **zaniedbania lat pandemicznych w zakresie profilaktyki** i leczenia chorób, stanowiących główne przyczyny śmiertelności Polaków. Ponadto postępujący rozwój cywilizacyjny i technologiczny sprzyja **rozwojowi otyłości** poprzez ograniczenie aktywności ruchowej, związanej z codziennymi czynnościami oraz łatwy dostęp do wysoko przetworzonej, bogatej w energię żywności.

Organizacje pozarządowe. Harmonijny rozwój społeczności lokalnych ze wsparciem organizacji pozarządowych wymaga nie tylko **doinwestowania trzeciego sektora**. Poważnym zagrożeniem w tej dziedzinie jest możliwy **niski poziom zaangażowania mieszkańców w wolontariat** i działalność organizacji społecznych. Sytuacja ta może wynikać z braku czasu w dobie szybkiego tempa życia, ale również z pogarszającej się sytuacji ekonomicznej i wysokiej inflacji, które to skłaniać mogą mieszkańców aglomeracji do skupienia się na pracy zarobkowej i filozofii dbania tylko o własne „gniazdo”.

Kultura i turystyka. Niezwykle niebezpiecznym zagrożeniem dla obszaru zarówno kultury, jak i turystyki jest możliwy wzrost cen dóbr i usług wpływających na koszty funkcjonowania usług publicznych, co spowodowane może być przede wszystkim występującą obecnie w kraju inflacją. Wiadomym jest, że korzystanie przez mieszkańców, ale także przyjezdnych, z oferty kulturalnej i turystycznej regionu nie jest aspektem niezbędnym, a jedynie przyjemnym dodatkiem i urozmaiceniem codziennego życia. Co więcej, samo szybkie tempo życia mieszkańców Metropolii Poznań, które staje się coraz bardziej powszechne, może wpłynąć na brak zainteresowania wśród nich ofertą kulturalną i walorami turystycznymi ze względu na niedobór czasu. Analizując zagrożenia rozwoju istotne z punktu widzenia MOF Poznania należy także wskazać na możliwość dalszego osłabienia znaczenia poznańskiego Portu Lotniczego Ławica, które może być pochodną rosnącej pozycji konkurencyjnych portów lotniczych i poprawy ich oferty przewozowej. Szczególne ważne w tym kontekście są plany budowy Centralnego Portu Komunikacyjnego.

3. Wizja rozwoju MOF Poznania i cele strategiczne Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w MOF Poznania

3.1 Wizja rozwoju MOF Poznania do 2027 r.

Punktem wyjścia przy ustalaniu planu strategicznego jest opracowanie wizji rozwoju MOF Poznania. Wizja to wyobrażenie o przyszłości obszaru, w sposób syntetyczny opisująca jego docelowy obraz. W strategii stwierdza się, iż MOF Poznania powinien być obszarem zintegrowanym i konkurencyjnym wobec innych obszarów metropolitalnych w kraju i na świecie. MOF Poznania to obszar o złożonej strukturze wewnętrznej i o skomplikowanym układzie potencjałów oraz problemów rozwojowych. Przyspieszenie jego rozwoju powinno być budowane na podstawie współdziałania, łączenia i wspólnego wykorzystywania tych potencjałów. Wizja, czyli obraz docelowego stanu MOF Poznania w perspektywie do 2027 r., powinna być przede wszystkim opisem zbioru pożądanych procesów, które stworzą podstawy trwałego, szybkiego i zrównoważonego rozwoju.

Realizacja wizji rozwoju w skali całej Metropolii Poznań oznacza:

- integrację działań w rozwiązywaniu problemów przekraczających granice administracyjne, wynikających z uwarunkowań przyrodniczych, społecznych i gospodarczych obszaru Metropolii Poznań;
- wytyczanie kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego i wdrażanie wspólnej strategii rozwoju;
- budowanie wśród mieszkańców nowego typu tożsamości i myślenia metropolitalnego.

W związku z powyższym wizja rozwoju MOF Poznania powinna brzmieć:

Umiejętne wykorzystanie i łączenie potencjałów jednostek samorządu terytorialnego MOF Poznania w celu podnoszenia jakości życia mieszkańców, rozwoju przyjaznych usług i nowoczesnej gospodarki, budowania efektywnej i niskoemisyjnej sfery transportu, a także zwiększenia adaptacyjności do zmian klimatu oraz kształtowania ładu przestrzennego

Metropolia Poznań umiejętnie łączy potencjał Miasta Poznania, sąsiednich gmin i Powiatu Poznańskiego. Dzięki wielkopolskiej tradycji i solidności, europejskim standardom oraz wiedzy i kreatywności, wspólnie podejmowane działania w MOF Poznania do 2027 r. przyczynią się do:

- poprawy adaptacyjności do zmian klimatu, w tym do ochrony zasobów wodnych i poprawy bilansu wodnego;
- optymalizacji transportu;
- poprawy dostępności e-usług publicznych;
- zapewnienia ujednoliconego systemu informacji przestrzennej;
- poprawy jakości kształcenia ogólnego i zawodowego;
- wspieranie rozwoju kompetencji, umiejętności, uzdolnień i zainteresowań uczniów;

- wspierania aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy;
- poprawy dostępności do usług zdrowotnych i społecznych, zapobiegających wykluczeniu społecznemu;
- kompleksowego wsparcia integracji społeczności lokalnych oraz aktywizacji społecznej i obywatelskiej mieszkańców;
- wspieranie działań w kontekście aktywności kulturalnej i usług turystycznych.

Realizacji wizji dla MOF Poznania będzie możliwa m.in. dzięki podjęciu realizacji projektów zintegrowanych ZIT w MOF Poznania.

Realizacji wizji powinna towarzyszyć ścisła współpraca samorządów z MOF Poznania oraz efektywne wykorzystanie potencjałów wewnętrznych członków Stowarzyszenia.

3.2 Cele strategiczne Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w MOF Poznania

Tab. 2 Matryca logiczna celów ZIT

Cel Polityki	Cel szczegółowy	Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Alokacja UE dla priorytetu strategicznego ZIT (EUR)	Projekt zintegrowany ZIT	Alokacja UE dla projektu zintegrowanego ZIT (EUR)	Cel projektu zintegrowanego ZIT – cel operacyjny
CP1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	Cs1.ii Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	Tworzenie szerokiego wachlarza nowoczesnych, metropolitalnych e-usług publicznych, poprawiających jakość życia mieszkańców i jakość środowiska prowadzenia działalności gospodarczej, jednocześnie usprawniających zarządzanie publiczne na szczeblu lokalnym i metropolitalnym	P1. Publiczne e-usługi w Metropolii Poznań	17 172 287	P1.1 Wsparcie rozwoju e-usług publicznych w samorządach lokalnych Metropolii Poznań	3 772 287	Poprawa dostępności e-usług publicznych dla wszystkich mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawa efektywności i sprawności działania samorządów lokalnych
					P1.2 Metropolitalny System Informacji Przestrzennej II	4 400 000	Poprawa efektywności procesów decyzyjnych na poziomie metropolii przede wszystkim w obszarze planowania przestrzennego i ochrony środowiska oraz zapewnienie ujednoliconego systemu informacji

Cel Polityki	Cel szczegółowy	Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Alokacja UE dla priorytetu strategicznego ZIT (EUR)	Projekt zintegrowany ZIT	Alokacja UE dla projektu zintegrowanego ZIT (EUR)	Cel projektu zintegrowanego ZIT – cel operacyjny
							przestrzennej oraz e-usług dla mieszkańców i przedsiębiorców Metropolii Poznań
					P1.3 Rozbudowa i unowocześnienie systemu PEKA	9 000 000	Zwiększenie oferty w zakresie e-usług publicznych, dotyczących transportu publicznego poprzez wdrożenie i uruchomienie innowacyjnych rozwiązań w systemie płatności za bilety komunikacji publicznej w ramach systemu PEKA
CP2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki	Cs2.iv Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami,	Ochrona zasobów wodnych na terenie Metropolii Poznań skutkująca poprawą bezpieczeństwa wodnego,	P2. Adaptacja do zmian klimatu w Metropolii Poznań	27 863 448	P2.1 Adaptacja do zmian klimatu poprzez ochronę zasobów wodnych na obszarze Metropolii Poznań Typ I Wsparcie małej retencji wodnej i rozwój	26 157 448	Ochrona zasobów wodnych na terenie gmin Metropolii Poznań i rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, skutkujące zmniejszeniem zagrożenia

Cel Polityki	Cel szczegółowy	Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Alokacja UE dla priorytetu strategicznego ZIT (EUR)	Projekt zintegrowany ZIT	Alokacja UE dla projektu zintegrowanego ZIT (EUR)	Cel projektu zintegrowanego ZIT – cel operacyjny
promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	zdrowotnego oraz gospodarczego regionu			zielono-niebieskiej infrastruktury Typ II Magazynowanie deszczówki	1 706 000	powodzią i suszą
	Cs2.viii Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Zwiększenie integracji poszczególnych komponentów systemu transportowego oraz wzrost konkurencyjności i transportu zbiorowego, skutkujące zmniejszeniem emisji CO ₂ i poprawą stanu środowiska przyrodniczego	P3. Zrównoważona mobilność miejska w Metropolii Poznań	58 109 129	P3. Zrównoważona mobilność miejska w Metropolii Poznań	58 109 129	Zwiększenie integracji poszczególnych komponentów systemu transportowego oraz wzrost konkurencyjności transportu zbiorowego, skutkujące zmniejszeniem emisji CO ₂ i poprawą stanu środowiska przyrodniczego
CP4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar	Cs4.f Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup	Podniesienie jakości i poprawa dostępności edukacji w zakresie szkolnictwa kształcenia ogólnego i zawodowego oraz wsparcie	P4. Edukacja dla przyszłości w Metropolii Poznań	4 255 319	P4.1 Wspieranie rozwoju uczniów oraz wzmacnianie kompetencji dydaktycznych i wychowawczych nauczycieli w szkołach kształcenia ogólnego Metropolii Poznań	1 127 659	Wspieranie rozwoju kompetencji, umiejętności, uzdolnień i zainteresowań uczniów szkół kształcenia ogólnego, w tym poza edukacją formalną; oraz

Cel Polityki	Cel szczegółowy	Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Alokacja UE dla priorytetu strategicznego ZIT (EUR)	Projekt zintegrowany ZIT	Alokacja UE dla projektu zintegrowanego ZIT (EUR)	Cel projektu zintegrowanego ZIT – cel operacyjny
praw socjalnych	w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnościami	rozwoju uczniów w Metropolii Poznań					wzmacnianie kwalifikacji, kompetencji i wiedzy nauczycieli
					P4.2 Podnoszenie konkurencyjności i jakości szkolnictwa zawodowego na obszarze Metropolii Poznań	1 127 660	Podnoszenie konkurencyjności i jakości szkolnictwa zawodowego na obszarze Metropolii Poznań oraz jego dostosowanie do potrzeb rynku pracy
					P4.3 Centrum Dialogu – wsparcie uczniów i ich rodziców oraz nauczycieli szkół z terenu MOF Poznania	2 000 000	Rozwój kompetencji, umiejętności, uzdolnień i zainteresowań uczniów poza edukacją formalną; Poradnie psychologiczno-pedagogiczne
	Cs4.d Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw	Tworzenie przyjaznych mieszkańcom usług	P5. Zdrowe i aktywne społeczeństwo w Metropolii	8 996 317	P5.1 Poprawa ergonomii pracy w przedsiębiorstwach i instytucjach na	1 025 854	Wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz

Cel Polityki	Cel szczegółowy	Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Alokacja UE dla priorytetu strategicznego ZIT (EUR)	Projekt zintegrowany ZIT	Alokacja UE dla projektu zintegrowanego ZIT (EUR)	Cel projektu zintegrowanego ZIT – cel operacyjny
	i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	społecznych i zdrowotnych oraz aktywizacja społeczności lokalnych	Poznań		terenie Metropolii Poznań		zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy
	Cs4.k Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym				P5.2 Zintegrowane Centrum Opieki i Teleopieki w Metropolii Poznań	3 649 365	Zwiększenie dostępu do niektórych usług zdrowotnych i powiązanych z nimi usług społecznych

Cel Polityki	Cel szczegółowy	Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Alokacja UE dla priorytetu strategicznego ZIT (EUR)	Projekt zintegrowany ZIT	Alokacja UE dla projektu zintegrowanego ZIT (EUR)	Cel projektu zintegrowanego ZIT – cel operacyjny
	uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej						
	Cs4.1 Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci				P5.3 Poprawa dostępu do usług społecznych, wspierających rodzinę i rodzinną pieczę zastępczą na terenie Metropolii Poznań	3 321 098	Poprawa dostępu i jakości usług wsparcia rodziny; Poprawa dostępu, jakości i deinstytucjonalizacja usług w obszarze wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej
					P5.4 Aktywizacja i integracja społeczności lokalnych poprzez wsparcie działań organizacji społeczeństwa	1 000 000	Kompleksowe wsparcie integracji społeczności lokalnych oraz aktywizacja społeczna

Cel Polityki	Cel szczegółowy	Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Alokacja UE dla priorytetu strategicznego ZIT (EUR)	Projekt zintegrowany ZIT	Alokacja UE dla projektu zintegrowanego ZIT (EUR)	Cel projektu zintegrowanego ZIT – cel operacyjny
					obywatelskiego		i obywatelska mieszkańców Metropolii Poznań poprzez wsparcie działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a także poprzez wsparcie instytucjonalne tych organizacji
CP5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych	Cs5.i Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu, rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania w sferze planistycznej, koordynacyjnej i monitoringowej na rzecz zwiększenia kompetencji do zarządzania rozwojem w obszarze funkcjonalnym	P6. Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania	2 206 676	P6.1 Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFRR)	1 225 931	Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania w sferze planistycznej, koordynacyjnej i monitoringowej na rzecz zwiększenia kompetencji do zarządzania rozwojem w obszarze funkcjonalnym
CP4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym,	Cs4.i Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych				P6.2 Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFS+)	980 745	

Cel Polityki	Cel szczegółowy	Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Alokacja UE dla priorytetu strategicznego ZIT (EUR)	Projekt zintegrowany ZIT	Alokacja UE dla projektu zintegrowanego ZIT (EUR)	Cel projektu zintegrowanego ZIT – cel operacyjny
bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci						
CP5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych	Cs5.i Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	Wspieranie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury oraz rozwój walorów i usług turystycznych	P7. Kultura i turystyka w Metropolii Poznań	nd.	P7. Kultura i turystyka w Metropolii Poznań	nd.	Wspieranie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury oraz rozwój walorów i usług turystycznych
	Cs5.ii Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i						

Cel Polityki	Cel szczegółowy	Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Alokacja UE dla priorytetu strategicznego ZIT (EUR)	Projekt zintegrowany ZIT	Alokacja UE dla projektu zintegrowanego ZIT (EUR)	Cel projektu zintegrowanego ZIT – cel operacyjny
	środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie						

Źródło: Opracowanie własne.

Tab. 3 Logika interwencji

		Cel strategiczny ZIT	Cel projektu zintegrowanego ZIT - cel operacyjny		
Wyzwania (następstwa problemu)	<p>E-usługi: W celu czerpania przez mieszkańców Metropolii Poznań korzyści z cyfryzacji w sposób optymalny, niezbędne jest dalsze wspieranie e-usług i e-zasobów; zwiększenie dostępności e-usług dla mieszkańców i przedsiębiorców o wyższym poziomie interakcji, w tym e-usług wspierających administrację, transport, sferę planowania przestrzennego i ochrony środowiska. Podejście kompleksowe powinno przyczynić się do większej standaryzacji e-usług oraz zapewnienia uspołnionego poziomu oferty dla jak największej grupy mieszkańców terenu Metropolii Poznań. Wyzwaniem jest też zapewnienie optymalnego z punktu widzenia potrzeb mieszkańców rozwoju Metropolitalnego Systemu Informacji Przestrzennej (MeSIP) oraz PEKA tak by wpisywały się one w uwarunkowania postępującej cyfryzacji i rozwoju społeczno-gospodarczego.</p>		<p>Tworzenie szerokiego wachlarza nowoczesnych, metropolitalnych e-usług publicznych, poprawiających jakość życia mieszkańców i jakość środowiska prowadzenia działalności gospodarczej, jednocześnie usprawniających zarządzanie publiczne na szczeblu lokalnym i metropolitalnym</p>	<p>Poprawa dostępności e-usług publicznych dla wszystkich mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawa efektywności i sprawności działania samorządów lokalnych</p>	Oddziaływanie (cele)
	<p>Adaptacja do zmian klimatu: Jednym z ważniejszych wyzwań dla zrównoważonego rozwoju Metropolii Poznań jest realizacja działań w zakresie dostosowania do zmian klimatycznych, a także zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe. Teren Metropolii Poznań podobnie jak cała Wielkopolska wykazuje duże zagrożenie suszą. W szczególności obszary zurbanizowane cechują się niskim stopniem retencjonowania wody. Wysoki udział powierzchni uszczelnionych oraz braki w rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury (w tym mającej na celu gromadzenie wody deszczowej) sprzyjają tzw. „powodziom miejskim”.</p>		<p>Ochrona zasobów wodnych na terenie Metropolii Poznań skutkująca poprawą bezpieczeństwa wodnego, zdrowotnego oraz gospodarczego regionu</p>	<p>Poprawa efektywności procesów decyzyjnych na poziomie metropolii przede wszystkim w obszarze planowania przestrzennego i ochrony środowiska oraz zapewnienie ujednoliconego systemu informacji przestrzennej oraz e-usług dla mieszkańców i przedsiębiorców Metropolii Poznań</p> <p>Zwiększenie oferty w zakresie e-usług publicznych, dotyczących transportu publicznego poprzez wdrożenie i uruchomienie innowacyjnych rozwiązań w systemie płatności za bilety komunikacji publicznej w ramach systemu PEKA</p> <p>Ochrona zasobów wodnych na terenie gmin Metropolii Poznań i rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, skutkujące zmniejszeniem zagrożenia powodzią i suszą</p>	

	<p>Transport i mobilność miejska: Kluczowym wyzwaniem w dziedzinie transportu jest dążenie do zmiany funkcjonujących w Metropolii Poznań zachowań dotyczących mobilności. Dominacja indywidualnego transportu samochodowego znacznie wpływa na częstotliwość kongestii, wzrost zanieczyszczeń powietrza oraz poziom hałasu, co przekłada się na obniżenie atrakcyjności przestrzeni publicznej i jakości życia mieszkańców. W przyszłości konieczne jest podniesienie konkurencyjności transportu publicznego w MOF Poznania i uwzględnienie aspektu cyfryzacji sektora transportu, a także dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami. Duży potencjał dla wspierania zintegrowanej mobilności miejskiej stanowić będzie odpowiednie wykorzystanie rozwoju ruchu pieszego i rowerowego.</p>		<p>Zwiększenie integracji poszczególnych komponentów systemu transportowego oraz wzrost konkurencyjności transportu zbiorowego, skutkujące zmniejszeniem emisji CO₂ i poprawą stanu środowiska przyrodniczego</p>		
	<p>Edukacja: Znacznym wyzwaniem w dziedzinie edukacji jest zapewnienie jej dostępności w aspekcie ogólnym i zawodowym na najwyższym poziomie, umożliwienie wszechstronnego rozwoju młodych ludzi (także w ramach zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz wzmocniających postawy prozdrowotne) i zagwarantowanie właściwej bazy edukacyjnej oraz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. Gospodarka oparta na wiedzy wymaga realizacji działań obejmujących wspieranie kompetencji kluczowych m.in dla rozwoju zielonych gałęzi gospodarki, z zakresu cyfryzacji edukacji, przedsięwzięć społeczno-wychowawczych itd.</p>		<p>Podniesienie jakości i poprawa dostępności edukacji w zakresie szkolnictwa ogólnego i zawodowego oraz wsparcie rozwoju uczniów w Metropolii Poznań</p>	<p>Wspieranie rozwoju kompetencji, umiejętności, uzdolnień i zainteresowań uczniów szkół kształcenia ogólnego, w tym poza edukacją formalną; oraz wzmocnianie kwalifikacji, kompetencji i wiedzy nauczycieli</p>	
	<p>Zdrowie i pomoc społeczna, integracja społeczności lokalnych i NGO, kultura i turystyka: Istotnym wyzwaniem w granicach obszaru Metropolii Poznań staje się przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych i dezintegracji społeczności, konieczność wzmocnienia tożsamości lokalnej i budowania kapitału społecznego oraz dążenie do większej spójności społecznej, a także tworzenia wspólnej i atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego wśród</p>		<p>Tworzenie przyjaznych mieszkańcom usług społecznych i zdrowotnych oraz aktywizacja społeczności lokalnych</p>	<p>Wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy</p>	
				<p>Zwiększenie dostępu do niektórych usług zdrowotnych i powiązanych z nimi usług społecznych</p>	

	<p>mieszkańców, w tym rozwoju inicjatyw w zakresie aktywności kulturalnej i turystyki. Proces starzenia się społeczeństwa uwidaczniający się także w Metropolii Poznań wpływa na dostępność do usług, poziom popytu i wydatków na usługi zdrowotne. Z kolei nasilone procesy migracyjne wzmagają konieczność podjęcia nowych działań w ramach integracji społecznej. Wyzwaniem jest też wsparcie funkcjonujących najbliższej obywatela organizacji pozarządowych i włączenie ich w działania mające na celu integrację społeczności lokalnych.</p>		<p>Poprawa dostępu i jakości usług wsparcia rodziny; Poprawa dostępu, jakości i deinstytucjonalizacja usług w obszarze wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej</p>	<p>Kompleksowe wsparcie integracji społeczności lokalnych oraz aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców Metropolii Poznań poprzez wsparcie działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a także poprzez wsparcie instytucjonalne tych organizacji</p>	
	<p>Potencjał ZIT w MOF Poznania: Wspomniane powyżej wyzwania niejednokrotnie przekraczają granice samorządów i stają się problemami, z którymi należy się mierzyć w wymiarze metropolitalnym. Istotne wyzwania pojawiają się w zakresie planowania strategicznego, zwiększenia poziomu współpracy samorządowej, współpracy z podmiotami/partnerami społeczno-gospodarczymi, generowania zintegrowanych projektów partnerskich oraz inicjowania aktywnej wymiany doświadczeń.</p>		<p>Wspieranie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury oraz rozwój walorów i usług turystycznych</p>	<p>Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania w sferze planistycznej, koordynacyjnej i monitoringowej na rzecz zwiększenia kompetencji do zarządzania rozwojem w obszarze funkcjonalnym</p>	
Problem główny	Niedostateczny rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny Metropolii Poznań		Kompleksowy rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny Metropolii Poznań, uwzględniający wzrost jakości życia mieszkańców, rozwój przyjaznych usług i nowoczesnej gospodarki, budowanie efektywnej i niskoemisyjnej sfery transportu, a także zwiększenie zdolności adaptacyjnych do zmian klimatu oraz kształtowania ładu przestrzennego		Cel główny

Przyczyny problemu głównego w zakresie różnych sfer rozwoju	<p>E-usługi: duże zróżnicowanie w gminach w zakresie dostępnych usług (często funkcjonujących na niskim poziomie interaktywności), niewystarczające wydatki na administrację publiczną i ograniczone możliwości teleinformatyczne JST oraz niedostateczny poziom rozwoju platform oferujących e-usługi dla mieszkańców.</p>		<p>P1.1 Wsparcie rozwoju e-usług publicznych w samorządach lokalnych Metropolii Poznań</p>	Interwencja – Projekty zintegrowane ZIT
	<p>Adaptacja do zmian klimatu: pogarszający się bilans wodny (zwiększone ryzyko w trakcie suszy), wysoki poziom uszczelnienia powierzchni (zwłaszcza na obszarach miejskich), niedobory w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, obecna duża tendencja do kanalizowania wód opadowych.. wzrost liczby opadów w ciągu roku, skutkujący gwałtownymi powodziąmi, spowodowanymi deszczami nawalnymi, podtopieniami.</p>		<p>P1.2 Metropolitalny System Informacji Przestrzennej II</p>	
	<p>Transport i mobilność miejska: braki w dziedzinie infrastruktury kolejowej (ograniczona liczba przystanków, niedostateczny poziom integracji transportu kolejowego w wymiarze przestrzennym z pozostałymi formami przemieszczania się, brak integracji taryfowej), tramwajowej (w tym ograniczony zasięg), rowerowej (brak spójnego systemu dróg rowerowych w Metropolii Poznań, niedostateczne powiązanie z węzłami przesiadkowymi).</p>		<p>P1.3 Rozbudowa i unowocześnienie systemu PEKA</p>	
	<p>Edukacja: duże zróżnicowanie międzygminne w zakresie osiąganych przez uczniów wyników, silna polaryzacja miasta Poznania jako ośrodka edukacji, nieznaczne wsparcie szkół w zakresie wyboru dalszej ścieżki kształcenia, niewystarczające przygotowanie uczniów do zawodu w ocenie przedsiębiorców, problemy dzieci i młodzieży na tle zdrowia psychicznego, niezaspokojone potrzeby związane z poprawą stanu infrastruktury i zakupem sprzętu dla szkolnictwa zawodowego.</p>		<p>P2.1 Adaptacja do zmian klimatu poprzez ochronę zasobów wodnych na obszarze Metropolii Poznań Typ I Wsparcie małej retencji wodnej i rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury Typ II Magazynowanie deszczówki</p>	
	<p>Zdrowie i pomoc społeczna: niewystarczająca dostępność usług zdrowotnych, wysoki wskaźnik absencji chorobowych i zwolnień lekarskich w Metropolii Poznań, starzejące się społeczeństwo z rosnącymi potrzebami usług leczniczych/opiekuńczych/rehabilitacyjnych i wsparcia ergonomii pracy, niedostateczna liczba pracowników socjalnych (w tym również asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej).</p>		<p>P3. Zrównoważona mobilność miejska w Metropolii Poznań</p>	
			<p>P4.1 Wspieranie rozwoju uczniów oraz wzmacnianie kompetencji dydaktycznych i wychowawczych nauczycieli w szkołach kształcenia ogólnego Metropolii Poznań</p>	
			<p>P4.2 Podnoszenie konkurencyjności i jakości szkolnictwa zawodowego na obszarze Metropolii Poznań</p>	
			<p>P4.3 Centrum Dialogu – wsparcie uczniów i ich rodziców oraz nauczycieli szkół z terenu MOF Poznania</p>	
			<p>P5.1 Poprawa ergonomii pracy w przedsiębiorstwach i instytucjach na terenie Metropolii Poznań</p>	
			<p>P5.2 Zintegrowane Centrum Opieki i Teleopieki w Metropolii Poznań</p>	
	<p>P5.3 Poprawa dostępu do usług społecznych, wspierających rodzinę i rodzinną pieczę zastępczą na terenie Metropolii Poznań</p>			

	<p>Integracja społeczności lokalnych i NGO: stosunkowo niski poziom aktywności społecznej i obywatelskiej określonych grup społecznych (np. seniorzy, młodzież, emigranci), problemy o charakterze instytucjonalnym sektora NGO związane z deficytami (np. finansowymi, lokalowymi, osobowymi) oraz z zasobami wiedzy i dostępem do informacji.</p>		<p>P5.4 Aktywizacja i integracja społeczności lokalnych poprzez wsparcie działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego</p>	
<p>Potencjał ZIT w MOF Poznania: znikoma liczba środków na rozwój współpracy metropolitalnej, niedostateczne narzędzia do inicjowania działań strategicznych/planistycznych/analitycznych, niewystarczające kompetencje dla kreowania rozwoju obszaru metropolitalnego oraz jego zarządzania/monitorowania/oceny.</p>	<p>P6.1 Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFRR)</p>			
<p>Kultura i turystyka: wzrost cen dóbr i usług wpływających na koszty funkcjonowania usług publicznych, szybkie tempo życia mieszkańców Metropolii Poznań, osłabienie znaczenia poznańskiego Portu Lotniczego Ławica.</p>	<p>P6.2 Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFS+)</p>			
<p>P7. Kultura i turystyka w Metropolii Poznań</p>				

Źródło: Opracowanie własne.

4. Projekty zintegrowane Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w MOF Poznania

W ramach Strategii ZIT zakłada się realizację następujących projektów zintegrowanych, które zostały osadzone w celach szczegółowych, dedykowanych instrumentowi ZIT w MOF Poznania w ramach FEW na lata 2021-2027

P1. Publiczne e-usługi w Metropolii Poznań

- P1.1 Wsparcie rozwoju e-usług publicznych w samorządach lokalnych Metropolii Poznań
- P1.2 Metropolitalny System Informacji Przestrzennej II
- P1.3 Rozbudowa i unowocześnienie systemu PEKA

P2. Adaptacja do zmian klimatu w Metropolii Poznań

- P2.1 Adaptacja do zmian klimatu poprzez ochronę zasobów wodnych na obszarze Metropolii Poznań

P3. Zrównoważona mobilność miejska w Metropolii Poznań

P4. Edukacja dla przyszłości w Metropolii Poznań

- P4.1 Wspieranie rozwoju uczniów oraz wzmacnianie kompetencji dydaktycznych i wychowawczych nauczycieli w szkołach kształcenia ogólnego Metropolii Poznań
- P4.2 Podnoszenie konkurencyjności i jakości szkolnictwa zawodowego na obszarze Metropolii Poznań
- P4.3 Centrum Dialogu – wsparcie uczniów i ich rodziców oraz nauczycieli szkół z terenu MOF Poznania

P5. Zdrowe i aktywne społeczeństwo w Metropolii Poznań

- P5.1 Poprawa ergonomii pracy w przedsiębiorstwach i instytucjach na terenie Metropolii Poznań
- P5.2 Zintegrowane Centrum Opieki i Teleopieki w Metropolii Poznań
- P5.3 Poprawa dostępu do usług społecznych, wspierających rodzinę i rodzinną pieczę zastępczą na terenie Metropolii Poznań
- P5.4 Aktywizacja i integracja społeczności lokalnych poprzez wsparcie działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego

P6. Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania

- P6.1 Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFRR)
- P6.2 Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFS+)

P7. Kultura i turystyka w Metropolii Poznań

P1. Publiczne e-usługi w Metropolii Poznań

P1.1 Wsparcie rozwoju e-usług publicznych w samorządach lokalnych Metropolii Poznań

Cel projektu:

Poprawa dostępności e-usług publicznych dla wszystkich mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawa efektywności i sprawności działania samorządów lokalnych

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez tworzenie nowych, standaryzację i aktualizację istniejących e-usług publicznych w Metropolii Poznań oraz referencyjnych zasobów cyfrowych, a także zakup lub rozbudowę istniejącej infrastruktury teleinformatycznej do ich realizacji.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Znaczna część obywateli i przedsiębiorców, zwłaszcza w dużych obszarach zurbanizowanych, niemal codziennie wykorzystuje internet i narzędzia mobilne m.in. do zdobywania informacji, realizacji zakupów (e-handel i m-handel), wykonywania wszelkich płatności (e-bankowość i m-bankowość), i coraz częściej w celu oszczędności czasu korzysta z możliwości realizacji e-usług publicznych. Dotychczasowy poziom zainteresowania klientów sektora publicznego wskazuje, że mieszkańcy oczekują podobnej formy świadczenia usług publicznych jak w sektorze prywatnym. Stąd też sektor publiczny, w tym samorządy lokalne, aby sprostać tym oczekiwaniom powinny dostosowywać możliwość świadczenia szerokiego zestawu usług publicznych przez internet i narzędzia mobilne. Część samorządów lokalnych w Metropolii Poznań posiada pewne doświadczenie w zakresie tworzenia i udostępniania e-usług publicznych. Jednak dostęp do tego typu usług jest mocno zróżnicowany w gminach Metropolii Poznań, co wynika z dużego zróżnicowania posiadanych zasobów finansowych, ludzkich i teleinformatycznych. Przez to wskazane jest, aby ograniczyć istniejące nierówności, zwłaszcza w zakresie posiadanych i stosowanych rozwiązań teleinformatycznych, a także tworzenia zintegrowanych i zestandaryzowanych e-usług publicznych we wszystkich gminach Metropolii Poznań celem zapewnienia dostępu obywatelom i przedsiębiorcom na obszarze całego MOF Poznania, do podobnego poziomu e-usług publicznych. Dodatkowo należy podkreślić, że rozwój e-administracji w gminach Metropolii Poznań pozwoli docelowo wykorzystać na szeroką skalę korzyści płynące z innych rozwiązań teleinformatycznych, udostępnianych w ramach innych e-usług publicznych tworzonych na szczeblu krajowym, regionalnym czy metropolitalnym.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Projekt odpowiada na potrzeby zarówno mieszkańców i przedsiębiorców, jak i samorządów lokalnych, przyczyniając się do poprawy jakości życia, prowadzenia działalności gospodarczej i funkcjonowania administracji samorządowej w całej Metropolii Poznań. Dzięki jego realizacji mieszkańcy i przedsiębiorcy w całej Metropolii Poznań zyskają większą dostępność do usług administracyjnych, co pozwoli zaoszczędzić czas i poprawi warunki prowadzenia działalności gospodarczej oraz podniesie umiejętności cyfrowe mieszkańców i urzędników. Poprawa e-administracji w gminach o niższym poziomie rozwoju e-usług, pozwoli na

zmniejszenie dysproporcji pomiędzy poszczególnymi jst i przyczyni się do osiągnięcia celu dla całej Metropolii Poznań jakim jest poprawa dostępności e-usług dla wszystkich mieszkańców i przedsiębiorców, co świadczy o zintegrowanym charakterze projektu.

Opis projektu:

Projekt zakłada realizację następujących działań:

1. Wdrożenie nowych lub modernizacja istniejących e-usług publicznych (dostosowanie do nowych wymagań prawnych).
2. Wdrożenie lub modernizacja elektronicznego zarządzania dokumentacją (EZD).
3. Integracja z istniejącymi systemami, umożliwiającymi świadczenie e-usług publicznych (także w wersji mobilnej).
4. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury teleinformatycznej połączona ze szkoleniami dla urzędników (szkolenia jako element projektu).
5. Inwestycje w obszarze cyberbezpieczeństwa, tj. wzmacniania odporności systemów, zdolności do skutecznego zapobiegania i reagowania na incydenty (w systemach informacyjnych JST, podmiotów publicznych podlegających JST) (wyłącznie jako element projektu).

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Orientacyjny koszt całkowity: 5 388 981 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **3 772 287 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 1 616 694 EUR

Beneficjenci:

Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki im podległe

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych (szt.)
- Liczba podmiotów, które udostępniły informacje sektora publicznego/dane prywatne on-line (szt.)
- Liczba podmiotów wspartych w zakresie cyberbezpieczeństwa (szt.)

Wskaźniki rezultatu:

- Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych (użytkownicy/rok)

Rodzaj naboru:

Tryb konkurencyjny

Projekty komplementarne:

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

P1.2 Metropolitalny System Informacji Przestrzennej II

Cel projektu:

Poprawa efektywności procesów decyzyjnych na poziomie metropolii przede wszystkim w obszarze planowania przestrzennego i ochrony środowiska oraz zapewnienie ujednoczonego systemu informacji przestrzennej oraz e-usług dla mieszkańców i przedsiębiorców Metropolii Poznań

Rozbudowa Metropolitalnego Systemu Informacji Przestrzennej będzie polegać przede wszystkim na dostosowaniu infrastruktury teleinformatycznej do wdrożenia nowych rozwiązań cyfrowych, wynikających z uwarunkowań prawnych i potrzeb zgłaszanych przez gminy Metropolii Poznań oraz Powiat Poznański. Poprawa efektywności procesów decyzyjnych na poziomie metropolii nastąpi przede wszystkim poprzez pozyskanie nowych informacji w ujęciu przestrzennym oraz nowych funkcjonalności systemu MeSIP, a także poprzez stworzenie Metropolitalnego Centrum Analiz.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Samo utworzenie Metropolitalnego Systemu Informacji Przestrzennej (projekt dofinansowany w ramach Strategii ZIT na lata 2014-2020) stanowi jedynie wstępny, pierwszy etap, w ramach którego utworzony zostanie od podstaw system informacji przestrzennej zapewniający integrację danych w skali całego MOF Poznania. Jest to odpowiedź na brak dostępnej, powszechnej i aktualnej informacji zarządczej na temat gmin MOF Poznania, co głównie wynika z braku zestandaryzowanych procedur i danych oraz dużego zróżnicowania poziomu zastosowania teleinformatycznego gmin. Jednak pełna funkcjonalność tego systemu poza technologicznym, aplikacyjnym i organizacyjnym przygotowaniem wymaga uzupełnienia odpowiednio dużą i wartościową informacją, która usprawni proces zarządzania, co wprost wynika z potrzeb zgłaszanych przez gminy. Stąd też wymagana jest: rozbudowa zarówno infrastruktury systemowej jak i aplikacyjnej o bezpieczne cyfrowo nowe komponenty związane z nowymi e-usługami publicznymi (np. e-doręczenia, e-podatki i e-opłaty – w kontekście e-płatności), nowe (lub modernizowane) komponenty integracji i wymiany danych, modernizacja i cyfryzacja rejestrów publicznych, zwłaszcza w zakresie danych o Aktach Planowania Przestrzennego (APP) – w szerszym zakresie niż obecnie wymagany ustawowo, ale także (co ważne jest przede wszystkim z punktu widzenia dynamicznie rozwijających się obszarów zurbanizowanych) decyzji o warunkach zabudowy, czy inwestycji celu publicznego - rozbudowy rejestrów systemu informacji przestrzennej w zakresie ewidencji dróg wraz z inwentaryzacją. W szczególności chodzi o pozyskanie nowych i uzupełnienie istniejących danych trójwymiarowych (3D) oraz modernizację i cyfryzację rejestrów zasilających system MeSIP, a także o standaryzację i system gromadzenia danych przestrzennych, w tym dotyczących przeznaczenia terenów określonych w mpzp.

Wszystkie wymienione wyżej instrumenty i dane wraz z zapleczem infrastrukturalnym zostaną wykorzystane do stworzenia Metropolitalnego Centrum Analiz, którego zadaniem będzie przetwarzanie i analiza danych oraz tworzenie opracowań, bezpośrednio wpierających decydentów w podejmowaniu decyzji, dotyczących rozwoju gmin Metropolii Poznań.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Rozbudowa MeSIP w istotny sposób pozwoli uzupełnić i wzmocnić zbudowany od podstaw system MeSIP w zakresie gromadzenia, wykorzystania i udostępniania informacji niezbędnych w zarządzaniu przestrzenią w dużym organizmie miejskim jakim jest MOF Poznania. Z jednej strony usprawni to wykonywanie zadań przez jednostki samorządu terytorialnego (m.in. poprzez dostarczenie zestandaryzowanych procedur, narzędzi i danych przestrzennych), a z drugiej zapewni ujednolicony i zintegrowany system informacji przestrzennej i e-usług w tym zakresie dla mieszkańców i przedsiębiorców w całej Metropolii Poznań. Powstały w wyniku realizacji projektu system oraz narzędzia analityczne będą miały ponadlokalne znaczenie ze względu na skalę przedsięwzięcia i objęcie projektem wszystkich jst zrzeszonych w Metropolii Poznań.

Opis projektu:

Projekt obejmować będzie wykonanie następujących zadań:

1. Rozbudowa infrastruktury systemowej i aplikacyjnej MeSIP w gminach o nowe komponenty umożliwiające świadczenie e-usług (np. e-doręczenia) oraz w zakresie integracji, wymiany oraz aktualizacji danych między jednostkami samorządu terytorialnego w oparciu o EZD.
2. Cyfryzacja wybranych rejestrów publicznych wraz ze standaryzacją informacji zwłaszcza w zakresie przeznaczenia terenu oraz z uwzględnieniem nowych wymagań dotyczących danych o aktach planowania przestrzennego.
3. Cyfryzacja wybranych informacji społeczno-gospodarczych dotyczących elementów zagospodarowania przestrzennego (np. użytkowanie terenu) i infrastruktury technicznej (np. drogi), czy terenów inwestycyjnych.
4. Stworzenie Metropolitalnego Centrum Analiz – struktury posiadającej kompetencje oraz narzędzia do prowadzenia bieżącego monitoringu oraz analizy danych zgromadzonych w MeSIP.
5. Rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej (sprzęt komputerowy, serwery, sieci i oprogramowanie systemowe i narzędziowe), wsparcie specjalistów IT oraz specjalistów GIS, a także szkolenia dla pracowników obsługujących rozbudowany system.

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Orientacyjny koszt całkowity: 6 285 714 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **4 400 000 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 1 885 714 EUR

Beneficjenci:

Powiat Poznański, Miasto Poznań, pozostałe samorządy wchodzące w skład SMP

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych (szt.)

- Liczba podmiotów, które udostępniły informacje sektora publicznego/dane prywatne on-line (szt.)
- Liczba podmiotów wspartych w zakresie cyberbezpieczeństwa (szt.)

Wskaźniki rezultatu:

- Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych (użytkownicy/rok)

Rodzaj naboru:

Tryb niekonkurencyjny

Projekty komplementarne:

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

Projekty planowane do realizacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 wskazane jako przedsięwzięcia priorytetowe w Kontrakcie Programowym dla Województwa Wielkopolskiego to:

- **Tytuł projektu:** Infrastruktura Informacji Przestrzennej (Systemy GIS)
Beneficjent: Samorząd Województwa Wielkopolskiego/Biuro Geodety Województwa
Szacunkowa wartość całkowita: 20 mln PLN, w tym 14 mln PLN dofinansowanie UE

P1.3 Rozbudowa i unowocześnienie systemu PEKA

Cel projektu:

Zwiększenie oferty w zakresie e-usług publicznych dotyczących transportu publicznego poprzez wdrożenie i uruchomienie innowacyjnych rozwiązań w systemie płatności za bilety komunikacji publicznej w ramach systemu PEKA

Cel osiągnięty zostanie poprzez rozbudowę i unowocześnienie systemu PEKA. Nowa platforma programistyczna systemu PEKA wraz z urządzeniami zapewni wydajność i rozszerzalność na jak najwyższym obecnie dostępnym poziomie i z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań ICT. Pozwoli to na realizację rozwiązań opartych na scenariuszach zarówno klasycznych, jak i mobilnych oraz w największym stopniu zapewni możliwość wykonywania zmian i konfiguracji w reakcji na pojawiające się nowe potrzeby.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Powstały w 2014 r. system PEKA był jednym z największych i jednym z najbardziej zaawansowanych technologicznie systemów kart aglomeracyjnych w Polsce. Postępujące zmiany technologiczne i pojawianie się coraz większej liczby nowych rozwiązań teleinformatycznych przy rosnącym zainteresowaniu pasażerów i rosnących ich wymaganiach w stosunku do funkcjonalności systemu sprawiają, że system ten staje się coraz bardziej niewydolny operacyjnie i technologicznie. Obecnie eksploatowane systemy stosowane w pojazdach komunikacji publicznej obsługują jednocześnie m.in. systemy PEKA, ITS, zapowiedzi głosowe, dynamiczną informację pasażerską i systemy pokładowe, co sprawia że czas przelogowania systemów często staje się przyczyną opóźnień oraz utrudnia pasażerom opłacenie przejazdu i implikuje poważne problemy w zakresie integracji z nowymi rozwiązaniami. Rosnące wymagania użytkowników komunikacji publicznej niejako wymuszają modernizację systemu PEKA w kierunku obsługi w postaci mobilnej (za pośrednictwem smartfonów) i rezygnację, a przynajmniej ograniczenia liczby wydawanych kart w postaci fizycznego nośnika, w pamięci którego zapisywane są informacje o zakupionych biletach, zniżkach czy dostępnych środkach finansowych. Nowe rozwiązania mobilne powinny również dawać pasażerom możliwość opłacania przejazdów w atrakcyjnej taryfie przystankowej przy wykorzystaniu uaktualnionych sposobów płatności, tj. za pomocą kart płatniczych oraz urządzeń działających w technologii zbliżeniowej. Tego typu rozwiązania na obszarze Metropolii Poznań z pewnością znacznie ułatwiłyby pasażerom korzystanie z transportu publicznego, a także przyczyniłyby się do wzrostu zainteresowania transportem publicznym wśród innych mieszkańców.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Funkcjonowanie sprawnych i ujednoliconych rozwiązań w zakresie wysokiej jakości systemów, obsługujących osoby podróżujące komunikacją publiczną w milionowej aglomeracji miejskiej, jest jednym z ważniejszych elementów integracji całego obszaru funkcjonalnego wielkiego miasta. Optymalny system (jakim jest PEKA), umożliwiający wdrożenie rozwiązań w zakresie zintegrowanej polityki transportowej w zakresie stosowanych taryf biletowych, sprzedaży

biletów i informacji pasażerskiej, jest nie tylko elementem sprawnej i satysfakcjonującej dla podróżnych polityki transportowej, lecz także elementem optymalizacji zintegrowanego zarządzania transportem publicznym w samorządach lokalnych wchodzących w skład Metropolii Poznań. Projekt ten rozwiązuje zarówno szereg problemów użytkowników komunikacji publicznej (wspomniany już dostęp do biletów, jednolitej taryfy biletowej, informacji na temat funkcjonowania transportu) oraz samorządów lokalnych jako organizatorów transportu publicznego (spójny i zintegrowany system, obejmujący m.in. wybrane elementy systemów innych organizatorów transportu publicznego: np. kolej metropolitalna, regionalna komunikacja autobusowa, system parkingów Park&Ride). Z nowego rozwiązania będą mogli korzystać zarówno mieszkańcy Poznania, jak i gmin należących do Metropolii Poznań, w których obowiązuje system PEKA.

Opis projektu:

Projekt zakłada realizację następujących działań:

1. Zakup i montaż nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych i infrastruktury teleinformatycznej (kasowniki, autokomponenty w pojazdach, systemy obsługi transakcji płatności, systemy informacji pasażerskiej, serwery i oprogramowanie), niezbędnych do wdrożenia nowych e-usług publicznych w zakresie transportu publicznego.
2. Wprowadzenie ujednoczonego i spójnego systemu płatności za przejazdy środkami komunikacji publicznej, opartego na zaawansowanej technologii pozwalającej na rozliczanie przejazdów pasażerów za pomocą nośników identyfikacyjnych (np. karty płatnicze, smartfony czy karta PEKA).
3. Umożliwienie pasażerom dostępu do konta w systemie zapewniającym pełne zarządzanie dostępnymi funkcjonalnościami, w tym m.in. wgląd do rozliczenia kosztów przejazdu środkami transportu publicznego, za pomocą nowoczesnej aplikacji mobilnej.
4. Zapewnienie możliwości współpracy oraz integracji systemu PEKA z zewnętrznymi systemami poprawiającymi jakość usług w zakresie mobilności na obszarze Metropolii Poznań z uwzględnieniem systemów taryfowych innych organizatorów transportu publicznego.

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Orientacyjny koszt całkowity: 12 857 143 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **9 000 000 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 3 857 143 EUR

Beneficjenci:

Miasto Poznań

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych (szt.)

- Liczba podmiotów, które udostępniły informacje sektora publicznego/dane prywatne on-line (szt.)

Wskaźniki rezultatu:

- Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych (użytkownicy/rok)

Rodzaj naboru:

Tryb niekonkurencyjny

Projekty komplementarne:

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

P2. Adaptacja do zmian klimatu w Metropolii Poznań

P2.1. Adaptacja do zmian klimatu poprzez ochronę zasobów wodnych na obszarze Metropolii Poznań

Cel projektu:

Ochrona zasobów wodnych na terenie gmin Metropolii Poznań i rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury skutkujące zmniejszeniem zagrożenia powodzią i suszą

Projekt ma wielowymiarowy charakter i wieloaspektowe znaczenie. Realizuje kilka celów jednocześnie:

- ma na celu ochronę zasobów wodnych;
- jest elementem stabilizacji mikroklimatu i zachowania wysokiego poziomu bioróżnorodności;
- poprawia bilans wodny gmin Metropolii Poznań, mający znaczenie dla bezpieczeństwa wodnego i zdrowotnego;
- zmniejsza zagrożenie związane z powodzią (od strony rzek, jak i z powodu deszczy nawalnych);
- zmniejsza zagrożenie suszą;
- poprawia warunki rozwoju gospodarczego, szczególnie dla sektorów uzależnionych od wody (np. rolnictwo, usługi);
- zmniejsza liczbę i skalę tzw. *miejskich wysp ciepła*.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Realizacja projektu wynika z konieczności podejmowania wielowymiarowych działań ukierunkowanych na ochronę zasobów wodnych w związku z narastającymi i coraz bardziej wyczuwalnymi zmianami klimatycznymi. Metropolia Poznań położona w centralnej części województwa wielkopolskiego, znajduje się w strefie klimatycznej charakteryzującej się widocznymi i wyczuwalnymi zmianami m.in.: wzrostem średnich temperatur, zwiększoną liczbą dni upalnych, pogarszającym się bilansem wodnym (skutkującym różnej skali suszami) oraz zwiększającą się liczbą i skalą powodzi spowodowanych deszczami nawalnymi.

Zmiana struktury opadów atmosferycznych charakteryzuje się obecnie wydłużeniem okresów bezopadowych, a jednocześnie znaczną intensyfikacją opadów wraz z wydłużającym się okresem ich występowania. Przynosi ona konsekwencje hydrologiczne m.in. w zmianie reżimu odpływu rzek i przebiegu ekstremalnych zjawisk hydrologicznych, jakimi są powodzie. Na obszarze Metropolii Poznań zwiększa się ich częstotliwość, przebieg i gwałtowność –obok rzecznych, są to powodzie i podtopienia wywołane deszczami nawalnymi (zwane powodziami błyskawicznymi).

Z kolei wzrost poziomu temperatur powierzchniowych, który w pewnych miejscach przyjmuje postać tzw. *miejskich wysp ciepła*, powoduje dyskomfort zamieszkiwania, zwiększając skalę chorób i zgonów (zwłaszcza w odniesieniu do osób najstarszych i najmłodszych). Sytuacja ta

stwarza problemy związane z dostępnością do wody i generuje konflikty na tle gospodarczym, np. w sektorze gospodarki rolnej i leśnej.

Zatem ochrona zasobów wodnych – jednego z najbardziej wrażliwych komponentów środowiska – jest jednym z najpilniejszych wymogów rozwojowych gmin, tworzących Metropolię Poznań.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Projekt jest nakierowany na działania zmniejszające deficyt wody i zmniejszanie problemów związanych z zachowaniem zasobów wodnych na terenie gmin Metropolii Poznań. Zatem obejmuje zagadnienie mające strategiczne znaczenie dla bezpieczeństwa wodnego, zdrowotnego i gospodarczego Metropolii Poznań. Realizacja projektu na obszarze całej Metropolii Poznań gwarantuje kompleksowe podejście samorządów do spraw ochrony zasobów wodnych na tym terenie, a także pozwala osiągnąć efekt w skali makro. O zintegrowanym charakterze decyduje fakt, że projekt rozwiązuje problemy wykraczające poza granice administracyjne poszczególnych gmin, a jego realizacja na tak dużą skalę przyniesie znaczny efekt środowiskowy. Niniejszy projekt skutkuje ponadlokalnym oddziaływaniem i zachęca samorządy do działania ponadlokalnego. Potencjalny efekt ekologiczny zostanie osiągnięty w skali poszczególnych gmin, które realizują poszczególne elementy projektu, a skumulowany na poziomie Metropolii Poznań.

Opis projektu:

Typ I. Wsparcie małej retencji wodnej i rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury

Projekt zakłada realizację następujących działań:

1. Rozwój zintegrowanych i kompleksowych działań adaptacyjnych do zmian klimatu poprzez wsparcie retencji wodnej i gospodarowania wodami opadowymi z preferencją dla rozwiązań naturalnych, jak również nakierowanych na ochronę istniejących naturalnych rezerwuarów wody i ujęć wody pitnej.
2. Ochrona istniejących obszarów podmokłych, mokradeł i torfowisk, jako naturalnych regulatorów stosunków wodnych.
3. Rozwój i poprawa zielono-niebieskiej infrastruktury, w tym zielonych korytarzy ułatwiających przewietrzanie obszarów zurbanizowanych oraz parków stanowiących naturalne obszary retencyjne i stabilizujące mikroklimat.
4. Działania polegające na *rozszczelnianiu* powierzchni miast (m.in. ekoparki, ogrody botaniczne, ogrody deszczowe, parki kieszonkowe, stawy retencyjne, niecki i rowy nieretencyjne).
5. Działania eliminujące i ograniczające skalę zjawiska tzw. *miejskich wysp ciepła*.
6. Budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej, służących zmniejszeniu skutków susz i powodzi.
7. Udrożnienie dopływów do zbiorników retencyjnych (jako element projektu).
8. Elementy małej architektury np. ławki, oświetlenie, place zabaw (jako element projektu).
9. Poprawa świadomości ekologicznej i klimatycznej poprzez edukację szkolną i pozaszkolną (jako element projektu).
10. Działania sprzyjające neutralności klimatycznej, w tym w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania energii z odnawialnych źródeł (jako element projektu).

Niedopuszczalne jest finansowanie w ramach projektów działań przyczyniających się do rozwoju, wzrostu lub utrzymania gatunków inwazyjnych oraz wprowadzania do środowiska gatunków obcych i inwazyjnych.

Typ II. Magazynowanie deszczówki

Projekt zakłada realizację następujących działań:

1. Budowa, rozwój i modernizacja systemów deszczowych do zatrzymywania i wykorzystywania wód opadowych.
2. Zakup materiałów, montaż oraz budowa ogrodowych systemów deszczowych do zatrzymywania i wykorzystywania wód opadowych w miejscu jego powstania - naziemnego lub podziemnego zbiornika na wodę opadową.
3. Budowa i rozwój ogrodów deszczowych w gruncie.
4. Montaż, budowa, modernizacja i usprawnienie systemu pojemników, studni i/lub muld chłonnych.
5. Zakup materiałów i prace służące modernizacji i usprawnieniu istniejących systemów deszczowych oraz ich montaż.

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Typ I

Orientacyjny koszt całkowity: 37 367 783 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **26 157 448 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 11 210 335 EUR

Typ II

Orientacyjny koszt całkowity: 2 437 143 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **1 706 000 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 731 143 EUR

Beneficjenci:

Typ I Stowarzyszenie Metropolia Poznań, samorzady wchodzące w skład Stowarzyszenia Metropolii Poznań wskazane na liście projektów, która jest załącznikiem nr 1 do Strategii ZIT

Typ II jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki im podległe

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu (ha)
- Pojemność obiektów małej retencji (m³)

Wskaźniki rezultatu:

- Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (osoby)
- Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury (osoby)
- Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów) (osoby)

Rodzaj naboru:**Typ I** Tryb niekonkurencyjny**Typ II** Tryb konkurencyjny**Projekty komplementarne:**

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

W **obszarze adaptacji do zmian klimatu** możliwe będzie dofinansowanie projektów w ramach **programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027** (FEnIKS 2021-2027) w ramach *celu szczegółowego 2.4 Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego* w Priorytecie I: *Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności* oraz Priorytecie II: *Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR*. Środki rozdysponowywane będą w trybie konkurencyjnym, a realizacja zgłoszonych projektów będzie zależała od wyników naborów.

W ramach Programu FEnIKS 2021-2027 w Działaniu 1.2 *Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu* planuje się zgłoszenie następujących projektów:

- **Tytuł projektu:** Kompleksowe zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenie zlewni Bogdanki.
Beneficjent: Aquanet S.A.
- **Tytuł projektu:** Zwiększenie potencjału retencji w pozostałych zlewniach Poznania wraz z odciążeniem istniejących systemów odprowadzania wód opadowych, poprawa stanu środowiska.
Beneficjent: Aquanet S.A.
- **Tytuł projektu:** Renaturyzacja istniejących i historycznych cieków naturalnych.
Beneficjent: Aquanet S.A.
- **Tytuł projektu:** Retencja w lasach - zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach lasów z kanalizacji deszczowej, powierzchni uszczelnionych oraz z cieków naturalnych i rowów.
Beneficjent: Aquanet S.A.

P3. Zrównoważona mobilność miejska w Metropolii Poznań

Cel projektu:

Zwiększenie integracji poszczególnych komponentów systemu transportowego oraz wzrost konkurencyjności transportu zbiorowego, skutkujące zmniejszeniem emisji CO₂ i poprawą stanu środowiska przyrodniczego

Cel osiągnięty zostanie poprzez rozbudowę (uzupełnienie) systemu węzłów przesiadkowych, które będą integrować różne formy transportu indywidualnego z transportem zbiorowym. Istotna będzie również realizacja komponentu rowerowego projektu, w szczególności integracja transportu zbiorowego z transportem rowerowym, będącym formą transportu indywidualnego. Kluczowe znaczenie będzie miało oparcie publicznego transportu zbiorowego na systemach transportu szynowego, w tym Poznańskiej Kolei Metropolitalnej i sieci tramwajowej oraz zwiększenie spójności sieci rowerowej poprzez realizację elementów sieci metropolitalnej. Lokalizacja parkingów rowerowych przy zintegrowanych węzłach przesiadkowych wraz z budową elementów liniowej infrastruktury rowerowej pozwoli na zwiększenie stopnia dostępności publicznego transportu zbiorowego oraz zasięgu ich oddziaływania.

Wszystkie ww. działania będą sprzyjać zmianie zachowań transportowych mieszkańców Metropolii Poznań, w tym rezygnacji z indywidualnego transportu samochodowego na rzecz transportu zbiorowego lub rowerowego. Realizacja projektu wpłynie ponadto na redukcję zatłoczenia komunikacyjnego, szczególnie w mieście Poznań, co przełoży się także na poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Potrzeba realizacji projektu jest pochodną identyfikacji głównych problemów funkcjonowania systemu publicznego transportu zbiorowego oraz rowerowego w Metropolii Poznań. Kluczowym wyzwaniem koniecznym do realizacji w celu poprawy funkcjonowania transportu zbiorowego jest wzmocnienie stopnia integracji różnych systemów tworzących transport zbiorowy. Zatem, aby integracja w wymiarze przestrzennym mogła się dokonać konieczne są inwestycje mające na celu rozbudowę istniejącej infrastruktury, niezbędnej w kontekście uspołnienienia i integracji systemu. Z tego też względu projekt zakłada rozbudowę infrastruktury transportu zbiorowego poprzez budowę zintegrowanych węzłów przesiadkowych wraz z niezbędną infrastrukturą oraz rozbudowę już istniejących węzłów. Istotne są też działania prowadzące do poprawy funkcjonowania systemu w kontekście jego organizacji i zarządzania.

W ramach transportu rowerowego, kluczowe jest zapewnienie zwiększonego dostępu do zintegrowanych węzłów przesiadkowych poprzez rozbudowę odpowiedniej infrastruktury. Konieczne są również inwestycje w takie elementy liniowej infrastruktury rowerowej, które zwiększą spójność istniejącej obecnie sieci. Działania takie powinny uwzględniać również aspekt bezpośredniości dróg rowerowych, podnosić wygodę użytkownika infrastruktury, dbać o poziom bezpieczeństwa niechronionych użytkowników ruchu i być dla nich atrakcyjnymi.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Projekt w pełni realizuje założenia narzędzia interwencji ZIT, które zostało stworzone z myślą o integracji jednostek tworzących Miejskie Obszary Funkcjonalne zarówno w ujęciu

przestrzennym, jak i funkcjonalnym. Realizacja projektu ma na celu rozwiązanie problemów transportowych o zasięgu ponadlokalnym, co wpłynie także na wzmocnienie potencjału obszaru w wymiarze społecznym, czy gospodarczym. Integracja systemów transportowych w wymiarze przestrzennym i taryfowo-organizacyjnym powinna skutkować zmianą zachowań i preferencji transportowych mieszkańców całego obszaru funkcjonalnego, jednocześnie wzmacniając powiązania społeczno-gospodarcze jednostek chociażby w kontekście dojazdów do pracy czy szkół (przemieszczenia obligatoryjne), a także dostępu do usług (przemieszczenia fakultatywne). Działania, pomimo że w części realizowane punktowo (węzły przesiadkowe, sieci transportowe), będą miały przełożenie na cały łańcuch powiązań transportowych, obejmujących obszar wielu jednostek w ramach metropolii i w ten sposób przyczynią się do większego stopnia integracji w ramach obszaru. Rezultatem projektu będzie nie tylko rozbudowa systemu węzłów przesiadkowych oraz sieci dróg rowerowych w wymiarze metropolitalnym, który będzie dostępny dla wszystkich mieszkańców Metropolii Poznań i pozostałych jego użytkowników, ale też zwiększenie oferty przewozowej, co przełoży się na wyższy poziom rozwoju społecznego czy gospodarczego obszaru.

Opis projektu:

Głównym zadaniem w ramach projektu będzie rozbudowa infrastruktury transportowej, której celem jest poprawa integracji przestrzennej w ramach publicznego transportu zbiorowego. W tym celu planuje się realizację działań, które prowadzić będą do uspołnienienia sieci transportowej i rozbudowy systemu zintegrowanych węzłów przesiadkowych w Metropolii Poznań, w ramach których będzie istniała możliwość zmiany środków transportu zarówno w ramach systemów publicznego transportu zbiorowego, jak i w relacji z transportem indywidualnym, w tym także rowerowym. Zakres interwencji obejmuje także kwestie poprawy stopnia integracji w wymiarze organizacyjnym i taryfowym, których znaczenie w kontekście rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego oraz poprawy jego dostępności i konkurencyjności jest istotne.

Preferowanym kierunkiem działania będzie budowa/rozbudowa elementów infrastruktury w powiązaniu z transportem szynowym (siecią kolejową i/lub tramwajową) oraz projekty zachowujące spójność sieci dróg rowerowych i ścieżek rowerowych. Planowane działania powinny wpłynąć na wzmocnienie stopnia integralności obszaru oraz zachęcić mieszkańców obszaru do rezygnacji z indywidualnych form transportu na rzecz niskoemisyjnego transportu zbiorowego lub rowerowego, co istotnie zmniejszy liczbę samochodów osobowych wykorzystywanych do codziennych dojazdów do miasta, a tym samym ograniczy emisję spalin na obszarze Metropolii Poznań.

W ramach projektu przewiduje się realizację działań polegających w szczególności na:

1. Rozbudowie istniejących zintegrowanych węzłów przesiadkowych, której celem jest poprawa ich funkcjonalności i dostępności.
2. Tworzeniu nowych zintegrowanych węzłów przesiadkowych w oparciu o istniejącą sieć przystanków kolejowych i tramwajowych.
3. Budowie nowych węzłów przesiadkowych wokół planowanych stacji i przystanków kolejowych i tramwajowych, których powstanie wynika z potrzeby poprawy integracji systemów transportowych w wymiarze przestrzennym.
4. Rozbudowie istniejącego systemu taryfowego w publicznym transporcie zbiorowym, której celem jest zwiększenie stopnia integracji poszczególnych systemów transportowych.

5. Budowie lub rozbudowie węzłów przesiadkowych w transporcie autobusowym o zasięgu metropolitalnym i regionalnym (dotyczy organizatorów publicznego transportu zbiorowego o zasięgu regionalnym).
6. Zakupie taboru autobusowego, którego zadaniem będzie obsługa transportowa istniejącego lub planowanego węzła przesiadkowego.
7. Rozbudowie istniejącego układu dróg rowerowych w celu lepszego połączenia istniejących bądź nowotworzonych węzłów przesiadkowych z ich bezpośrednim i dalszym sąsiedztwem.
8. Zwiększaniu stopnia spójności systemu tras rowerowych poprzez budowę brakujących odcinków sieci metropolitalnej.
9. Działaniach informacyjno-promocyjnych i edukacyjnych (jako obowiązkowy element projektu).

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Orientacyjny koszt całkowity: 83 013 041 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **58 109 129 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 24 903 912 EUR

Beneficjenci:

Stowarzyszenie Metropolia Poznań, samorzady wchodzące w skład Stowarzyszenia Metropolii Poznań wskazane na liście projektów, która jest załącznikiem nr 1 do Strategii ZIT

Wskaźniki:

Wskaźnik produktu:

- Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych (szt.)
- Wspierana infrastruktura rowerowa (km)
- Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (osoby)

Wskaźnik rezultatu:

- Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (użytkownicy/rok)
- Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego (użytkownicy/rok)
- Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO₂/rok)

Rodzaj naboru:

Tryb niekonkurencyjny

Projekty komplementarne:

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

W ramach programu Priorytetu III Transport miejski programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS 2021-2027) dla MOF Poznania na projekty publicznego transportu miejskiego została przeznaczona pula środków w wysokości **450 000 000 PLN** (cel szczegółowy 2.8 *Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej*). Wytypowane

projekty będą realizowane w trybie niekonkurencyjnym i poza obowiązkiem ujęcia ich w Strategii ZIT powinny wynikać z obowiązującego Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP).

Projekty komplementarne zaplanowane do realizacji i mieszczące się w przyznanej alokacji to:

- **Tytuł projektu:** Budowa węzłów przesiadkowych w rejonie stacji kolejowych na terenie Poznania w związku z rozwojem obwodnicy towarowej jako etap rozwoju Szybkiej Kolei Miejskiej
Beneficjent: Miasto Poznań, Powiat Poznański, Gmina Suchy Las, Gmina Swarzędz, Gmina Czerwonak
Szacunkowa kwota dotacji: 175 mln PLN
W ramach obwodowej kolei II etapu konieczne będzie sfinansowanie budowy przystanków kolejowych i węzłów przesiadkowych: Poznań Druskienicka, Poznań Jeżyce, Poznań Grudzieniec, Poznań Hetmańska, Poznań Pokrzywno, Poznań Bogucin i Poznań Główny.
- **Tytuł projektu:** Rozwój czystego transportu miejskiego – inwestycje w tabor tramwajowy MPK Poznań Sp. z o.o.
Beneficjent: MPK Poznań Sp. z o.o.
Szacunkowa kwota dotacji: 175 mln PLN
- **Tytuł projektu:** Program Centrum – etap II – budowa trasy tramwajowej wraz z uspokojeniem ruchu samochodowego w ulicy Ratajczaka – faza II
Beneficjent: Miasto Poznań
Szacunkowa kwota dotacji: 100 mln PLN

Projekty komplementarne rezerwowe niemieszczące się w przyznanej alokacji to:

- **Tytuł projektu:** Budowa trasy tramwajowej na Naramowice w Poznaniu – etap II
Beneficjent: Miasto Poznań
- **Tytuł projektu:** Budowa trasy tramwajowej na os. Kopernika w Poznaniu
Beneficjent: Miasto Poznań
- **Tytuł projektu:** Budowa trasy tramwajowej do stacji Poznań Wschód w Poznaniu
Beneficjent: Miasto Poznań
- **Tytuł projektu:** Przebudowa torowiska tramwajowego na ul. 28 Czerwca 1956 na odcinku od ul. Krzyżowej do ul. Hetmańskiej w Poznaniu
Beneficjent: Miasto Poznań
- **Tytuł projektu:** Integracja węzła przesiadkowego Poznań Naramowice z transportem publicznym
Beneficjent: Miasto Poznań

P4. Edukacja dla przyszłości w Metropolii Poznań

P4.1 Wspieranie rozwoju uczniów oraz wzmacnianie kompetencji dydaktycznych i wychowawczych nauczycieli w szkołach kształcenia ogólnego Metropolii Poznań

Cel projektu:

Wspieranie rozwoju kompetencji, umiejętności, uzdolnień i zainteresowań uczniów w szkołach kształcenia ogólnego, w tym poza edukacją formalną; oraz wzmacnianie kwalifikacji, kompetencji i wiedzy nauczycieli

Cel ten realizowany będzie na poziomie szkół o profilu ogólnym różnych typów (podstawowych i ponadpodstawowych). Projekt skierowany jest do uczniów szkół kształcenia ogólnego oraz do nauczycieli, a jego realizacja przyczyni się również do wzmocnienia relacji szkoła-nauczyciele-uczniowie-rodzice. Działania realizowane w ramach poszczególnych projektów będą zależały od zdiagnozowanych potrzeb danej szkoły.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Realizacja projektu ściśle wynika z wniosków przedstawionych w części diagnostycznej i zakłada wspieranie uczniów osiągających słabsze wyniki edukacyjne, ale także uczniów najzdolniejszych, w szczególności tych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej, poprzez holistyczne wspieranie ich rozwoju. Wyniki edukacyjne uczniów Metropolii Poznań (egzamin ósmoklasisty z przedmiotów obowiązkowych) są najniższe z matematyki i dla tego przedmiotu są niższe od średniej krajowej (w 2021 r. wskaźnik dla Metropolii Poznań był niższy o 4 p.p. od średniej krajowej). Biorąc pod uwagę profil lokalnego rynku pracy, na którym odczuwa się deficyt pracowników z branży informatycznej, warto promować kierunki kształcenia związane z matematyką i informatyką wśród uczniów. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na obszarze Metropolii Poznań potwierdziły konieczność podnoszenia kwalifikacji i kompetencji wychowawczych i dydaktycznych nauczycieli.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Projekt ma przyczynić się przede wszystkim do poprawy jakości edukacji oraz przygotowania uczniów do zaplanowania własnej kariery zawodowej, ale także do wzmocnienia kompetencji dydaktycznych i wychowawczych nauczycieli. Dzięki objęciu wsparciem dużej liczby placówek z obszaru MOF Poznania będzie możliwe uzyskanie efektu synergii związanego ze wzrostem jakości kształcenia na poziomie ogólnym w Metropolii Poznań. Ponadto oddziaływanie szkół ponadpodstawowych kształcenia ogólnego znacznie wykracza poza obszar jednej gminy, zatem efekt oddziaływania tego projektu będzie szeroki i przyczyni się do podniesienia jakości edukacji na szerszym obszarze.

Opis projektu*:

Projekt zakłada realizację następujących działań:

1. Dodatkowe zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, w tym innowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, matematycznych, cyfrowych, w obszarze sztucznej inteligencji, a także wdrażanie aktywizujących i nowoczesnych metod nauczania (indywidualnych i grupowych). Realizowanie zajęć przygotowujących do startu w konkursach i olimpiadach.
2. Organizowanie konkursów, ogólnodostępnych wydarzeń popularno-naukowych, wykładów i warsztatów otwartych itp., mających na celu popularyzowanie wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych kompetencji kluczowych, w tym innowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, matematycznych, cyfrowych, w obszarze sztucznej inteligencji.
3. Wsparcie w zapewnianiu dostępności uczniom ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami, poprzez doposażanie i dostosowanie obiektów zgodnie ze standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027, podnoszenie kompetencji kadr, usług asystenckich dla uczniów i inne działania sprzyjające aktywizacji tym osobom.
4. Realizacja działań więziotwórczych szkoły m.in. w zakresie wzmocnienia relacji szkoła-nauczyciele-rodzice-uczniowie oraz działań służących tworzeniu warunków dla współpracy i realizacji działań społecznych i obywatelskich, prozdrowotnych, proekologicznych, antydyskryminacyjnych, profilaktyczno-wychowawczych, poprawie dostępu do wsparcia edukacyjno-specjalistycznego oraz poprawy sytuacji uczniów w niekorzystnej sytuacji oraz działania na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych.
5. Wsparcie nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych w ramach szkoleń, kursów, studiów podyplomowych, dotyczących podwyższenia kompetencji/kwalifikacji w zakresie wykonywanej pracy dydaktycznej z uczniami.
6. Realizacja działań społeczno-wychowawczych (w tym eko-edukacja oraz działania antydyskryminacyjne).
7. Wzmacnianie wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego w szkołach kształcenia ogólnego: orientacji zawodowej (klasy I-VI) i doradztwa zawodowego (klasy VII-VIII, licea ogólnokształcące).
8. Wspieranie rozwoju uczniów w zakresie kształtowania postaw prozdrowotnych, w tym wspieranie aktywności fizycznej i wiedzy na temat zdrowego trybu życia.

Działania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego powinny uwzględniać perspektywy płci, równość szans i promocję kierunków STEM – obszarów kształcenia, przez które wiedzie najkrótsza droga do kariery w nauce i technice.

* Każdy projekt złożony w naborze powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków zintegrowania:

1. jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej;
2. deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. np.: objęcie wsparciem mieszkańców co najmniej 2 gmin obszaru funkcjonalnego.

Poprawa jakości edukacji w szkołach kształcenia ogólnego powinna uwzględniać wymagania stawiane przez nowoczesną, zieloną gospodarkę i potrzeby rynku pracy.

W celu uniknięcia podwójnego finansowania zapewniony zostanie brak pokrywania się planowanych działań z realizacją wsparcia m.in. ministerstwa ds. edukacji w tym zakresie, w ramach KPO oraz z innymi działaniami realizowanymi na poziomie programów krajowych.

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Orientacyjny koszt całkowity: 1 610 941 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **1 127 659 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 483 282 EUR

Beneficjenci:

Jednostki samorządu terytorialnego z MOF Poznania, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki im podległe, organizacje społeczne (w charakterze partnera)

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty, prowadzących kształcenie ogólne, objętych wsparciem (osoby)
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem (podmioty)
- Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem (osoby)

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby)

Rodzaj naboru:

Tryb konkurencyjny

Projekty komplementarne:

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

Projekty planowane do realizacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 wskazane jako przedsięwzięcia priorytetowe w Kontrakcie Programowym dla Województwa Wielkopolskiego to:

- **Tytuł projektu:** Czas zawodowców dla Wielkopolski
Beneficjent: Samorząd Województwa Wielkopolskiego – Departament Edukacji i Nauki
- **Tytuł projektu:** Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2030
Beneficjent: Samorząd Województwa Wielkopolskiego – Departament Edukacji i Nauki

P4.2 Podnoszenie konkurencyjności i jakości szkolnictwa zawodowego na obszarze Metropolii Poznań

Cel projektu:

Podnoszenie konkurencyjności i jakości szkolnictwa zawodowego na obszarze Metropolii Poznań oraz jego dostosowanie do potrzeb rynku pracy

Cel ten realizowany będzie poprzez objęcie wsparciem uczniów, podnoszenie ich kwalifikacji i kompetencji zawodowych oraz umiejętności przekrojowych, jak i kadry pedagogicznej oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu w zakresie wzmacniania ich kwalifikacji i kompetencji. Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia popularności kierunków technicznych i zawodowych wśród uczniów oraz udoskonalenia wiedzy i umiejętności kadry dydaktycznej m.in. w kontekście posługiwania się nowoczesnymi technologiami. Efekty realizacji projektu są długofalowe, przejawiać się będą w zwiększeniu konkurencyjności absolwentów techników i szkół branżowych na rynku pracy, podniesieniu jakości życia mieszkańców, rozwoju nowoczesnej, cyfrowej, kreatywnej i zielonej gospodarki oraz umacnianiu specjalizacji gospodarczej obszaru.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Realizacja projektu ma charakter ciągły, ze względu na dynamicznie zachodzące procesy społeczno-gospodarcze na obszarze Metropolii Poznań, a co za tym idzie, konieczność nieustannego dostosowywania kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy i profilu lokalnej gospodarki. Proponowany zakres interwencji ściśle wynika z wniosków przedstawionych w części diagnostycznej. Przedsiębiorcy z obszaru Metropolii Poznań wskazują na problemy związane z niedoborem pracowników niższych szczebli, ale też specjalistów, podkreślając konieczność poprawy kompetencji społeczno-zawodowych wśród uczniów. Ponadto przedsiębiorcy wskazują również, że istotne jest nie tylko formalne wykształcenie, ale doświadczenie zawodowe nowego pracownika. Pomimo tego, że najczęściej wybieranym zawodem w technikum przez absolwentów szkół podstawowych w Metropolii Poznań jest zawód technika informatyka, konieczne jest wspieranie kompetencji matematycznych, informatycznych, cyfrowych uczniów tego obszaru, co potwierdzają relatywnie niskie wyniki uzyskiwane przez uczniów na egzaminach z matematyki. Przygotowanie uczniów do podejmowania pracy w zawodzie wymaga przyjęcia stałego systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli szkolnictwa zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu, w ścisłym powiązaniu z lokalnym środowiskiem pracodawców. Istotna jest także rola doradztwa zawodowego w wyborze ścieżki zawodowej przez ucznia.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Projekt ma przyczynić się do podnoszenia konkurencyjności i jakości szkolnictwa zawodowego poprzez podjęcie skoordynowanych działań skierowanych do uczniów, nauczycieli i doradców zawodowych. Wdrożenie projektu wymaga zbudowania szeroko rozumianego partnerstwa pomiędzy dyrektorami szkół, placówkami kształcenia zawodowego, nauczycielami, uczniami, a także organami prowadzącymi szkoły zawodowe i przedsiębiorcami lokalnymi. Skierowane do poszczególnych beneficjentów działania finalnie przyczynią się do osiągnięcia wspólnego rezultatu, którym jest wzmocnienie potencjału szkolnictwa zawodowego na obszarze Metropolii

Poznań. Oddziaływanie szkół zawodowych znacznie wykracza poza obszar jednej gminy, więc efekt oddziaływania tego projektu będzie szeroki i przyczyni się do podniesienia jakości edukacji zawodowej na obszarze Metropolii Poznań.

Opis projektu*:

Projekt zakłada realizację następujących działań:

1. Realizacja kompleksowych programów rozwoju szkół, obejmujących m.in. rozwój kompetencji kluczowych m.in dla rozwoju zielonych gałęzi gospodarki, cyfryzację edukacji, realizację działań społeczno-wychowawczych.
2. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji zawodowych uczniów poprzez staże u pracodawców, szkolenia specjalistyczne, kursy edukacyjne, wzbogacone oferty dodatkowych zajęć specjalistycznych, językowych, matematyczno-informatycznych, wycieczki edukacyjne etc.
3. Wzmocnienie doradztwa edukacyjno-zawodowego dla młodzieży, w ścisłym odniesieniu do profilu lokalnej gospodarki i potrzeb rynku pracy.
4. Podnoszenie kompetencji uczniów w zakresie nabywania umiejętności przekrojowych ważnych w życiu zawodowym, takich jak: elastyczność, zdolności adaptacyjne w pracy i gotowość do zmian, przedsiębiorczość oraz współpraca w różnorodnym środowisku itp.
5. Wspieranie uczniów w przygotowaniach do egzaminu zawodowego.
6. Doskonalenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych nauczycieli kształcenia zawodowego, doradców zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu poprzez studia podyplomowe, szkolenia tematyczne, kursy, szkolenia branżowe u pracodawców i e-learning.
7. Wzmocnienie współpracy szkół z pracodawcami.
8. Rozwój sieci LAN lub jej przeprojektowanie w szkole poprzez doposażenie sal i pracowni w sprzęt oraz nowe technologie i zastąpienie dotychczasowych urządzeń sieciowych nowymi. Zakup sprzętu umożliwi korzystanie z nowoczesnych technologii (np. monitory multimedialne, sprzęt ClassVR, tablice interaktywne itp.).
9. Wsparcie w zapewnianiu dostępności uczniom ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami, poprzez doposażanie i dostosowanie obiektów zgodnie ze standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027, podnoszenie kompetencji kadr, usług asystenckich dla uczniów i inne działania sprzyjające aktywizacji tym osobom.
10. Wspieranie rozwoju uczniów w zakresie kształtowania postaw prozdrowotnych, w tym wspieranie aktywności fizycznej i wiedzy na temat zdrowego trybu życia.

W celu uniknięcia podwójnego finansowania zapewniony zostanie brak pokrywania się planowanych działań z realizacją wsparcia m.in. ministerstwa ds. edukacji w tym zakresie, w ramach KPO oraz z innymi działaniami realizowanymi na poziomie programów krajowych.

* Każdy projekt złożony w naborze powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków zintegrowania:

1. jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej;
2. deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. np.: objęcie wsparciem mieszkańców co najmniej 2 gmin obszaru funkcjonalnego.

Ponadto zapewniona zostanie komplementarność z projektami strategicznymi tj. Czas zawodowców dla Wielkopolski i Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2030.

Działania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego powinny uwzględniać perspektywy płci, równość szans i promocję kierunków STEM– obszarów kształcenia, przez które wiedzie najkrótsza droga do kariery w nauce i technice.

Poprawa jakości edukacji w ramach szkolnictwa zawodowego powinna uwzględniać wymagania stawiane przez nowoczesną, zieloną gospodarkę i potrzeby rynku pracy.

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Orientacyjny koszt całkowity: 1 610 943 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **1 127 660 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 483 283 EUR

Beneficjenci:

Jednostki samorządu terytorialnego z MOF Poznania, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki im podległe, organizacje społeczne (w charakterze partnera)

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem (osoby)
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem (podmioty)
- Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem (osoby)
- Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich (osoby)

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby)

Rodzaj naboru:

Tryb konkurencyjny

Projekty komplementarne:

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

Projekty planowane do realizacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 wskazane jako przedsięwzięcia priorytetowe w Kontrakcie Programowym dla Województwa Wielkopolskiego to:

- **Tytuł projektu:** Czas zawodowców dla Wielkopolski
Beneficjent: Samorząd Województwa Wielkopolskiego – Departament Edukacji i Nauki
- **Tytuł projektu:** Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2030
Beneficjent: Samorząd Województwa Wielkopolskiego – Departament Edukacji i Nauki

P4.3 Centrum Dialogu – wsparcie uczniów i ich rodziców oraz nauczycieli szkół z terenu MOF Poznania

Cel projektu:

Rozwój kompetencji, umiejętności, uzdolnień i zainteresowań uczniów poza edukacją formalną; Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Projekt przewiduje realizację zadań dotyczących szeroko pojętego wsparcia i rozwoju kompetencji kluczowych na terenie MOF Poznania, w tym społecznych i kreatywnych, a także wsparcia poradni psychologiczno-pedagogicznych z terenu Poznania. Świadczone usługi w sposób kompleksowy będą obejmowały potrzeby uczestników, koncentrując się na rozwoju ich kompetencji społecznych oraz likwidując deficyty. Planowane działania mają też na celu aktywizację zainteresowań uczniów. Projekt będzie skierowany do uczniów VII i VIII klas szkół podstawowych i uczniów szkół ponadpodstawowych (ogólnych i zawodowych), a także ich rodziców i nauczycieli. Usługi będą świadczone w sposób ponadlokalny na terenie MOF Poznania m.in. dzięki zaangażowaniu w formule partnerstwa organizacji pozarządowej/pozarządowych.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Z badań prowadzonych na zlecenie Rzecznika Praw Dziecka w 2021 r. wynika, że 14% uczniów w Polsce wymaga interwencji związanych z funkcjonowaniem psychicznym. Autorzy badania EZOP II szacują, że spośród dzieci, które potrzebują opieki psychologicznej lub psychiatrycznej, tylko mniej niż 20% jest nią objętych w ramach świadczeń NFZ. Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży powinna być wieloaspektowa i wielotorowa, szczególnie ważna jest profilaktyka zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzona w odniesieniu do rodziców i dzieci a także wczesna diagnoza i działania terapeutyczne przeciwdziałające eskalacji problemów. Jednym z warunków koniecznych jest zapewnienie darmowej pomocy dostępnej niedaleko miejsca nauki lub miejsca zamieszkania. Na terenie Poznania funkcjonuje 9 poradni psychologiczno-pedagogicznych prowadzonych przez JST (w tym cztery w zespołach poradni). Zapotrzebowanie na wsparcie jest zdecydowanie większe - stąd długi czas oczekiwania na diagnozę i orzeczenia.

Projekt ma na celu zwiększenie szeroko pojętego wsparcia socjoterapeutycznego i psychologicznego dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych położonych na terenie Poznania, a także zapewnienie im zajęć rozwojowych, ułatwiających im start w dorosłe życie oraz kompensujących zagrożenia i deficyty. W wyniku jego realizacji nastąpi poprawa standardu wsparcia dla uczniów, borykających się z problemami natury psychicznej jak również tych, którzy są podatni na tego typu problemy. Projekt pomoże też rodzicom oraz nauczycielom zrozumieć obecne pokolenie, niwelując lukę międzypokoleniową. Będzie on dotyczył przede wszystkim wsparcia psychicznego, edukacji pozaszkolnej, polegającej na rozwoju kompetencji miękkich jak i własnych zainteresowań (poprzez np. zorganizowanie rozmów z ciekawymi ludźmi, warsztaty, spotkania z psychologiem itd.). Jednak nie będzie też zaniebyszał osób z zaburzeniami - przewidywane są zajęcia dla osób z autyzmem, które pozwolą na lepsze zrozumienie takich ludzi. W wyniku realizacji projektu polepszy się jakość życia uczestników - zamierzeniem projektodawcy jest wzrost socjalizacji uczniów, zjawiska tak potrzebnego po

okresie pandemii, a także identyfikacja i zmniejszenie lub wyeliminowanie problemów natury psychicznej. W ten sposób będą oni lepiej przygotowani do dorosłego życia, a ich rodzice oraz nauczyciele uzyskają wiedzę na temat efektywnego współdziałania z dziećmi.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Dzięki realizacji zaplanowanego projektu wsparcie otrzymają uczniowie zamieszkujący w gminach objętych ZIT, uczęszczający do szkół położonych na terenie Miasta Poznania. Pozwoli ono na likwidację nierówności i barier pomiędzy uczniami z różnych ośrodków, przykładowo dojeżdżających z mniejszych miejscowości. Miasto Poznań jest zdecydowanie największym ośrodkiem edukacyjnym w MOF Poznania. Na jego terenie znajduje się najwięcej szkół na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym, których uczniowie, wraz z rodzicami i nauczycielami, stanowią grupę docelową projektu. Wsparciem zostaną objęci uczniowie przynajmniej dwóch gmin z obszaru MOF Poznania, ale przewiduje się udział znacznie większej liczby gmin. Zgodnie z badaniem GUS pt. „Dojazdy uczniów do szkół zlokalizowanych w miastach wojewódzkich” w 2018 r. do Poznania dojeżdżało łącznie 10 195 osób mieszkających poza granicami Poznania, z czego najwięcej, w przypadku szkół podstawowych, z gmin Rokietnica, Komorniki, Kórnik, Dopiewo i Swarzędz, a w przypadku szkół ponadpodstawowych – z gmin Swarzędz, Luboń, Dopiewo, Czerwonak i Suchy Las.

Opis projektu:

Projekt zakłada realizację następujących działań:

1. Zaangażowanie psychologów lub pedagogów, którzy będą prowadzili z uczniami i ich opiekunami np. zajęcia socjoterapeutyczne, konsultacje psychologiczne, spotkania, trening umiejętności społecznych dla uczniów ze spektrum autyzmu,
2. Realizację zajęć psychoprofilaktycznych,
3. Diagnozy TUS,
4. Zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne dla uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych (ogólnych i zawodowych), nakierowanych na rozwój kompetencji kluczowych, w szczególności osobistych, społecznych i w zakresie uczenia się,
5. Sesje dialogu samorządów uczniowskich,
6. Organizację przez zatrudnione w projekcie osoby przestrzeni co-workingowej, strefy integracyjno-odpoczynkowej,
7. Organizację zajęć artystycznych, warsztatów, spotkań z ciekawymi ludźmi,
8. Warsztaty dla nauczycieli i rodziców z podniesienia świadomości na temat młodego pokolenia i jego potrzeb.

Ponadto w ramach projektu planuje się wsparcie na rzecz 9 poradni psychologiczno-pedagogicznych, działający na terenie miasta Poznania, dotyczące m. in.: podnoszenia kompetencji/kwalifikacji kadr, wdrażania programów wsparcia psychologicznego dla dzieci/młodzieży oraz ich rodziców/opiekunów prawnych, diagnostyka dzieci.

Planowany projekt będzie projektem partnerskim realizowanym z wybraną organizacją pozarządową lub organizacjami pozarządowymi, realizującymi działania wspierające uczniów, rodziców i nauczycieli na terenie MOF Poznania ukierunkowane m.in. na wzrost poziomu integracji oraz rozwój kompetencji kluczowych, w szczególności osobistych, społecznych i w zakresie uczenia się.

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Orientacyjny koszt całkowity: 2 857 143 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **2 000 000 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 857 143 EUR

Beneficjenci:

Miasto Poznań, organizacje społeczne (w charakterze partnera)

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem (osoby)
- Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem (osoby)
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem (podmioty)
- Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem (osoby)

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby)
- Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby)

Rodzaj naboru:

Tryb niekonkurencyjny

Projekty komplementarne:

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

P5. Zdrowe i aktywne społeczeństwo w Metropolii Poznań

P5.1 Poprawa ergonomii pracy w przedsiębiorstwach i instytucjach na terenie Metropolii Poznań

Cel projektu:

Wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy

Cel ten będzie realizowany poprzez poprawę ergonomii stanowisk pracy w przedsiębiorstwach i instytucjach z terenu Metropolii Poznań, w których występują czynniki negatywnie wpływające na zdrowie, a także poprzez podniesienie kompetencji pracowników oraz kadry zarządzającej z obszaru ergonomii pracy. Działania te mają przyczynić się do usprawnienia procedury wczesnej identyfikacji zagrożeń dzięki wdrożeniu programów naprawczych eliminujących/minimalizujących czynniki zagrażające zdrowiu, które pozwolą na utrzymanie zatrudnienia osób zagrożonych utratą pracy z powodu wieku lub stanu zdrowia (narażenie na choroby zawodowe, wypadki w pracy, niepełnosprawności), w tym osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Właściwa identyfikacja czynników szkodliwych oraz ich wpływu na osoby zatrudnione daje podstawę do prowadzenia odpowiedniej polityki w dziedzinie ergonomii i BHP oraz podejmowania działań profilaktycznych. Występujące w miejscu pracy czynniki szkodliwe, niebezpieczne i uciążliwe powodują zagrożenie dla zdrowia pracowników. W celu zwiększenia konkurencyjności na rynku, przez optymalizację wykorzystania zasobów ludzkich i materialnych, konieczne jest wdrażanie przez przedsiębiorstwa kompleksowych strategii zarządzania ergonomią pracy oraz podnoszenie wiedzy i świadomości na temat konieczności podejmowania działań zmierzających do poprawy środowiska pracy. W Polsce skala działań podejmowanych przez przedsiębiorstwa jest niewystarczająca. Biorąc pod uwagę procesy demograficzne zachodzące w Polsce starzenie się społeczeństwa jest kluczowym czynnikiem kształtującym sytuację na rynku pracy i powoduje konieczność przeformułowania celów zarządczych w organizacjach. Ważną gospodarczą konsekwencją spadku liczby ludności jest obniżenie liczby osób w wieku produkcyjnym, co będzie miało bezpośredni wpływ na dostępność pracowników na rynku pracy. Potencjalne rezerwy zatrudnienia będą w populacji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. Zmiany demograficzne wywrą silny wpływ na rynek pracy, a w planowaniu pełnego zatrudnienia istotną rolę odgrywać będzie ergonomia stanowisk pracy. Zarządzanie powinno uwzględniać odmienne wymagania wszystkich grup wiekowych pracowników, a pracodawcy powinni podejmować działania ukierunkowane na modyfikację stanowisk, rytmu i czasu pracy w celu dostosowania ich do możliwości pracownika, zmieniających się wraz z wiekiem. Wyzwania demograficzne stanowią podstawę do podejmowania działań profilaktycznych i prowadzenia odpowiedniej polityki w dziedzinie poprawy ergonomii pracy. Prawidłowa organizacja stanowisk pracy przyczynia się do lepszej wydajności, przedłużenia pracy dojrzałego personelu, podniesienia motywacji i zredukowania rutyny pracy oraz ograniczenia absencji chorobowej.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

W Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Poznania zlokalizowana jest największa liczba zakładów pracy w województwie. Skoordynowana interwencja w zakresie eliminacji czynników ryzyka niekorzystnie wpływających na zdrowie pracowników na terenie całej metropolii przyczyni się do rozwiązania wspólnych problemów rozwojowych tj. pomoże zmniejszyć deficyty na metropolitalnym rynku pracy oraz polepszy stan zdrowia mieszkańców w wieku produkcyjnym i zmniejszy presję na system ochrony zdrowia w ujęciu subregionalnym. Może to mieć kluczowe znaczenie w zakresie przeciwdziałania niekorzystnym skutkom procesów demograficznych, obserwowanych w niektórych częściach MOF (np. Poznań, Puszczykowo) oraz wpłynie na aktywizację zawodową osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Opis projektu*:

Projekt zakłada realizację następujących działań:

1. Przeprowadzenie audytów ergonomicznych stanowisk pracy (produkcyjnych i biurowych), pogłębiona analiza występowania niekorzystnych czynników zdrowotnych w miejscu pracy, identyfikacja zagrożeń i ocena ryzyka zawodowego przy wykorzystaniu aparatury pomiarowej.
2. Dostosowanie stanowisk pracy (produkcyjnych i biurowych) oraz wprowadzenie zmian organizacyjnych poprzez wdrożenie programów naprawczych zmniejszających/eliminujących czynniki negatywnie wpływające na zdrowie pracowników, w oparciu o raporty i analizy wynikające z audytów ergonomiczności.
3. Przeprowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla pracowników i kadry zarządzającej (wyłącznie jako element projektu).

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Orientacyjny koszt całkowity: 1 465 506 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **1 025 854 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 439 652 EUR

Beneficjenci:

Jednostki samorządu terytorialnego z MOF Poznania, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki im podległe, organizacje społeczne (w charakterze partnera)

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Liczba pracodawców objętych wsparciem dotyczącym poprawy środowiska pracy (podmioty)

* Każdy projekt złożony w naborze powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków zintegrowania:

1. jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej;
2. deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. np.: objęcie wsparciem mieszkańców co najmniej 2 gmin obszaru funkcjonalnego.

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/poprawy środowiska pracy podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie (osoby)

Rodzaj naboru:

Tryb konkurencyjny

Projekty komplementarne:

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

P5.2 Zintegrowane Centrum Opieki i Teleopieki w Metropolii Poznań

Cel projektu:

Zwiększenie dostępu do niektórych usług zdrowotnych i powiązanych z nimi usług społecznych

Cel zrealizowany zostanie poprzez utworzenie na terenie Metropolii Poznań Zintegrowanego Centrum Opieki i Teleopieki, obejmującego dwa typy usług: teleopiekę i usługi domowe. Dzięki działaniom w ramach projektu nastąpi zintegrowanie nowoczesnych rozwiązań informatycznych, tworzących system teleopieki oraz wsparcia zespołu specjalistów dla osób niesamodzielnych.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Szczególnie dużym wyzwaniem w obecnych czasach jest zwiększenie dostępu do niektórych usług zdrowotnych i powiązanych z nimi usług społecznych, w tym w środowisku lokalnym, zwłaszcza dla osób starszych, ale także dla osób z niepełnosprawnościami. W tym kontekście konieczne jest zwiększanie podaży świadczeń medycznych również realizowanych zdalnie, w tym telekonsultacji, telerehabilitacji, czy teleopieki. Dlatego tak ważne są inwestycje w nowoczesne formy świadczenia usług medycznych (telemedycyna, telerehabilitacja, teleopieka) mające na celu stopniowe odwrócenie piramidy świadczeń, a także poprawę dostępu do opieki na obszarach słabiej rozwiniętych gospodarczo i terenach wiejskich. Dzięki realizacji projektu dla pacjentów opieki długoterminowej stworzone zostaną warunki do zwiększonego dostępu do wysokiej jakości świadczeń, w tym świadczeń zdalnych (m.in. teleopieki) czy domowych.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Zintegrowane Centrum Opieki i Teleopieki powstanie na terenie jst wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Poznań. Dzięki temu ze wsparcia będą mogły skorzystać osoby niesamodzielne z terenu całej Metropolii, co ma szczególne znaczenie zwłaszcza dla osób zamieszkujących małe miejscowości o ograniczonym dostępie do tego typu usług, czy też tereny słabiej rozwinięte gospodarczo. Zintegrowane centrum dzięki ofercie teleopieki oraz usług domowych będzie odpowiadać w sposób kompleksowy na wspólne problemy mieszkańców Metropolii Poznań, a obszarowy charakter projektu pozwoli osiągnąć wspólny efekt w postaci zwiększonej dostępności do usług zdrowotnych i społecznych.

Opis projektu*:

W ramach projektu planuje się utworzenie Zintegrowanego Centrum Opieki i Teleopieki w ramach którego funkcjonują:

* Każdy projekt złożony w naborze powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków zintegrowania:

1. jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej;
2. deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. np.: objęcie wsparciem mieszkańców co najmniej 2 gmin obszaru funkcjonalnego.

1. **Centrum Teleopieki** oferujące teleopiekę świadczoną przez zespół teleasystentów. Usługa teleopieki przysługuje osobie niesamodzielnej lub z niepełnosprawnością, mieszkającej samotnie (wyjątek stanowią małżeństwa lub wspólnie zamieszkujący, z których jeden współmałżonek lub współzamieszkujący pozostaje bez kontaktu logicznego) lub przebywającej samej przez znaczną część dnia, która ze względu na stan zdrowia wymaga stałej opieki i monitorowania.
2. **Centrum Usług Domowych** obejmujące specjalistyczne usługi domowe dostosowane do potrzeb; wsparcie specjalistów, których zadaniem będzie m.in. kompleksowa ocena sytuacji i kondycji psychofizycznej danego uczestnika, co usprawni dalsze działania o charakterze opiekuńczym i medycznym. Przedsięwzięcia dodatkowo mogą obejmować wsparcie w ramach opieki wytchnieniowej.

W celu uniknięcia podwójnego finansowania zapewniony zostanie brak pokrywania się planowanych działań z innymi projektami dofinansowanymi w tym obszarze, w szczególności z projektami realizowanymi przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, w tym z projektem strategicznym pt. *Wielkopolskie telecentrum opieki*.

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Orientacyjny koszt całkowity: 5 213 379 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **3 649 365 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 1 564 014 EUR

Beneficjenci:

Miasto Poznań w partnerstwie z jednostkami samorządu terytorialnego z MOF Poznania, organizacje społeczne (w charakterze partnera)

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie (osoby)
- Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (osoby)

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej (szt.)
- Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie (osoby)

Rodzaj naboru:

Tryb konkurencyjny

Projekty komplementarne:

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

Projekty planowane do realizacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 wskazane jako przedsięwzięcia priorytetowe w Kontrakcie Programowym dla Województwa Wielkopolskiego to:

- **Tytuł projektu:** Wielkopolskie telecentrum opieki
- **Beneficjent:** Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu

P5.3 Poprawa dostępu do usług społecznych, wspierających rodzinę i rodzinną pieczę zastępczą na terenie Metropolii Poznań

Cel projektu:

**Poprawa dostępu i jakości usług wsparcia rodziny;
Poprawa dostępu, jakości i deinstytucjonalizacja usług w obszarze wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej**

Cel ten realizowany będzie poprzez działania z zakresu usług społecznych, dotyczących wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej prowadzące do minimalizowania zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Projekt ma stwarzać narzędzia do walki z wykluczeniem, mające charakter nie tylko instytucjonalny (ośrodki pomocy społecznej), ale także przybierające postać działań bardziej aktywnych tj. praca grup zagrożonych wykluczeniem społecznym z asystentami rodziny lub koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej.

Uzasadnienie realizacji projektu:

W wyniku realizacji projektu nastąpi poprawa standardu wsparcia dla rodzin poprzez aktywizację zawodową i społeczną uczestników projektu oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Luką, którą może wypełnić realizacja projektu, jest przede wszystkim deficyt działań profilaktycznych świadczonych na terenie gmin oraz niewystarczające środki do zaspokojenia potrzeb grupy docelowej (tj. rodziny biologiczne, dotknięte problemami opiekuńczo-wychowawczymi, wymagające pomocy/wsparcia w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz rodziny zastępcze, a także ich otoczenie). Zniwelowanie tych braków jest możliwe np. poprzez zapewnienie wsparcia asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz współpracę ze specjalistami z różnych branż.

Jednym z zadań asystentów rodziny i koordynatorów pieczy zastępczej jest również wspieranie rodzin borykających się z uzależnieniem i współuzależnieniem. Cechami charakterystycznymi asystentury rodzinnej jest indywidualizacja pracy wynikająca z małej liczby odbiorców, dostosowanie do określonych grup beneficjentów i ich realnych potrzeb oraz motywowanie do podejmowania działań, do tej pory uznawanych za niemożliwe. Działania asystenta rodziny zmierzają do jej usamodzielnienia i pozostawienia dzieci w rodzinie, w środowisku zapewniającym im poczucie bezpieczeństwa i prawidłowy rozwój. Istotna jest również rola koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, w którego zakresie obowiązków mieści się dokonywanie ocen sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub ośrodka opiekuńczo-wychowawczym, a także wsparcie dla rodzin zastępczych.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Dzięki realizacji zaplanowanych przedsięwzięć w skali całej Metropolii Poznań asystenci rodziny i koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej będą stanowili jednolitą grupę, mogącą kierunkowo doszkalać się pod okiem różnych specjalistów (warsztaty specjalistyczne, tematyczne panele dyskusyjne, szkolenia). Doprowadzi to do efektu synergii poprzez kooperację i zorganizowaną pracę zespołową, co będzie stanowiło wartość dodaną, w szczególności dla mniejszych miejscowości w ramach MOF. Zatem, aby oferta ośrodków miała charakter kompleksowy, konieczne jest też zaangażowanie różnego rodzaju specjalistów, którzy pozwolą na objęcie rodzin całościową opieką i zniwelowanie w nich barier w postaci marginalizacji i zagrożenia

ubóstwem, czy wykluczeniem społecznym. Projekt realizowany będzie w partnerstwie, a jego obszarowy charakter przyczyni się do osiągnięcia lepszych efektów w zakresie dostępności do usług społecznych.

Opis projektu:

W ramach projektu planuje się realizację następujących działań:

1. Zapewnienie wsparcia asystentów rodziny.
2. Zapewnienie wsparcia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Zapewnienie wsparcia psychologa, pedagoga, psychoedukatora, mediatora.
4. Zaangażowanie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w zawodowych i niezawodowych rodzinach zastępczych.
5. Przeprowadzenie szkoleń i superwizji, konsultacji psychologicznych oraz grup wsparcia pracy dla rodzin zastępczych i pogotowia rodzinnego.
6. Usługi specjalistyczne dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (w tym poradnictwo pedagogiczne, psychologiczne, mediacyjne, terapię psychoedukacyjną dla niepełnoletnich i ich opiekunów) z rodzin biologicznych oraz rodzin zastępczych i pogotowia rodzinnego.
7. Świadczenie usług dla dzieci z rodzin biologicznych oraz dzieci z rodzin zastępczych i pogotowia rodzinnego ze specjalnymi potrzebami (psycholog, diagnoza FAS, terapia uzależnień, diagnoza psychofizyczna, usługi dla dzieci z problemami zdrowotnymi i in.).
8. Zapewnienie usług rodzin wspierających/utworzenie nowych rodzin wspierających.
9. Działania na rzecz usamodzielnienia osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą.
10. Działania na rzecz utworzenia i rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej.

W celu uniknięcia podwójnego finansowania zapewniony zostanie brak pokrywania się planowanych działań z innymi projektami dofinansowanymi w tym obszarze, w szczególności z projektami realizowanymi przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu.

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Orientacyjny koszt całkowity: 4 744 426 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **3 321 098 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 1 423 328 EUR

Beneficjenci:

Miasto Poznań, samorządy wchodzące w skład SMP, organizacje społeczne (w charakterze partnera)

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej (osoby)
- Całkowita liczba osób objętych wsparciem (osoby)

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu (szt.)

Rodzaj naboru:

Tryb niekonkurencyjny

Projekty komplementarne:

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

Projekty planowane do realizacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 wskazane jako przedsięwzięcia priorytetowe w Kontrakcie Programowym dla Województwa Wielkopolskiego to:

- **Tytuł projektu:** Rozwój wielkopolskiej sieci centrów usług społecznych
Beneficjent: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
- **Tytuł projektu:** Wzmocnienie preadopcji i postadopcji kluczem do udanej adopcji
Beneficjent: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
- **Tytuł projektu:** Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w podregionie poznańskim
Beneficjent: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu

P5.4 Aktywizacja i integracja społeczności lokalnych poprzez wsparcie działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego

Cel projektu:

Kompleksowe wsparcie integracji społeczności lokalnych oraz aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców Metropolii Poznań poprzez wsparcie działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a także poprzez wsparcie instytucjonalne tych organizacji

Kompleksowe wsparcie integracji społeczności lokalnych oraz aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców Metropolii Poznań, w tym grup narażonych na marginalizację i wykluczenie społeczne, będą realizowane poprzez wsparcie działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego, mających znaczenie aktywizacyjne, integracyjne, edukacyjne, informacyjne, upowszechniające, profilaktyczne, kulturalne, sportowe, rekreacyjne itd.

Natomiast wsparcie organizacji społeczeństwa obywatelskiego z obszaru Metropolii Poznań, w tym z zakresu rozwoju instytucjonalnego, umożliwi przeciwdziałanie konkretnym problemom, stanowiącym istotną barierę ograniczającą możliwości rozwojowe organizacji i przyczyni się do zwiększenia zdolności działania organizacji, efektywnej realizacji ich misji oraz zwielokrotnienia pozytywnego wpływu ich aktywności na poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w MOF Poznania.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Projekt stanowi odpowiedź na występujące w MOF Poznania problemy na poziomie społeczności lokalnych, jak i samego sektora organizacji społeczeństwa obywatelskiego. W społecznościach lokalnych problemem pozostaje niski poziom aktywności społecznej i obywatelskiej różnych grup społecznych. Podobnie zaangażowanie obywatelskie mieszkańców Metropolii Poznań należy uznać za stosunkowo niskie.

Z drugiej jednak strony potencjał zaangażowania obywatelskiego mieszkańców Metropolii Poznań jest widoczny podczas analizowania frekwencji w ogólnokrajowych wyborach parlamentarnych czy prezydenckich. Analizując kondycję sektora obywatelskiego należy wskazać również problemy o charakterze instytucjonalnym. Wyniki badania z 2021 r. wskazują, że NGO z terenu aglomeracji największe problemy identyfikują w zakresie: trudności w zdobywaniu funduszy na działalność i wyposażenie (47%), skomplikowaniu formalności związanych z korzystaniem ze środków zewnętrznych (40%), problemach lokalowych w zapewnieniu siedziby (27%), braku chętnych do pracy wolontariuszy (24%) oraz trudności w utrzymaniu zasobów kadrowych, o które sektor NGO konkuruje z biznesem (9%). Dzięki realizacji kompleksowych działań odpowiadających na zidentyfikowane problemy na poziomie społeczności lokalnych MOF Poznania, jak i samych organizacji pozarządowych, uzyskana zostanie trwała zmiana w zakresie poziomu aktywizacji społecznej i obywatelskiej.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Projekt w sposób kompleksowy wpłynie na zniwelowanie problemów zidentyfikowanych na całym obszarze metropolitalnym, zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich. Problemy związane z integracją społeczną oraz poziomem aktywizacji społecznej i obywatelskiej są

w sposób szczególnie identyfikowane na obszarach wiejskich lub w miejscowościach bardziej odległych od Poznania, co niewątpliwie związane jest także z dostępnością komunikacyjną oraz mniejszą liczbą organizacji obywatelskich, działających na tych terenach. Kluczowe będzie zapewnienie wszechstronnego wsparcia społeczności lokalnej i sektora organizacji społeczeństwa obywatelskiego, tak aby umożliwić skorzystanie z oferty aktywizacji jak największej liczbie mieszkańców obszaru metropolitalnego. Interwencja w ramach projektu będzie miała oddziaływanie wykraczające poza obszar jednej gminy.

Opis projektu*:

Projekt zakłada realizację następujących działań:

1. Działania na rzecz promowania integracji społeczności lokalnych narażonych na marginalizację i wykluczenie służące aktywizacji społecznej m.in. przez wsparcie aktywności seniorów i młodzieży, realizację działań międzypokoleniowych, promocję wolontariatu oraz wspieranie integracji społecznej na poziomie lokalnym.
2. Działania na rzecz społeczności lokalnych ukierunkowane na aktywizację obywatelską i zwiększanie uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym, wspieranie dialogu obywatelskiego oraz procesów konsultacji społecznych i partycypacji obywatelskiej, edukację obywatelską itp.
3. Wsparcie bezpośrednie organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji pozarządowych, z zakresu rozwoju instytucjonalnego organizacji, w tym doradztwa strategicznego, poprawy jakości zatrudnienia, możliwości rozwoju pracowników, współpracowników, członków i wzmocnienia roli organizacji w dialogu społecznym

W celu uniknięcia podwójnego finansowania zapewniony zostanie brak pokrywania się planowanych działań z innymi projektami dofinansowanymi w tym obszarze z programu regionalnego FEW 2021-2027.

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:

Orientacyjny koszt całkowity: 1 428 571 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **1 000 000 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 428 571 EUR

Beneficjenci:

Organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 UoDPPiW, w tym w szczególności stowarzyszenia (w tym stowarzyszenia zwykłe), związki stowarzyszeń, fundacje oraz jednostki terenowe organizacji pozarządowych, posiadające osobowość prawną; Koła Gospodyń Wiejskich; Osoby prawne i jednostki organizacyjne, działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej o stosunku

*Każdy projekt złożony w naborze powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków zintegrowania:

1. jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej;
2. deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. np.: objęcie wsparciem mieszkańców co najmniej 2 gmin obszaru funkcjonalnego.

Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, uprawnione do prowadzenia działalności pożytku publicznego zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Liczba organizacji społeczeństwa obywatelskiego wspartych w co najmniej jednym z następujących obszarów: standardy i procedury zarządzania, refleksyjność, wydolność finansowa, rzecznictwo, jakość usług, współpraca międzysektorowa (szt.)
- Liczba organizacji społeczeństwa obywatelskiego wspartych w zakresie wdrażania nowych metod działania lub rodzajów usług (szt.)
- Całkowita liczba osób objętych wsparciem (osoby)

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które poprawiły lub wprowadziły nowe metody działania lub rodzaje usług (szt.)
- Liczba organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które zwiększyły swój potencjał organizacyjny w co najmniej jednym z następujących obszarów: standardy i procedury zarządzania, refleksyjność, wydolność finansowa, rzecznictwo, jakość usług, współpraca międzysektorowa (szt.)

Rodzaj naboru:

Tryb konkurencyjny

Projekty komplementarne:

Przewiduje się realizację projektów komplementarnych w trybie konkurencyjnym lub niekonkurencyjnym w ramach FEW 2021+, programów krajowych lub KPO.

Projekty planowane do realizacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 wskazane jako przedsięwzięcia priorytetowe w Kontrakcie Programowym dla Województwa Wielkopolskiego to:

- **Tytuł projektu:** Wzmocnienie organizacji pozarządowych w realizacji zadań w obszarze włączenia społecznego
Beneficjent: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu

P6. Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania

P6.1 Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFRR)

P6.2 Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFS+)*

Cel projektu:

Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania w sferze planistycznej, koordynacyjnej i monitoringowej na rzecz zwiększenia kompetencji do zarządzania rozwojem w obszarze funkcjonalnym

Wsparcie w ramach projektu ma przyczynić się do podnoszenia umiejętności Związku ZIT w MOF Poznania w zakresie planowania strategicznego oraz zwiększenia poziomu współpracy z podmiotami/partnerami społeczno-gospodarczymi. Działania planowane w tym obszarze mają przede wszystkim wspierać funkcjonowanie partnerstwa jst wdrażającego ZIT w MOF Poznania oraz wzmacniać jego potencjał do realizacji wspólnych, partnerskich projektów finansowanych z funduszy europejskich, ale także z innych źródeł.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Potencjał Związku ZIT w MOF Poznania został już w dużej mierze zbudowany ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020, a jego dalsze podtrzymanie jest kluczowe dla wdrażania instrumentu ZIT w kolejnej perspektywie finansowej, dlatego będzie finansowane z programu regionalnego FEW 2021-2027. Zwiększenie kompetencji do zarządzania rozwojem w obszarze funkcjonalnym obejmować będzie m.in. wsparcie w zakresie opracowywania dokumentów strategicznych, planistycznych i analitycznych, wspierających kompleksowy rozwój w obszarach funkcjonalnych oraz ich zarządzanie, monitorowanie i ocenę. Działania w ramach projektu przyczynią się także do wzmocnienia form współpracy, generowania zintegrowanych projektów partnerskich oraz do wymiany doświadczeń pomiędzy jst.

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Wzmocnienie współpracy partnerstwa w ramach ZIT przyczyni się do utrwalenia i kontynuowania wielu inicjatyw związanych z realizacją zintegrowanych projektów partnerskich, ukierunkowanych na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych, wykraczających poza granice administracyjne jednej gminy i realizowanych na terenie całego obszaru funkcjonalnego.

*Każdy projekt złożony w naborze powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków zintegrowania:

1. jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej;
2. deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. np.: objęcie wsparciem mieszkańców co najmniej 2 gmin obszaru funkcjonalnego.

Opis projektu:

Projekt zakłada wsparcie dla instrumentu terytorialnego ZIT poprzez realizację następujących działań:

1. Wynagrodzenia pracowników biura ZIT bezpośrednio zaangażowanych w realizację ZIT.
2. Koszty funkcjonowania biura ZIT oraz materiały biurowe i eksploatacyjne.
3. Szkolenia i inne formy podnoszenia kwalifikacji dla pracowników biura ZIT, koordynatorów ZIT w gminach.
4. Organizacja i obsługa spotkań, konferencji niezbędnych do realizacji zadań Związku ZIT oraz związane z zacieśnianiem współpracy i wzmacnianiem partnerstw w ramach obszarów funkcjonalnych, a także wymiana doświadczeń.
5. Doradztwo prawne niezbędne do sprawnego działania instytucji wdrażającej ZIT oraz koszty obsługi księgowej.
6. Delegacje pracownicze.
7. Działania informacyjno-promocyjne (m.in. materiały informacyjne dotyczące realizowanych projektów, ogłoszenia w prasie i mediach społecznościowych, funkcjonowanie strony internetowej).
8. Wsparcie eksperckie Związku ZIT (m.in. w zakresie opracowania dokumentów o charakterze strategicznym, wykorzystywanych przez beneficjentów przy przygotowaniu i realizacji projektów obejmującym swoim zasięgiem, co do zasady wszystkie jst wchodzące w skład Związku ZIT).

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Finansowanie:**P6.1 Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFRR)**

Orientacyjny koszt całkowity: 1 751 330 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **1 225 931 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 525 399 EUR

P6.2 Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFS+)

Orientacyjny koszt całkowity: 1 401 064 EUR, w tym:

- Poziom dofinansowania UE (do 70%): **980 745 EUR**
- Wkład własny/Budżet Państwa (30%): 420 319 EUR

Beneficjenci:

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)
- Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego (szt.)
- Całkowita liczba osób objętych wsparciem (osoby)⁹

⁹ Wskaźnik dotyczy typu 3. *Szkolenia i inne formy podnoszenia kwalifikacji dla pracowników biura ZIT, koordynatorów ZIT w gminach* (P6.2 Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania (EFS+))

Wskaźniki rezultatu:
Nie dotyczy

Rodzaj naboru:
Tryb konkurencyjny

P7. Kultura i turystyka w Metropolii Poznań

Cel projektu:

**Wspieranie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury
oraz rozwój walorów i usług turystycznych**

Cel ten będzie realizowany poprzez kompleksowe działania zakładające oddziaływanie zarówno na lokalną gospodarkę, środowisko, jak i życie społeczne. Działania te będą związane ze wsparciem infrastruktury dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, a także kompleksowym wspieraniem potencjału turystyki, szczególnie w zakresie rozwoju turystycznych szlaków tematycznych i usług w dziedzinie turystyki. Wsparcie w zakresie turystyki może być związane z podejściem tematycznym i odwołaniem m.in. do walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych, jak również z podejściem rodzajowym i ukierunkowaniem np. na turystykę kajakową czy rowerową. Elementami uzupełniającymi zakres interwencji mogą być działania polegające na wzmacnianiu i rozwijaniu lokalnej gospodarki, zielonej i niebieskiej infrastruktury, fizycznej odnowie i bezpieczeństwie przestrzeni publ., nisko/zeroemisyjnej elektromobilności, wykorzystaniu potencjału edukacyjnego bądź wsparciu lokalnych społeczności.

Uzasadnienie realizacji projektu:

Projekt stanowi odpowiedź na występujące w MOF Poznania problemy związane m.in. ze spadkiem dostępności centrów kultury. Na obszarze metropolitalnym zidentyfikowano także deficyty w zakresie potencjału turystycznego, na które odpowiada niniejszy projekt zintegrowany tj. niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury turystycznej częściowo związany z nastawieniem rynku przede wszystkim na turystykę biznesową i kongresową (w związku ze znaczeniem Międzynarodowych Targów Poznańskich).

Uzasadnienie realizacji projektu w ramach instrumentu terytorialnego ZIT:

Realizacja projektu poprzez wsparcie przedsięwzięć w zakresie aktywności kulturalnej i turystyki w sposób znaczący przyczyni się do tworzenia wspólnej i atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego skierowanej zarówno do mieszkańców obszaru metropolitalnego, jak i osób odwiedzających MOF Poznania.

Projekt w sposób kompleksowy wpłynie na lepsze zachowanie obiektów dziedzictwa kulturowego a także obszarów i obiektów zabytkowych (w tym obiektów przemysłowych i powojkowych o wartości historycznej) oraz zespołów pałacowo-ogrodowych czy zespołów folwarcznych aktualnie narażonych na degradację. Działania w ramach projektu pozwolą także na adaptację na cele kulturalne zabytkowych obiektów użyteczności publicznej a także dostosowanie istniejących obiektów kultury do nowych funkcji edukacyjnych i kulturowych. Dzięki uwzględnieniu zasad uniwersalnego projektowania oraz umożliwieniu zastosowania nowoczesnych technologii będzie można uzyskać znaczące polepszenie dostępu do dóbr kultury, zarówno poprzez likwidację barier architektonicznych, jak również kompleksowe działania związane z cyfryzacją i udostępnieniem zasobów cyfrowych, czy zwiększeniem oferty online. Odpowiednie wyposażenie obiektów oraz wsparcie dla budowania kompetencji kadr kultury

stanowić będzie uzupełnienie prowadzonych działań jednak o istotnym znaczeniu dla osiągnięcia celów związanych ze zwiększeniem efektywności i profesjonalizacji funkcjonowania instytucji.

Realizacja projektu zintegrowanego pozwoli również na zwiększenie atrakcyjności turystycznej MOF Poznania. Inwestycje w turystyczne szlaki tematyczne i produkty turystyczne pomogą poprawić jakość infrastruktury turystycznej oraz zapewnią poprawę dostępności – zarówno tej fizycznej (w tym dla osób ze specjalnymi potrzebami), jak i cyfrowej m.in. w zakresie rozwoju i upowszechnienia treści online.

Opis projektu:

Projekt zakłada realizację następujących działań:

1. Działania na rzecz dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, w tym m.in.:
 - a. Zachowanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego,
 - b. Udostępnienie i ułatwianie dostępu do dóbr kultury oraz zastosowanie nowoczesnych technologii (jako element projektu),
 - c. Rozwój i zwiększenie dostępności infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej.
2. Działania na rzecz walorów turystycznych i usług turystycznych, w tym m.in.:
 - a. Turystyczne szlaki tematyczne i produkty turystyczne,
 - b. Ułatwienie dostępu do szlaków turystycznych (jako element projektu).

Zakres terytorialny:

MOF objęty Strategią ZIT

Beneficjenci:

Administracja rządowa, Instytucje kultury, Instytucje sportu, Jednostki naukowe, Jednostki organizacyjne działające w imieniu jednostek samorządu terytorialnego, Jednostki Samorządu Terytorialnego, Kościoły i związki wyznaniowe, MŚP, Niepubliczne instytucje kultury, Niepubliczne instytucje sportu, Organizacje pozarządowe, Organizacje zrzeszające pracodawców, Partnerstwa Publiczno-Prywatne, Podmioty ekonomii społecznej, Pozarządowe organizacje turystyczne, Uczelnie, Wspólnoty, spółdzielnie mieszkaniowe i TBS, Związki zawodowe

Wskaźniki:

Wskaźniki produktu:

- Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (obiekty kulturalne i turystyczne)
- Długość odnowionych szlaków turystycznych (km)
- Długość utworzonych szlaków turystycznych (km)

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby odwiedzające/rok)

Rodzaj naboru:

Tryb konkurencyjny

5. Źródła finansowania projektów

Głównym źródłem finansowania Strategii ZIT jest **program regionalny Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW 2021+)**. Wszystkie projekty opisane w rozdziale 4., zarówno w trybie konkurencyjnym, jak i niekonkurencyjnym, będą finansowane z FEW 2021+ z alokacji dedykowanej dla MOF Poznania. Na realizację ZIT w MOF Poznania w ramach FEW 2021+ wydzielona została kwota **118 603 175,96 EUR**, w tym 104 370 794,85 EUR w ramach EFRR (88% ogólnej alokacji ZIT) oraz 14 232 381,11 EUR w ramach EFS+ (12% alokacji ZIT).

W celu zapewnienia synergii działań w **obszarze rozwoju systemów mobilności miejskiej** dodatkowym źródłem wsparcia w Strategii ZIT będą środki pochodzące z programów krajowych, w tym przede wszystkim w ramach programu **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS 2021-2027)**. Będą one pełnić rolę komplementarną do projektów z zakresu mobilności miejskiej, wdrażanych w ramach ZIT, a finansowanych z programów regionalnych. Dla MOF Poznania w ramach Priorytetu III *Transport miejski* programu FEnIKS 2021-2027 na projekty publicznego transportu miejskiego zarezerwowana została kwota **450 000 000 PLN** (cel szczegółowy 2.8 *Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej*). Projekty realizowane będą w trybie niekonkurencyjnym.

Projekty komplementarne zaplanowane do realizacji i mieszczące się w przyznanej alokacji to:

- **Tytuł projektu:** Budowa węzłów przesiadkowych w rejonie stacji kolejowych na terenie Poznania w związku z rozwojem obwodnicy towarowej jako etap rozwoju Szybkiej Kolei Miejskiej
Beneficjent: Miasto Poznań, Powiat Poznański, Gmina Suchy Las, Gmina Swarzędz, Gmina Czerwonak
Szacunkowa kwota dotacji: 175 mln PLN
W ramach obwodowej kolei II etapu konieczne będzie sfinansowanie budowy przystanków kolejowych i węzłów przesiadkowych: Poznań Druskienicka, Poznań Jeżyce, Poznań Grudzieniec, Poznań Hetmańska, Poznań Pokrzywno, Poznań Bogucin i Poznań Główny.
- **Tytuł projektu:** Rozwój czystego transportu miejskiego – inwestycje w tabor tramwajowy MPK Poznań Sp. z o.o.
Beneficjent: MPK Poznań Sp. z o.o.
Szacunkowa kwota dotacji: 175 mln PLN
- **Tytuł projektu:** Program Centrum – etap II – budowa trasy tramwajowej wraz z uspokojeniem ruchu samochodowego w ulicy Ratajczaka – faza II
Beneficjent: Miasto Poznań
Szacunkowa kwota dotacji: 100 mln PLN

Projekty komplementarne rezerwowe niemieszczące się w przyznanej alokacji to:

- **Tytuł projektu:** Budowa trasy tramwajowej na Naramowice w Poznaniu – etap II
Beneficjent: Miasto Poznań
- **Tytuł projektu:** Budowa trasy tramwajowej na os. Kopernika w Poznaniu
Beneficjent: Miasto Poznań
- **Tytuł projektu:** Budowa trasy tramwajowej do stacji Poznań Wschód w Poznaniu
Beneficjent: Miasto Poznań

- **Tytuł projektu:** Przebudowa torowiska tramwajowego na ul. 28 Czerwca 1956 na odcinku od ul. Krzyżowej do ul. Hetmańskiej w Poznaniu
Beneficjent: Miasto Poznań
- **Tytuł projektu:** Integracja węzła przesiadkowego Poznań Naramowice z transportem publicznym
Beneficjent: Miasto Poznań

Dodatkowo w obszarze adaptacji do zmian klimatu możliwe będzie dofinansowanie projektów w ramach programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS 2021-2027) w ramach celu szczegółowego 2.4 Wsparcie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego w Priorytecie I: Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności oraz Priorytecie II: Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR. Środki rozdysponowane będą w trybie konkurencyjnym, a realizacja zgłoszonych projektów będzie zależała od wyników naborów.

W ramach Programu FEnIKS 2021-2027 w Działaniu 1.2 *Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu* planuje się zgłoszenie następujących projektów:

- **Tytuł projektu:** Kompleksowe zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenie zlewni Bogdanki.
Beneficjent: Aquanet S.A.
- **Tytuł projektu:** Zwiększenie potencjału retencji w pozostałych zlewniach Poznania wraz z odciążeniem istniejących systemów odprowadzania wód opadowych, poprawa stanu środowiska.
Beneficjent: Aquanet S.A.
- **Tytuł projektu:** Renaturyzacja istniejących i historycznych cieków naturalnych.
Beneficjent: Aquanet S.A.
- **Tytuł projektu:** Retencja w lasach - zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach lasów z kanalizacji deszczowej, powierzchni uszczelnionych oraz z cieków naturalnych i rowów.
Beneficjent: Aquanet S.A.

W związku z możliwością finansowania działań w obszarze turystyki i kultury w ramach programu FEW 2021-2027 oraz w ramach programu FEnIKS 2021-2027 w Strategii ZIT dodany został obszar turystyka i kultura oraz wydzielono projekt zintegrowany P7. Kultura i turystyka w Metropolii Poznań. Dla tego projektu powstała lista projektów planowanych do zgłoszenia w organizowanych naborach (Zał. nr 1 do Strategii ZIT).

6. Wskaźniki realizacji projektów

Tab. 4 Wskaźniki finansowe ZIT

Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Wartość docelowa 2029 (EUR)
Tworzenie szerokiego wachlarza nowoczesnych, metropolitalnych e-usług publicznych, poprawiających jakość życia mieszkańców i jakość środowiska prowadzenia działalności gospodarczej, jednocześnie usprawniających zarządzanie publiczne na szczeblu lokalnym i metropolitalnym	P1. Publiczne e-usługi w Metropolii Poznań	17 172 287
Ochrona zasobów wodnych na terenie Metropolii Poznań skutkująca poprawą bezpieczeństwa wodnego, zdrowotnego oraz gospodarczego regionu	P2. Adaptacja do zmian klimatu w Metropolii Poznań	27 863 448
Zwiększenie integracji poszczególnych komponentów systemu transportowego oraz wzrost konkurencyjności transportu zbiorowego, skutkujące zmniejszeniem emisji CO ₂ i poprawą stanu środowiska przyrodniczego	P3. Zrównoważona mobilność miejska w Metropolii Poznań	58 109 129
Podniesienie jakości i poprawa dostępności edukacji w zakresie szkolnictwa kształcenia ogólnego i zawodowego oraz wsparcie rozwoju uczniów w Metropolii Poznań	P4. Edukacja dla przyszłości w Metropolii Poznań	4 255 319

Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Wartość docelowa 2029 (EUR)
Tworzenie przyjaznych mieszkańcom usług społecznych i zdrowotnych oraz aktywizacja społeczności lokalnych	P5. Zdrowe i aktywne społeczeństwo w Metropolii Poznań	8 996 317
Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania w sferze planistycznej, koordynacyjnej i monitoringowej na rzecz zwiększenia kompetencji do zarządzania rozwojem w obszarze funkcjonalnym	P6. Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania	2 206 676
SUMA		118 603 176

Źródło: Opracowanie własne.

Tab. 5 Wskaźniki postępu rzeczowego ZIT

Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika (jednostka miary)	Typ wskaźnika (produkt, rezultat)	Wartość bazowa lub wartość odniesienia (rok odniesienia)	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Tworzenie szerokiego wachlarza nowoczesnych, metropolitalnych e-usług publicznych, poprawiających jakość życia mieszkańców i jakość środowiska prowadzenia działalności gospodarczej, jednocześnie usprawniających zarządzanie publiczne na szczeblu lokalnym i metropolitalnym	P1. Publiczne e-usługi w Metropolii Poznań	Cs1.ii RSO1.2	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych (szt.)	Produkt		0	3
		Cs1.ii RSO1.2	Liczba podmiotów, które udostępniły informacje sektora publicznego/dane prywatne on-line (szt.)	Produkt		0	23
		Cs1.ii RSO1.2	Liczba podmiotów wspartych w zakresie cyberbezpieczeństwa (szt.)	Produkt		0	4
		Cs1.ii RSO1.2	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych (użytkownicy/rok)	Rezultat	0		143 274
Ochrona zasobów wodnych na terenie Metropolii	P2. Adaptacja do zmian klimatu	Cs2.iv RSO2.4	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu	Produkt		0	77,42

Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika (jednostka miary)	Typ wskaźnika (produkt, rezultat)	Wartość bazowa lub wartość odniesienia (rok odniesienia)	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Poznań skutkująca poprawą bezpieczeństwa wodnego, zdrowotnego oraz gospodarczego regionu	w Metropolii Poznań		przystosowania się do zmian klimatu (ha)				
		Cs2.iv RSO2.4	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (osoby)	Rezultat	0		67 181
Zwiększenie integracji poszczególnych komponentów systemu transportowego oraz wzrost konkurencyjności transportu zbiorowego, skutkujące zmniejszeniem emisji CO ₂ i poprawą stanu środowiska przyrodniczego	P3. Zrównoważona mobilność miejska w Metropolii Poznań	Cs2.viii RSO2.8	Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych (szt.)	Produkt		0	19
		Cs2.viii RSO2.8	Wspierana infrastruktura rowerowa (km)	Produkt		0	67
		Cs2.viii RSO2.8	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (osoby)	Produkt		0	684
		Cs2.viii RSO2.8	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (użytkownicy/rok)	Rezultat	0		400 066
		Cs2.viii RSO2.8	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego	Rezultat	0		1 124 000

Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika (jednostka miary)	Typ wskaźnika (produkt, rezultat)	Wartość bazowa lub wartość odniesienia (rok odniesienia)	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
			transportu publicznego (użytkownicy/rok)				
		Cs2.viii RSO2.8	Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO ₂ /rok)	Rezultat	3 432		2 952
Podniesienie jakości i poprawa dostępności edukacji w zakresie szkolnictwa ogólnego i zawodowego oraz wsparcie rozwoju uczniów w Metropolii Poznań	P4. Edukacja dla przyszłości w Metropolii Poznań	Cs4.f ESO4.6	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem (osoby)	Produkt		0	1 200
		Cs4.f ESO4.6	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem (podmioty)	Produkt		0	40
		Cs4.f ESO4.6	Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem (osoby)	Produkt		0	80
		Cs4.f ESO4.6	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem (osoby)	Produkt		0	500

Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika (jednostka miary)	Typ wskaźnika (produkt, rezultat)	Wartość bazowa lub wartość odniesienia (rok odniesienia)	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
		Cs4.f ESO4.6	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich (osoby)	Produkt		0	100
		Cs4.f ESO4.6	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby)	Rezultat	0,6 (2014)		1 020
Tworzenie przyjaznych mieszkańcom usług społecznych i zdrowotnych oraz aktywizacja społeczności lokalnych	P5. Zdrowe i aktywne społeczeństwo w Metropolii Poznań	Cs4.d ESO4.4	Liczba pracodawców objętych wsparciem dotyczącym poprawy środowiska pracy (podmioty)	Produkt		0	4
		Cs4.d ESO4.4	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/poprawy środowiska pracy podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie (osoby)	Rezultat	0,9 (2014)		54
		Cs4.k ESO4.11	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej	Produkt		0	3000

Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika (jednostka miary)	Typ wskaźnika (produkt, rezultat)	Wartość bazowa lub wartość odniesienia (rok odniesienia)	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
			w programie (osoby)				
		Cs4.k ESO4.11	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej (szt.)	Rezultat	0		50
		Cs4.k ESO4.11	Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie (osoby)	Rezultat	0		500
		Cs4.l ESO4.12	Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej (osoby)	Produkt		0	3 810
		Cs4.l ESO4.12	Całkowita liczba osób objętych wsparciem (osoby)	Produkt		0	3 810
		Cs4.l ESO4.12	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu (szt.)	Rezultat	125		50

Cel strategiczny ZIT	Priorytet strategiczny ZIT	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika (jednostka miary)	Typ wskaźnika (produkt, rezultat)	Wartość bazowa lub wartość odniesienia (rok odniesienia)	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania w sferze planistycznej, koordynacyjnej i monitoringowej na rzecz zwiększenia kompetencji do zarządzania rozwojem w obszarze funkcjonalnym	P6. Wzmocnienie potencjału ZIT w MOF Poznania	Cs5.i RSO5.1 Cs4.l ESO4.12	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	Produkt		0	1 055 044
		Cs5.i RSO5.1 Cs4.l ESO4.12	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego (szt.)	Produkt		0	1
		Cs4.l ESO4.12	Całkowita liczba osób objętych wsparciem (osoby)	Produkt		0	20

Źródło: Opracowanie własne.

7. Monitoring i ewaluacja

Monitorowanie Strategii ZIT obejmuje monitorowanie osiągnięcia celów i wskaźników, zdefiniowanych w tej Strategii na podstawie podpisanych umów z beneficjentami oraz zrealizowanych projektów, monitorowanie kwestii finansowych (w tym dostępnej alokacji), sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze MOF dla Miasta Poznania oraz monitorowanie innych aspektów umieszczonych w tekście Strategii ZIT.

Celem tej procedury jest zapewnienie kompletnej realizacji założeń ujętych w zaplanowanej strategii lub dostarczenie danych i informacji niezbędnych do podjęcia działań w kierunku aktualizacji Strategii ZIT, w tym związanych z nią wskaźników. Procedura jest związana z przygotowaniem bazy wskaźników realizacji Strategii ZIT oraz aktualizacją tej bazy na podstawie podpisanych umów z beneficjentami, a następnie zrealizowanych projektów.

Skuteczna realizacja działań związanych z monitoringiem wymaga prowadzenia sprawozdawczości, bazującej na dokumentacji projektowej (przygotowawczej, realizacyjnej i powykonawczej) oraz innych źródłach danych, świadczących o postępie prac, występowaniu ryzyk i nieprawidłowości, osiąganych wskaźnikach produktu i rezultatu, oddziaływaniu przedsięwzięcia itp. Wszystkie wskaźniki mierzone będą cyklicznie, a częstotliwość ich pomiaru będzie zależna od charakteru wskaźnika.

Proces ewaluacji Strategii ZIT będzie realizowany w sposób spójny z działaniami ewaluacyjnymi prowadzonymi i koordynowanymi przez Instytucję Zarządzającą (IZ). Związek ZIT jest zobowiązany do uczestnictwa w badaniach ewaluacyjnych realizowanych przez IZ poprzez m.in. zapewnianie dostępu do danych, uczestniczenie w realizacji badań, wdrażanie rekomendacji z ewaluacji w zakresie ZIT oraz upublicznianie wyników ewaluacji, dotyczących obszaru objętego Strategią ZIT. Za zadania związane ze sprawozdawczością i monitoringiem realizacji Strategii ZIT będą odpowiedzialni pracownicy Biura Stowarzyszenia Metropolia Poznań, pełniące rolę Związku ZIT dla MOF Poznania. Ich zadaniem będzie m.in. raportowanie Zarządowi Stowarzyszenia oraz IZ o stanie realizacji Strategii ZIT na podstawie porównania wskaźników planowanych do osiągnięcia w ramach Strategii ZIT, wskaźników zaplanowanych do osiągnięcia w ramach dofinansowanych projektów oraz wskaźników rzeczywiście osiągniętych w ramach zrealizowanych projektów. Osoby odpowiedzialne za monitoring i kontrolę będą prowadziły także bieżące działania związane z monitoringiem przygotowania projektów niekonkurencyjnych oraz koordynację prac związanych z udziałem Związku ZIT w badaniach ewaluacyjnych, realizowanych przez IZ w perspektywie finansowej 2021-2027.

W zakresie działań związanych z monitoringiem postępów wdrażania Strategii ZIT przewidziany jest także udział powołanej w 2022 r. Rady Doradczej do spraw przygotowania i wdrażania Strategii ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania na lata 2021-2027. Podkreślić jednak należy, że uchwały podejmowane przez Radę Doradczą w tym zakresie merytorycznym wraz z ewentualnymi rekomendacjami mają charakter niewiążący. Cechują się one jednak dużym znaczeniem merytorycznym, ze względu na udział w pracach organu przedstawicieli organizacji społecznych i obywatelskich, a przez to dobre umocowanie w lokalnych uwarunkowaniach i metropolitalnych potrzebach. Do obowiązków Rady Doradczej należy także opiniowanie zmian Strategii ZIT.

Spis literatury

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231, 30.06.2021), zwane „rozporządzeniem ogólnym”.
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności (Dz. Urz. UE L 231, 30.06.2021), zwane „rozporządzeniem 2021/1058”.
3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające Rozporządzenie (UE) nr 1296/2013 (Dz. Urz. UE L 231, 30.06.2021).
4. Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (Dz.U. 2022 poz. 1079), zwana „ustawą wdrożeniową”.
5. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U.2021.0.1057).
6. Kontrakt Programowy dla Województwa Wielkopolskiego z dnia 14 marca 2022 r.
7. Umowa partnerstwa na lata 2021-2027, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 30 czerwca 2022 r., zwana „Umową Partnerstwa”.
8. Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.
9. „Linia demarkacyjna. Podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027”, zatwierdzona przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dnia 16 lutego 2021 r., ze zm.
10. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
11. Uchwała nr 5/2022 Rady Metropolii Stowarzyszenia Metropolia Poznań z dnia 14 czerwca 2022 r.
12. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 poz. 599 ze zm.).
13. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. 2022 poz. 1526).
14. Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.
15. Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 z dnia 6 października 2022 r.
16. Walaszek M., 2016, Dostępność przestrzenna szkół oraz warunki i wyniki nauczania w aglomeracji poznańskiej, Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

Spis rycin

Ryc. 1 Zasięg Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania	17
Ryc. 2 Schemat procesu przygotowania i przyjęcia strategii	18

Spis tabel

Tab. 1 Zakres wsparcia ZIT w MOF Poznania w perspektywie 2021-2027	11
Tab. 2 Matryca logiczna celów ZIT	68
Tab. 3 Logika interwencji	77
Tab. 4 Wskaźniki finansowe ZIT	127
Tab. 5 Wskaźniki postępu rzeczowego ZIT	129

Załączniki

Załącznik nr 1 Lista projektów

Załącznik nr 2 Raport z konsultacji społecznych